YÖN
HAFTALIK GAZETE

VİETNAM

Yıl: 4 - Sayı: 142 17 ARALIK 1965 125 Kuruş

OKUYUCUDAN YÖN'E

Amerikan eşyası kaçakçılığı

Sayın dergisinizde yayınlanan «Amerikan eşyaları kaçakçılığı» konusundaki çok önemli yazınızı zevkle okuduk.

Biz istiyoruz ki, konu bir süre Yön'ün yayın programına alınarak işlensin ve okuyucuların verecekleri çeşitli örnekler yayınlansın. O zaman hem millet, Amerikan dostluğunun içyüzünü daha iyi anlayacak ve hem de bunlarla el altından işbirliği yapan «Triptikci»ler meydana çıkacaktır.

Bir başlangıç olmak üzere bildiğim üç olayı sıralayım:

1 — Samsun'da bir doktorun kızı ile evlenen bir Amerikalı çavuş, askeri posta ile iki yıl içinde üç yatak odası takımı, gümüş yemek odası eşyaları, iki müzik dolabı ve üç tevp getirterek bunları sayın kayınbabasının aracılığı ile Samsun sosyetesine sürmüştür. Bu yüzden teknisyen çavuş Türkiye'deki ikametini uzatarak işi ithalâtçılığa dökmüş ve çok para kazanmıştır. Bu çavuşun adı ve hüviyeti Samsun'daki radar komutanlığından öğrenilebilir.

2 — Karamürsel'de radarda çalışan bir Amerikalı çavuş bir gedikli üstçavuşun kızını iğfal ederek onunla evlenmeğe mecbur kalmış ve şimdi Beyoğlunda bir sinemanın antresinde açtıkları «incik boncuk» mağazasında sadece Amerikan eşyaları, viskiler, konserveler satarak zengin olmuşlardır.

3 — Üç yıl önce bir Amerikalı subayla evlenen bir kamu iktisadi teşebbüsü müdürünün kızı bir kıskançlık krizi sonunda Amerikalı tarafından öldürülmüş ve Amerikalı da intihar ederek eşyaları satışa çıkarılmıştır. Sayın müdür bu eşyaların satış bedeli karşılığından vazgeçerek bir apartman katına sahip olmuştur.

4 — Keza iki üç yıl önce Amerikalı iki çavuş tarafından vücudu sigara ile yakılarak eziyet edilen bir genç kızımız bu konu basına ve adalete intikal edince mahkemede ifşaatta bulunmuş ve yüksek dereceli Amerikalılardan kimlerin kaçakçılık yaptıklarını ve kendi eliyle Ankara sosyetesine satılan kıymetli eşyaların listesini ceza hâkimliğine vermiştir. Aramızsa Üçüncü Asliye Cezanın dosyalarından çıkarılabilir.

Bunun gibi daha birçok kaçakçılık örnekleri mevcut olup olayları ve ilgili şahısları bilen yurttaşlarımızın bunları Yön dergisine bildirmelerini bir vatan borcu sayıyoruz. Başarı dilekleri ve saygılarımla.

Emekli bir emniyet memuru

Sun'i çelenk

Bütün dünyada çiçeklerin ve renklerin bir anlamı vardır. Takdim şekline ve yerine göre bu anlam değişir. Bir tek çiçek verildiği veya takdim olunduğu gibi bir demet, bir buket veya çelenk olarak ta takdim olunduğu olur. Bir çiçek, bir buket veya bir çelenk renklerine ve yerine göre sevincimizi, kederimizi, bağlılığımızı, saygımızı hattâ, hasretimizi göz yaşımızı, sevgimizi ifadelendirir.

Ne yazıktır ki, son zamanlarda her şeyin taklidi moda halini aldığı gibi, engin anlamını ifadeden aciz bulunduğumuz çiçek, buket ve çelengin de taklidi, sun'i piyasamızı sarmağa başladı. Yapmacık sun'i çiçeklerden yapılmış buket, çiçek ve çelenk, üzerine titrediğimiz millî bayramlarımızda Atatürk heykel ve büstlerinin etrafına sıralanmağa başladı. Yapma naylon çiçekler ölülerimizin kabirlerine serpiliyor. Yapma naylon çiçeklerle süslenmiş çelenk 10 Kasım'larda Atatürk'ün mânevî huzurunda yer alıyor. Büstünün etrafında sıralanıyor.

Çiçeğin, buketin, çelengin mânevî büyük anlamını ankaraktan, millî hislerden yoksun bazı kimselerin bu davranışı, büyük günlerin, millî bayramların kutlanmasile iştihza eder niteliktedir. Bunun böyle bilinmesi gerekir kanısındayım.

Mustafa BAYBURTLUOĞLU

Celâlettin Çetin'in romanı ÇIKTI

SAAT ALTIDA GEL

Fiatı 4 Liradır
Tek siparişler için pul gönderilmelidir
ATAÇ KİTABEVİ
Ankara cad. (Vilâyet karşısı) İstanbul

BASINDAN

Ulus'un fıkra yazarı Faik Suad, 10 Aralık Cuma günü saat 14'de gazetesine telefon ederek, fıkrasının hazır olduğunu bildirmiş ve bir saat sonra da hayata gözlerini kapamıştır. Kırkbir yaşında aramızdan ayrılan yazar arkadaşımızın son fıkrasını yayınlıyoruz:

ULUS

Tek kuruş, tek dolar...

Başbakan Demirel, bütün bakanlıklara gönderdiği bir genelgede;

«Her türlü dış seyahatlerin mecburi ve zaruri hallere inhisar ettirilerek, dar ölçüde tutulması ve gönderilecek olanların da sayısının asgari seviyeye indirilmesi...» yolunda gerekli tedbirlerin alınmasını istemiş.

Bu genelge hakkında bir soruya cevap veren Sayın Demirel:

«— Fuzuli bir seyahat yapılmasın... Seyahatler asgari hadde indirilsin... Memlekette tek bir kuruşun, tek bir doların tasarrufuna ihtiyacımız vardır... Bizim hükûmet etme felsefemiz budur.» diyor.

Bu felsefe kâğıt üzerinde kalmaz da, Demirel hükûmetinin bütün iç ve dış harcamalarında esaslı bir prensip olarak benimsenir ise; sadece bu başarısından, yani devlet kesesinden hovardalık salgınını önlemiş olmasından dolayı Sayın Demirel'i yürekten kutlamayı hakşinaslık borcu sayarız...

Tek bir kuruşun, tek bir doların tasarrufuna bu memleketin gerçekten ihtiyacı vardır... Ve bizde devlet çarkının çok pahalı işlediği, zengin ülkeleri dahi geride bırakacak ölçüde lüks ve israf salgınının alıp yürüdüğü inkâr edilemez bir gerçektir... Dış ülkelere vazife seyahatleri ise askerde «mükâfat izni» verilir gibi, garip bir taltif vesilesi olarak kullanılmaktadır.

Başbakan Demirel imzasını taşıyan bu tasarruf genelgesi, şu anda Dışişleri Bakanlığına da ulaşmıştır sanırız... Ve yüzde doksan ihtimalle, bu genelgeye şöyle bir göz atılmış, «genelge dosyasına» kaldırılmıştır bile...

Oysa biz temenni ederdik ki, tek kuruşun ve tek doların dahi tasarrufu zaruretinden bahseden bu genelgenin bir sureti, Dışişleri Bakanı Çağlıyangil'in New York'taki adresine de postalansın!...

Bizim bildiğimiz kadarı, şu anda New York'ta diplomasi tarihine altın bir sahife eklemek için toplanmış seçme diplomatlarımızın sayısı otuzu aşmaktadır!

Merkezden «kızaktakiler» dedikleri yedi Büyükelçi... Sonra, Şam ve Helsinki Büyükelçilerimiz... Sonra, Bakanlık Genel Sekreteri ve Hukuk Müşaviri... Sonra? Demirel kabinesi kurulurken «Bakanlık keşidesinde» boyunları bükük kalan ve «New York'ta kırk gün»lük fesleğil mükâfatıyla yüzleri güldürülen dört adet de milletvekili!... Birleşmiş Milletler nezdinde Başdelegemiz Orhan Eralp ve oldukça kalabalık yardımcıları... Şimdi bunların hepsi New York'tadırlar... Ve hepsinin başında «sürpriz diplomat» İhsan Sabri Çağlıyangil...

Bu kalabalık heyete katılanlardan her birinin günlük seyahat tahsisatı 300-500 lira arasında... Bakanın seyahat yevmiyesi ise, öteklerin üç katı, yani 900 liranın üstünde... Bu kalabalık heyet New York'ta ne iş görür, nerde vakit geçirir, bilen yokturi Yirmi gündür oradalar, daha kaç hafta kalacakları belli değil...

Birleşmiş Milletler binası önünde gösteri yürüyüşü mü yapacağız, yoksa Kıbrıs tezimizi mi savunacağız? Sayın Demirel tasarruf genelgesine imza koymadan önce, bu komik durumun üzerine eğilmeliydi ve New York'taki dolar hovardalığına kısa yoldan bir son vermeliydi...

Başbakanlık genelge dosyasını şöyle bir elden geçiriniz; her hükûmet işe başladığı ilk aylarda veya bütçe hazırlıklarında dev rakamlar sıraladıkça, böyle kesin ve köşeli ifadelerle tasarruf genelgeleri yazılır, gazetelerde haberler çıkar ve sonra herkes gene bildiğini okur...

Başbakanlık genelgesinin, Belediye yasaklarından biraz daha uzun ömürlü ve etkili olması isteniyorsa, «tek kuruş, tek dolar» felsefesini bütün devlet daire ve kuruluşlarında iyice yerleştirene kadar mücadele etmek gerekir...

Devlet parasını israfın öyle insafsız örneklerini duymuşuzdur ki biz; bütçe yılı sonuna doğru veya bu fasıldaki tahsisatı harcayamamış olan bazı daireler, bu parayı hazineye iade etmektense, yok hiç yoktan dış seyahatler icat etmişler, ya da hiç ihtiyaçları olmadığı halde bol bol kırtasiye malzemesi veya koltuk, masa, halı, perde gibi eşyalar satın almışlardır...

Çeşitli devlet daire ve müesseselerinin bina kirası olarak her yıl ödedikleri para 25 milyon lirayı aşıyor...

Ne hazin bir tesadüftür, Başbakan Demirel tasarruf genelgesini imzaladığı günlerde, eski Başbakan Sayın Ürgüplü ailesi Paris'te nikâh hazırlıkları yapıyordu... Neden İstanbul'da veya Ankara'da değil de Paris'te? Tek dolar dövizin tasarrufuna dahi ihtiyacı olan bir ülkenin Senatörü ve eski Başbakanı, oğlunun nikâhını Paris'te kıydırırsa?... Gene bu ülkenin varlıklı aileleri dört mevsimde dört defa Avrupa turuna çıkarlarsa?... Ve nihayet bu ülkenin dindar vatandaşları her yıl Hac yoluna 10 milyon dolar harcarlarsa?.

Sonra da bu ülkede, tek kuruşun ve tek doların tasarrufunu, «hükûmet etme felsefesi» olarak ilân edeceksiniz ve herkesin de buna inanmasını bekliyeceksiniz!...

Olur mu bu? Hoca Nasrettin yapmış ve olmuş! Bizimki neden olmasın?...

FAİK SUAD

«SOSYALİZM VE İSLAMİYET» YAZARI ...

ROGER GARAUDY

Sosyalizmin mânevî ve ahlâkî yanlarını inceliyor:

SOSYALİZM VE AHLAK

Çeviren: Selâhattin HİLÂV

Fiyatı 4 lira
GERÇEK YAYINEVİ - P.K. 655 - İSTANBUL
NOT: Tek kitap isteyenler kitap bedelini pul olarak göndermelidirler; tek kitaplar ödemeli gönderilmez.
(YÖN 149)

ALTIN KİTAPLAR YAYINEVİ SUNAR

Rusça aslı ile karşılaştırılarak ve hiç kısaltılmadan

DON NEHRİ SAKİN AKAR

(Mihail Şolohov'un dev Romanı)

Rusça orijinallindeki gravürlerle süslü olarak

Dilimize çevirenler: Mete Ergin — Gani Yener, Hasan Ali EDİZ'in nefis bir önsözü ile Lüks kapitone ciltli: FİATI: 12,5 T.L.
YÖN — 166

YÖN

HAFTALIK FIKIR VE SAN'AT GAZETESİ
Kurucuları: Cemal Reşit Eyüboğlu — Mümtaz Soysal — Doğan Avcıoğlu
İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Doğan Avcıoğlu
Basıldığı yer: Güneş Matbaacılık T. A. Ş.

ADRES: Yazı İşleri: Sümer sokak No: 16/8 Yenişehir — ANKARA
Telefon: 17 89 89 — İstanbul Bürosu (Satış İlân ve Abone İşleri): Mol. Jafeneri Sok. No. 22 Cağaloğlu — İstanbul. Tel: 22 80 70 — Posta Kutusu 512 İstanbul.

ABONE: Bir yıllık (52 sayı) 60 T.L., Altı aylık (26 sayı) 30.— T.L. Üç aylık (13 sayı) 18.— T.L.'dır. Yurt dışı abonmanlarda bu bedellere ayrıca posta pulu ücreti kadar ilâve yapılır. Geçmiş sayıların fiyatı 3.50 T.L.'dır.

İLÂN: Haber sütunda santimi 20.— T.L. dır. Tekrarı çıkacak ilân ve reklâmlarla kitap ilânları için özel indirimler yapılır. İlân ve reklâmların yayınlanmasından dolayı hiçbir sorumluluk yüklenilmez.

BAKIŞ

MİLLİ KURTULUŞ SAVAŞLARI ve AMERİKA

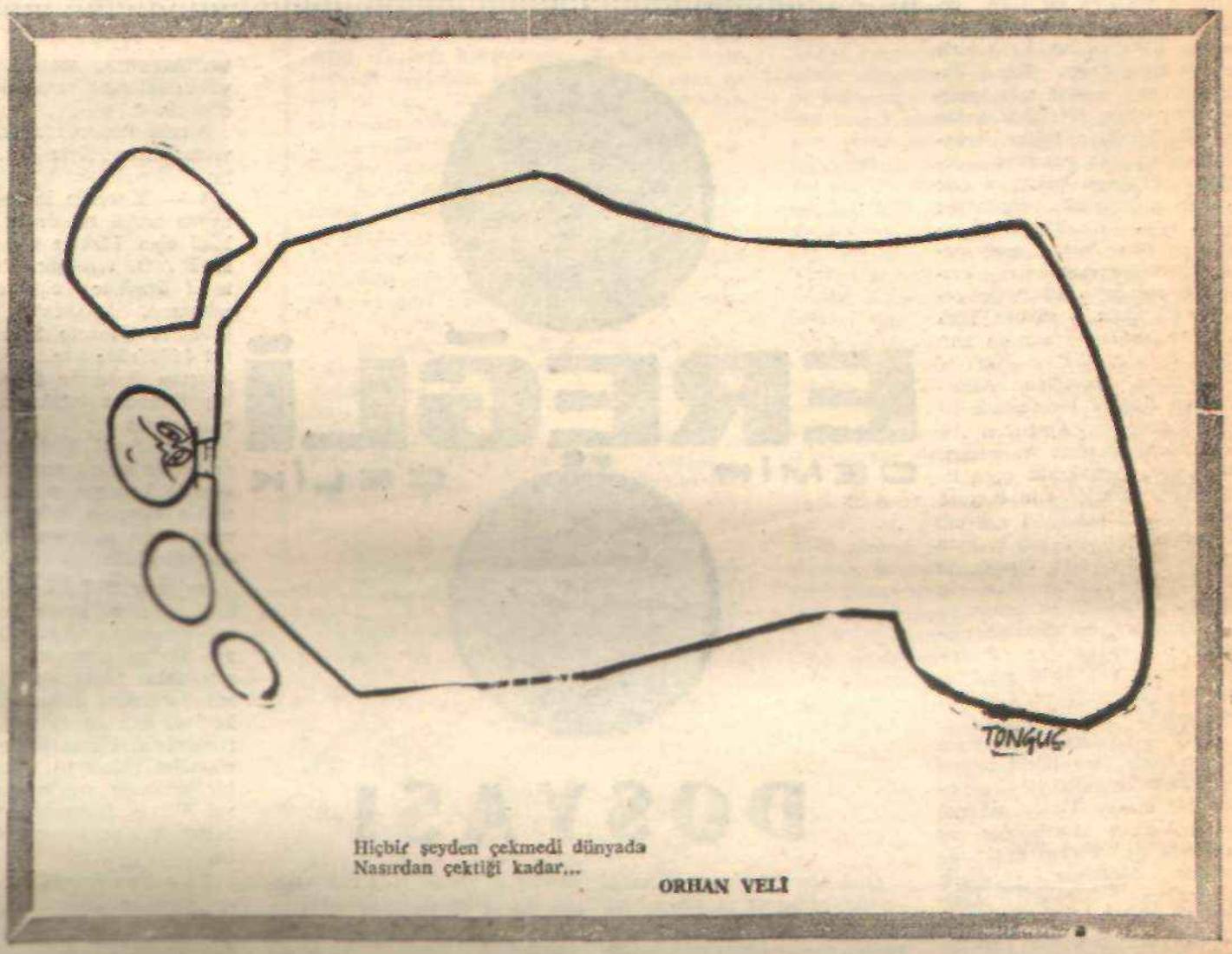

Hiçbir şeyden çekmedi dünyada
Nasırdan çektiği kadar...

ORHAN VELİ

BARUTUN KEŞFI

Amerika, bugün yeryüzünün en güçlü ülkesidir. *1953-60 döneminde* yılda 2.5 gibi düşük bir oranda olan kalkınma hızı, 1960-65 döneminde yılda 4,1'e yükselmiştir.

Savunma alanında 1960'tan önce Sovyetlerin gerisinde kaldığı intibaını veren Amerika, Kennedy'nin işbaşına geçmesiyle birlikte savunmaya öncelik vermiş ve birkaç yıl içinde basdöndürücü bir askeri güce erişmiştir.

Sovyet Rusya, sanayi alanındaki büyük başarılarına rağmen, Amerikan ekonomik gücünün yarısına ulaşabilmiştir. Avrupa'nın hızla kalkınan kapitalist ülkeleri de, Amerika'nın yanında hayli cüce kalmaktadırlar. Kapitalist dünyadaki en büyük 500 trüstün 306'sını Amerikan şirketleri teşkil etmektedir. Tüzüğü bir General Motors'un 1965 yılı satışları, 1965 yılı Batı Almanya bütçesini bütünüyle üstünde.

Bu ölçüde güçlü bir Amerikanın son yıllarda büyük bir sıkâveti vardır. Şikâveti. Başkan Yardımcısı Humphrey bir süre önce Harp Okulunda yaptığı bir konuşmada Vietnam için «askeri bakımdan, Amerikan harcının kredi ile kıvaslanamayacak kadar ehemmiyetsiz bir saldırı karşısında bile karşısında... Milli ekonomiden vazgeçmiş olduğumuz, bir ordu ve donanmadır ki bu bizi, bu memleketi bütün hasılı teh

ya çıkmakta, muhtelif ülkelerin yerli aydınları halk kitleleri, memleketlerini sahip olmak istedikleri kar güdüsünde en büyük tahrip etkisini elinde tutan Amerika'yı bulmaktadırlar. Orta sayfamızda okuyacağınız Vietnam dramının, komünizm tartışmalarının çok ötesinde yatan gerçek yüzü budur. Washington, belkın nefret ettiği kukla hükümeti vasatmak için, son istatistiklere göre, bu ülkeye ayda ortalama 10 milyon ton bomba atmaktadır.

CI TEORISI

Milli kurtuluş hareketlerini, Humphrey'in devimiyle, güvenliği için belli başlı tehlike sayan Amerika, «counter-insurgency» adı verilen *bir teori ortaya atmıştır. CI* Teorisi, kurtulus savaslarına karşı koymanın sivil ve askeri tekniklerini gelistirmektedir. Gerek Amerika'nın, gerek kukla hükümetin asker ve polisine, *CI* Teorisine uygun olarak, devrimci faaliyetlerle her türlü alanda nasıl savasılacağı öğretilmektedir. Washington, kukla hükümetlere, kendi halklarından korunmalarını sağlamak amacıyla, CI tekniklerini benimsetmek ve gerekli personeli yetistirmek için bir Harvard Üniversitesi yayınında belirtildiği üzere, yılda 1 milyar dolar *harcamaktadır! Ünlü C.I.A., bu* politikanın temel dayanaklarından biri olarak faaliyet göstermekte ve hoslanılmayan hükümetleri devirmek için akıl almaz tertiplere girişmektedir.

CI faaliyetleri, Harvard Üniversitesi yayınında su sözlerle tenkit edilmektedir: «Milliyetçi, devrimci hareketleri önlemeye tesvik etmekle halka dayanmıyan ve başlıca görevleri Amerikan mali ve askeri çıkarlarını korumak olan mesruiyeti şüpheli kukla hükümetleri desteklemekteyiz... CI faalivetlerimizle biz kimleri güçlendiriyoruz? Genellikle bir zengin sınıfı ve bir asker grubunu tutmaktayız. Onları halkın sosyal refahına yöneltme cabamız lâfta kalmaktadır. Bunları güçlendirmekle, aslında devrimci hareketlerin dısındaki bütün sosyal değişme yollarını kapamış olmuyor muyuz?»

CI çıkmaz bir yoldur, fakat Washington bu çıkmaz yolda yürümeye azimli görünmektedir.

JOHNSON DOKTRINI

Yıllardır geliştirilen, Güney Amerika ve Vietnam'da uygulanan kurtuluş savaslarına karşı koyma teorisi ve aksiyonu, politik ifadesini Johnson Doktrini'nde bulmaktadır. Doktrine göre, Amerika, nüfuz bölgesi içinde saydığı ülkelerde, arzu etmediği rejimlerin kurulmasını engellemek için, silâhlısı da dahil her türlü müdahale hakkına sahiptir. Dominik seferi, bu doktrinin *parlak uygulamalarından biridir.*

Geçen ayın sonlarında yapılan Amerika Devletleri Teşkilâtı (OAS) toplantısında, Dışişleri Bakanı Rusk, «tehlikeli saydığı» durumlarda Amerika'nın müdahale edeceğini açıkça belirtmiş ve bu maksatla ortak bir askeri kuvvetin kurulmasını istemiştir. Sili Dışişleri Bakanının, «OAS'ın yeni bir engizisyona ihtiyaç duyan ideolojik bir örgüt hâline gelmesini kabul etmiyoruz» protestolarına rağmen, öyle görünür ki Amerika bu isteğini elde edecektir. Edemese dahi, tek taraflı müdahale hakkı her zaman mevcuttur.

Demek oluyor ki, Üçüncü Dünya halkları, geri ve satılık yöneticilerinin elinden kurtulup kalkınma ve ilerleme yoluna girme cabalarının karşısında dev Amerika'yı bulmaktadırlar. Birleşmiş Milletlerde, sömürgeciliğin tasfiyesini savunan Amerika, yeryüzünün en korkunç sömürge harplerini verme kararındadır. Fakat yeni yeni Vietnam'lar pahasına da olsa, çağımızda sömürge savaşları kaybedilmeye mahkûmdur.

Doğan Avcıoğlu

ADLİ KAPİTÜLASYONLAR KÖKÜNDEN KALDIRILMALI

Amerikalılara imtiyazları, a-dî dışı bir kolaylıkla vermekteyiz, fakat bazen imtiyazları fazla almak gerekince, Amerikalılar ilgililere kök söktürmektedirler. Nitekim adlî bir skandal haline gelen «suç işleyen Amerika'lı askerlerin hangi mahkemede yargılanacağı meselesi»nde, Amerikalılar asgarî tavizi bile vermeye güçlükle yanaşmışlardır.

Halbuki Amerikalılara, NATO anlaşmasını çok aşan bir cömertlikle tanınan yargılama yetkisini, onların suiistimal ettiklerini gösteren bir sürü örnek vardır: Bir Amerikalı Astsubay, Kütahya'dan Eskişehir'e jeep'le gitmektedir. Kendi ifadesiyle, «bir miktar rakı içmiştir.» Astsubay, Sivrihisar yakınlarında, bir kum yığını arkasında oynıyarak pazardan dönecek babalarını bekleyen üç çocuğu çiğneyerek öldürür. Ve sonra kaçmaya kalkışırsa da yakalanır. Ama birkaç saat sonra, Amerikan makamları «vazifeli» olduğu gerekçesiyle çocukları çiğneyen çavuşu Türk adlî makamlarının elinden alırlar.

Astsubay, Amerikan Askerî Yardım Kurulu Merkezinde teşekkül eden bir Amerikan Askerî Mahkemesinde yargılanır. Mahkeme, Astsubayın çocuklara şeker vermek için durmak istediğini, sanığın iyi niyetli davrandığını, fakat jeep'in kum duvarını aşıp yolun dışında ve hendeğin ötesinde oynayan üç çocuğu öldürdüğü sonucuna varır. Astsubay, iyi niyetine rağmen vuku bulan olay dolayısiyle birkaç yüz dolar para cezasına çarptırılır ve Türkiye'den ayrılır.

Türk — Amerikan Derneğin de verilecek temsildeki rolünü oynamaya otomobiliyle giderken bir manga Türk askerini biçen Yarbay Morrison'un meselesinde de durum ayni olmuştur. Morrison «vazifeli» gösterilmiş, Ankaradaki Amerikan Askerî Mahkemesinde yapılan duruşmasında Amerikada temyiz hakkı bâki kalmak şartıyla, Yarbay, sembolik cezalara çarptırılmıştır. Morrison, karar verildikten bir gün sonra İtalya'ya gitmiştir.

Örnekleri kolaylıkla arttırmak mümkündür. Fakat bu iki örnek dahi, Amerikalıların kendilerine tanınan bir yetkiyi nasıl insafsızca suiistimal ettiklerini ortaya koymaktadır.

Hikâye, 1956 yılına kadar uzanmaktadır. Türkiye, üye devletlerin ülkelerinde görevle bulunan NATO kuvvetlerinin hukukî statüsünü düzenleyen sözleşmeyi, 1954 yılında 6375 sayılı kanunla onaylamıştır. Sözleşme, resmî vazifenin ifası dolayısiyle işlenecek suçlarda, yargı yetkisinin gönderen devlete ait olduğunu kabul etmektedir. Yalnız suçun resmî vazifenin ifası dolayısiyle işlenip işlenmediğini kim tâyin edecektir? Sözleşme, bu konuda bir şey dememektedir. Fakat çeşitli NATO ülkelerinde, bunu yerli makamlar yapmaktadır.

Buraya kadar işler normal. Fakat Türk adlî makamlarının elinden tamamen kurtulmak isteyen Amerikalılar, NATO sözleşmesinde olmıyan imtiyazları Türk Hükûmetine tanıtmaya kalkışmışlardır. Nihayet bir formül bulunmuş ve milletlerarası bir sözleşmenin, bir kanunla değiştirilmesi yoluna gidilmiştir! 16 Temmuz 1956 tarihinde kabul edilen 6816 sayılı kanunla, bir defa resmî vazife kavramı son derece genişletilmiştir. Kanun metninde, **«resmî vazifenin ifası dolayısiyle veya resmî vazifenin ifası sırasında»** denilmektedir. Böylece, «vazife sırasında» fakat vazife ile ilgili olmıyan bir suçun işlenmesi halinde de yargı yetkisi gönderen ülkenin olacaktır. Öte yandan kanun, görev hususunun tesbitini Hükûmete bırakmaktadır. Kanunun kabulünden dört gün sonra, A.B.D. Büyükelçiliği ve Dışişleri Bakanlığı arasında mektup teatisi suretiyle, bu kanuna dayanarak bir anlaşma yapılmıştır. Anlaşmaya göre, yetkili Amerikan askerî makamı, suç işleyen görevli için «vazife belgesi» verdiği takdirde, Türk adlî makamlarının yapabilecekleri bir şey yoktur. Suçlu Amerikalılara teslim edilecektir. Unutulmaz Hâdi Tan, 31 Temmuz 1956 tarihli bir tamimle bunu savcılara tamim etmiş ve böylece Türk yargı organlarının yetkisi hemen bütünüyle ortadan kalkmıştır.

Amerikalıların vazife belgesi işini insafsızca suiistimal etmeleri üzerine, 27 Mayıstan sonra, bu adlî kapitülasyonun düzeltilmesi meselesi ele alınmış ve Dışişleri Bakanlığı ile Müsteşar payesindeki bir Amerikalı diplomat arasında görüşmeler başlamıştır. Ama Amerikalılar bizi, yıllarca oyalamayı başarmışlardır. Amerikalıların ilk tezi, «Efendim, buna ne lüzum var?» şeklindeydi. Türkiyede dâvaların uzun süreceğini, halbuki görevlinin bu arada terhis edilebileceğini ve terbis edilmiş bir görevliyi Türkiye'de tutmanın büyük güçlükler yarattığını ileri sürüyorlardı. Anlaşma iyi idi, olduğu gibi kalmalıydı. Amerikalılar, Türkiye'nin ısrarı üzerine, «Yeniden bir mektup teatisine gidelim. Fakat, ibraz edilecek vazife belgesinin dikkate alınması mecburiyetini metinlere koyalım»

DOSYASI

Özel teşebbüsün mucizesi diye ilân edilen ve ilk faaliyet yılını 180 milyon lira zararla kapadığı gazete haberlerinden anlaşılan ERDEMİR'in Genel Kurulu 10 Ocak 1966'da toplanarak özel murakıpların yolsuzluklarla ilgili raporlarını inceleyecek. Aralarında Prof. Ali Bozer ve Mazhar Hiçşaşmaz da bulunan özel murakıpların raporları -Genel Kurulda edilmese dahi- YÖN sütunlarında didik didik edilecektir.

Bilindiği gibi, Genel Kurul'da Karabük ve Sümerbank gibi iki devlet kurumu çoğunluktadır. Bu kurumlar, Ereğli - Çelik yolsuzlukları üzerinde titizlikle duran eski Sanayi Bakanı Muammer Erten zamanında, yolsuzlukları ortaya çıkartmak için hafiften bir kıpırdama göstermişler, fakat 1965 Şubatında Ereğli - Çelik eski müteahhidi ve İdare Meclisi Başkanı Daniş Koper'in ideal arkadaşı Demirel iktidarda görev alınca seslerini kesmişlerdir. Her partiden milletvekillerinin katıldığı Meclis Araştırmasında, bütün yolsuzlukların baş sorumlusu gösterilen Daniş Koper, Ereğli - Çelik'te halâ Sümerbank'ı temsil etmektedir! Halbuki Meclis Araştırma Komisyonu Raporunda yapılan en önemli tavsiye, İdare Meclisi Başkanı, İcra Komitesi Başkanı ve Genel Müdür Vekili görevlerini şahsında toplayan Daniş Koper'in «tahkikatın selâmeti için» uzaklaştırılmasıydı. Meclis Raporunda şöyle deniliyordu: «...Daniş Koper, şirket sevk ve idaresinde inisyatif ve hâkimiyetini tesis etmiştir ve bunun içindir ki, yolsuzluk iddialarının muhatabıdır ve şikâyetleri şahsında toplamıştır... Yolsuzluklar, özel murakıplarla tahkik edildiğine, şikâyetler Daniş Koper'in şahsında toplandığına göre ve özel murakıpların varacağı netice şüphesiz büyük ehemmiyet taşıdığı cihetle, bugün İdare Meclisi Reisi, İcra Komitesi Başkanı ve Genel Müdür Vekili vazifelerini birlikte deruhte eden **Daniş Koper'in hiç değilse bahis konusu tahkikat bitinceye kadar, gerek tahkikatın selâmeti, gerekse efkârı umumiyeyi tatmin için vazifesinin alınmasının uygun olacağını tavsiye etmek isteriz».**

Daniş Koper, buna rağmen vazife başında kalmıştır. Özel murakıplar, geniş ölçüde, sanık durumundaki Koper'in sağladığı bilgilere dayanarak çalışmak zorunda bırakılmışlardır. Genel Kurul da, bu şartlar altında meseleyi inceleyecektir.

Her halükârda, Genel Kurulun vereceği karar, büyük miktarda devlet parasının akıtıldığı bir konuda, Millet Meclisini bağlamaz. Meclis, bir komisyon kurarak, araştırma yapmıştır. Araştırma sonucu çeşitli yolsuzlukların varlığını tesbit etmiştir.

Meclis Raporunda yer alan yolsuzluklar şöyle özetlenebilir:

1 — Kireçtaşı ihalesinde en uygun teklifi bir devlet teşebbüsü olan Türkiye Çimento Sanayii A.O. vermiştir. Fakat bu teklif üzerinde ciddiyetle durulmamış, ERDEMİR Genel Müdürü, Çimento Sanayii Genel Müdürüne telefon ederek, kireçtaşı ihalesinin Sezai Türkeş firmasına bırakılmasını rica etmiştir.

İhale, Sezai Türkeş firmasına yolsuz olarak verilmiştir. Bu firmayı kayırma çabası içinde, tesisin kireçtaşı ihtiyacının garanti altına alınması tehlikeye düşürülmüştür.

Bayındırlık Bakanlığı, kireçtaşı üretim, kırma ve eleme makinalarını usulsüz olarak Sezai Türkeş firmasına kiralamış, fakat firma -devletin usulsüz yardımına rağmen- taahhüdünü zamanında yerine getirememiştir. Firma hakkında gecikmeler dolayısiyle herhangi bir muamele yapılmamıştır. Sezai Türkeş firmasının, ERDEMİR aleyhine korunduğu açıktır.

2 — Yarı mamûl ham madde ithali, en ucuz fiyatı veren Kayser firmasına verilmemiştir. Kayser firması, ERDEMİR yöneticilerinin «şahsî menfaat talepleri» yüzünden anlaşmaya varılamadığını ileri sürmektedir. Bu yüzden ihale işi gecikmiş, Türk gemilerine döviz ödemeden 18 dolara yaptırılacak nakliyenin bir kısmının Amerikan gemilerine dövizle 32 dolara yaptırılması zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, Hükûmet çelik mamulleri ithalini durdurduğundan, gecikme dolayısiyle, özellikle teneke karaborsası doğmuş ve Hükûmet 5 milyon dolar civarında tenekeyi Sovyetler Birliğinden ithal etmek zorunda kalmıştır.

Daniş Koper
Rapora rağmen..

İhalenin yürütülmesinde önemli usulsüzlükler vardır.

3 — ERDEMİR anlaşmasının yapılmasında birinci derecede sorumluluk taşımış olan Genel Müdür Yardımcısı Nezih Rona'nın ifadesine göre, fabrikanın temel inşaatının Türkiye'de yapılması hususundaki çabalar başarısız kalmış, ihale Morrison - Knudsen firmasına verilmiştir. Süleyman Demirel'in temsilciliğini yaptığı Morrison'a, ihale bedelinin dışında, hakem kararı ile 10,5 milyon lira tazminat ödenmiştir. Tazminatın 7 küsur milyon lirası ERDEMİR görevlilerinin ihmali yüzündendir. İdare Meclisi, bu işte kusurlu olanları araştırmıyarak görevini ihmal etmiştir.

4 — Liman inşaatı ihalesinde yolsuzluk vardır. Sezai Türkeş firması, kireçtaşı ihalesinde olduğu gibi, bu işte de himaye edilmiştir. Bu firmaya, munzam işler için ayrıca 2,841 milyon lira ödenmesi yolsuzdur.

5 — Demir cevheri alımında, ERDEMİR'in Yönetim Kurulu üyesi olan Vehbi Koç'un ortak bulunduğu Demir - Eksport firması, özel himaye görmüştür. Öbür satıcı firmalara, çeşitli fiyat artışları dolayısiyle, 6 lira zam yapılırken, Vehbi Koç'un firması 9 lira zam almıştır. Bu fazlalık, «ne vesikalarda, ne de ERDEMİR yetkililerinin izahlarında makul ve mantıkî olarak» açıklanmamıştır. Ayrıca Vehbi Koç'un firmasına, diğer firmalardan daha fazla faizsiz avans verilmiştir.

Ağır yolsuzlukları tesbit eden bu rapor, seçim telâşı arasında gürültüye gitmiştir. Yeni Meclis, meseleye el koymalıdır.

Geçen dönemde «Hak bellediğim yolda yalnız giderim» diyen A.P. Aydın Milletvekili Reşat Özarda, Ereğli - Çelik yolsuzluklarının en ince noktasına kadar deşilmesi için çaba gösterenler arasındaydı. Fakat bu dönem, Özarda'da bir hareket yoktur. Ama İdare Meclisi, ne kadar çaba gösterirse göstersin, Ereğli - Çelik dosyası rafa kaldırılamıyacak ve bir gün mutlaka açılacaktır.

demeye başladılar. Türkiyenin cevabı, tabii ki, «Değişen ne» oldu. Mektuplar yenilenecek, ama anlaşma eskisi gibi kalacaktı. Nihayet uzun uğraşmalardan sonra, Amerikalılar, Türk adlî makamlarının suçun görev sırasında işlenip işlenmediğini araştırabileceklerini kabul ettiklerini belirttiler. Mesele, Resmî Gazetede yayınlanacak bir kararname ile çözülmüş olacaktı. Fakat kararname, aradan uzunca bir süre geçmiş olmasına rağmen, yayınlanmış değildir. Esasen bu adlî kapitülasyon meselesinde, «vazife belgesi»nin mutlaka bağlayıcı bir belge olmaktan çıkarılmasıyla yetinilemez. Yapılacak iş, 6816 sayılı kanunun kaldırılması ve NATO sözleşmesiyle yetinilmesidir.

6816 sayılı kanun, NATO kuvvetleri sözleşmesinin bir hükmünü değiştirmektedir. Oysa, adı geçen sözleşme çok taraflı bir sözleşmedir ve ancak taraflar arasındaki bir anlaşmayla değiştirilebilir. Bu bakımdan kanun sakattır. Üstelik, sözleşme metnine ilâve yaparak, resmî vazife kararnamesi son derece gereksizdir. Bundan başka, bir kanun ile, bağımsızlığımızın kısıtlanmasına yetkilerin devri, Anayasaya aykırıdır. Devletler Hukuku Profesörü Edip Çelik'in bu konudaki görüşü şudur: «Muhtıranın sakatlığına gelince; bunun dayanağı, 6816 sayılı kanunun (vazife hususunun tâyinine müteallik esaslar gönderen devlet ile Türkiye arasında tesbit olunur) hükmüdür. Bizce bu dayanak sakattır, çünkü 1924 Anayasası sistemi içinde - ve hiç şüphesiz 1961 Anayasası uyarınca da - **bağımsızlığın kısıtlanmasıyla ilgili bir konuda Hükûmete anlaşma yapma yetkisi tanınması mümkün değildir.»**

Görüldüğü gibi, böyle bir özel kanun neresinden tutulursa tutulsun sakattır. Nitekim Amerikan Askerî Yardım Kurulu Başkanlığı Hukuk Müşaviri Muzaffer Kıran ile Genel Kurmay Başkanlığı NATO Hukukî ve İdarî İşler Şubesi Müdürü Gültekin Güneri ,NATO anlaşmaları konusunda birlikte yazdıkları kitapta (S.41), özel bir kanuna lüzum olmadığını, öteki NATO ülkelerinde özel bir kanuna ihtiyaç hissedilmediğini yazmaktadırlar. Türkiye de öteki NATO ülkeleri gibi hareket etmeli ve bu adlî skandala artık tam olarak son verilmelidir.

Birleşmiş Milletlerde Kıbrıs

Kıbrıs meselesi ne Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda, ne de Siyasî Komisyonda çözülecek değildir. Fakat Siyasî Komisyondaki Kıbrıs müzakereleri, dünyada ne kadar yalnız kaldığımızı göstermek bakımından ibret vericidir: Makarios'un görüşü, 32 Asya - Afrika ülkesi tarafından bir karar taslağı olarak sunulmuştur. Türkiyenin tezine nisbeten yaklaşan karar taslağını ise ancak Irak, Suudi Arabistan ve Afganistan imzalamıştır. Şu satırların yazıldığı ana kadar, imzalayıcılar içinde Pakistan ve İran'ın dahi bulunmayışı dikkat çekicidir. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U-Thant, Türkiye'nin reddettiği arabulucu Galo Plaza'yı desteklediğini raporunda açıklamış bir. Sovyetler Birliği, taraf tutmaktan kaçınmaya dikkat ede rek, «meselenin, her iki toplumun haklarını gözönünde tutmak şartıyla, tam hükümran ülkede Kıbrıslılar tarafından görüşmesi» şeklindeki eski görüşünü tekrarlamıştır.

Siyasî Komisyonda ve Genel Kurulda, Türkiye'nin başarı kazanması diye bir ihtimal, bu durumda, mevcut değildir. Çünkü Makarios'un tam başarı kazanmasını önlemeye yönelmiştir. Hariciyemiz, Makarios tam başarı sağlayamadığı ölçüde başarıdan söz edecektir.

Bir aydır New York'ta kulis yapan kalabalık ve bol dövizli heyetten Celâl Tevfik Karasapan, bir New York mektubunda durumu itiraf etmektedir: «Aslında makul ve mutedil olan Türk karar tasarısı teklifinin Genel Asambleye hâkim olan hava ve karşı tarafın çok geniş ve sıkı propagandası karşısında benimseneceğini pek göstermemektedir».

Birleşmiş Milletlerde tek kozumuz tehdittir: Aleyhte bir kararı dinlemeyiz, Makarios'un Birleşmiş Milletler kararından alacağı cesaretle girişeceği emrivâkilere silâhla karşı koruz. Anglosaksonların yardımı ve bu tehdidin etkisiyle, 32'lerin karar suretinin sulandırılmasını ve törpülenmesini ümit etmekteyiz. Esasen Adada da, Makarios fiilen duruma hâkimdir, daha ileri gitmesi müdahale tehdidimizle önlenmektedir. Fakat diplomatik alanda da, arazi üzerinde de aleyhimize olan bu istikrarsız durum, silâh tehdidi ile ne kadar sürdürülebilecektir? Türkiye, Makarios'u muhatap saymayı reddetmektedir. Fakat öyle görünür ki, eninde sonunda bu tutumun değiştirilmesi gerekecektir.

İhsan Sabri Çağlayangil
Pakistan ve İran bile...

Şah bile...

New York Times'ın da açıkladığı üzere, Sovyetlerin İran'da yapacakları demir fabrikasına Amerikan Büyükelçiliği itiraz etmiştir. Buna herşeyini CIA'nın hükûmet darbesine ve sürekli Amerikan desteğine medyun olan Şah bile karşı koymuştur. Ve biz şimdi Şah'ın verdiği örneğe imrenerek başyazılar yazma durumundayız! Olay ufak, fakat nerelere kadar geldiğimizi göstermek bakımından ibret verici. Şah'ın imrendiğimiz sözleriyse şu: «Biz Amerika ile dostuz, ama Sovyet Rusya ile de komşuyuz. O halde Sovyetlerle dostluk ilişkileri kurmakta, işbirliği yapmakta ne gibi bir mahzur olabilir? İstiklâlimizi feda etmiyoruz ve bu şekilde davranmakla Amerikanın da daha iyi dostu olabiliriz. Eğer bir ülkenin emirlerine itaat etmeye hazır olduğumuzu belirtecek olursak, yarın öbür gün başka bir ülkenin emirlerine boyun eğmeğe hazır olduğumuz gerçeği ortaya çıkmaz mı?... İran dış dostlarına güvenebilse bile, onlara bağımlı olmamalıdır... Bazen dostlar insanı bırakıveriyorlar. Hem bundan başka, başkalarına bağımlı olmak da akıllı bir tutum değildir».

Petrolde unutulan önemli bir mesele

Petrol meselesinin hemen hemen her tarafı didik didik edilmiştir. Yalnız İlhan Unat'ın Forum'da yayınladığı bir inceleme göstermektedir ki, önemli bir mesele unutulmuştur.

Mesele, yabancı petrol şirketlerinin Türkiyede arazi iktisabıdır. Türk hukukunun genel prensibine göre, yabancı tüzel kişiler arazi iktisap edemez. 2644 sayılı Tapu Kanununun 35. maddesi bu genel prensibi getirmektedir. Ancak kanunla ve istisnalar tanınabilir. Nitekim anlaşmalarla bu genel prensibe 6086 sayılı Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu ile yabancı turizm şirketlerine ve Petrol Kanununun 87. maddesine bir fıkra ekleyen 6897 sayılı kanunla yabancı petrol şirketlerine arazi iktisap etme hakkı tanınmıştır. Halbuki 6326 sayılı Petrol Kanununda mülkiyetin verilemiyeceği, yalnız kullanma hakkının bırakılabileceği görüşü savunulmaktaydı. 1954'den 1957'ye kadar geçen üç yıl içinde görüşler değişmiş ve tasfiyehanelere arazi sağlamak gibi sudan bir gerekçeyle, şirketlere petrol işlettikleri bütün sahalarda arazi satın alma hakkı tanınmıştır. Tasarı Mecilste tartışmasız kanunlaşmış, aleyhte oy kullanan olmamış, sadece İnönü ile Ahmet Bilgin çekimser kalmıştır.

Yabancı şirketlerin arazi iktisabı, Petrol Kanununun temel ilkelerine aykırıdır. Kanuna göre şirket petrol arayacak, bulacak ve belli bir süre sonra gidecektir. Mülkiyet hakkı kalıcılık vermektedir. Ayrıca petrol bulmaya pek istekli gözükmeyen şirketler, mülkiyet hakkı ile, arama ruhsatnamesini kaybetme tehlikesi de ortadan kalkınca işi iyice gevşetebileceklerdir.

Petrol şirketlerinin bu maddeye dayanarak ne kadar araziyi mülkiyetlerine geçirdiğini bilmemekteyiz. Geçen yasama döneminde CHP milletvekili Kemal Sarıibrahimoğlu, «Mobil şirketinin Gaziantepte 75 bin dönümlük araziyi mülkiyetine geçirip geçirmediğini» sormuş, fakat soru cevaplandırılamamıştı.

Şimdi Mecliste Petrol Kanununu değiştirme teklifi tazelenmiştir. Buna 87. madde de dahil edilmelidir.

TERSİNE İŞLİYOR..:

Son günlerde üst üste gelen basın dâvaları ve mahkûmiyetleri kamu oyunun dikkatini özgürlük dâvasına yeniden çevirmiştir. 141 ve 142'nci maddeler konusundaki tartışmalar Anayasa mahkemesinin kararından sonra gevşemiş görünüyordu. Ancak Ankaru Gündem gazetesi yayın müdürü Atillâ Bartınoğlu'nun 7 yıl hapis ve 2,5 yıl sürgünle cezalandırılması Türkiye'de ve dünyada büyük yankılar yaptı. Atillâ Bartınlıoğlu'nun suçu, 200 yıl önce yaşamış bir Fransız yazarından bazı parçaları yayınlaması idi. Fransa'da aynı işi yapsa 7 yıla mahkûm olmak diye bir ceza rüyalara bile giremezdi. Demek ki Bartınlıoğlu Türkiye'de yaşadığı için fikirlerinin bedelini 7 yıl hapisle ödeyecekti.

Karar, adalet adamları arasında büyük tepkiler uyandırdı. Çünkü 1965 Türkiye'sinde, hâkim olsun, avukat olsun, veya hukukçu olsun olmasın, insanlar, bir gazetecinin fikirlerinden ötürü 7 yıl ağır hapse mahkûm olmasını hazmedemiyorlardı. Türkiye değişmişti. Toplum kımıldamış, ilerlemişti. Anlayışlarda değişiklik olmuştu. Bundan on, on beş yıl önce böyle bir ceza adalet adamları çevresinde aynen şöyle karşılanırdı:

— Bir kanunları tatbik ediyoruz, vicdanımız rahattır.

Şimdi durum böyle değildir. Kanunları tatbik edenlerin vicdanları rahat değildir. Çünkü kanunları tatbik ederek adaleti yerine getirdiklerinden şüpheye düşmüşlerdir. Çünkü toplumun değer yargıları değişmiş, eski deyişle «maşeri vicdan» Bartınlıoğlu'na verilen 7 yıl cezadan rahatsız olmuştur.

Kanunları tatbik edenler, kanunu tatbik ettiklerinde hem kendileri ve hem toplum rahatsız olursa, kanunlarda değişmesi gereken birşeyler var demektir.

Buna rağmen daha birkaç ay önce Anayasa Mahkemesi 141 ve 142'yi Anayasaya uygun bulmuştur. Parlâmento çoğunluğunun 141 ve 142'yi değiştireceğini düşünmek bile hayaldir.

Şu halde?

Geriye, adaleti sağlamakla görevli adalet adamlarının hürriyet ve fikir özgürlüğü anlayışında cesur düşünce ve davranışlara girişmeleri kalıyor. Zira kanunların yorumları kanunları yorumlıyan kafaların işleyişine bağlıdır.

141 ve 142'nci maddelerle yaşadığımız toplumun şartları tekrar elden geçirilince görülür ki şimdiye kadar 141 ve 142'nci maddeler tamamen ters yorumlanmıştır. «Köylüler, emekçiler, işçiler eziliyor» diyenler, ezilenlerin haklarını savunmak isteyenler, «müesses nizamı» yıkmak için çalışmakla suçlandırılmışlardır; «Bir sosyal sınıfın diğer sosyal sınıflar üstünde tahakkümünü tesis etmek» için teşebbüse geçmekle itham edilmişlerdir.

Oysa Türk toplumuna bakıldığı zaman ne görülür? Açıkca müşahade edilmektedir ki bugün memleketimizde bir sınıfın öteki sınıflar üstünde tahakkümü sürdürülmektedir. Bu durum rakamlarla açıklanmıştır. Milli gelirin yüzde 32'sini nüfusun yüzde 2'si kadar bir mutlu azınlığın paylaştığını Amerikalı Prof. Enos hesaplamıştır. Devlet Plânlama Teşkilâtının ve Devlet İstatistik Enstitüsünün resmi verileri incelendiğinde Türkiye'de gelirler dağılımında korkunç bir adaletsizlik varolduğu görülür. Bir küçük sınıfın diğer sınıfları sömürdüğü ve diğer sınıflar üstünde onların aleyhine haksız bir refahı sürdürdüğü 27 Mayıs 1960'dan bu yana bilimsel olarak ortaya konmuştur.

Ve bu durumun değiştirilmesi için de 27 Mayıs 1960 Anayasasıyla sosyal devlet prensibi kabul edilmiştir. Grev, toplu sözleşme, sendikalar öngörülmüş, devlet sosyal adaleti sağlamakla görevli kılınmıştır.

Hâkimlerimiz şunu teslim ederler ki 27 Mayıs Anayasasının öngördüğü kurumları 27 Mayıstan önce yazıyla savunanlar 141 ve 142'nci maddelerin eline düşmekten kendilerini kurtaramazlardı. Nitekim kurtaramamışlardır. 1950'den sonra bu yüzden tevkif edilen, hapsedilen nice vatandaş vardır ki o zaman kendilerini zindana gönderen sözleri bugün herkes söylemekte ve konuşmaktadır.

Demek ki 27 Mayıs öncesiyle sonrası arasında fikir özgürlüğü bakımından bir anlayış farkı vardır. Bu anlayış değişimi kendisini ister istemez 141 ve 142 tatbikatında göstermiştir.

Ancak gene de yeterli değildir bu.. Nitekim yeterli olmadığı Bartınlıoğlu dâvası ile ortaya çıkmıştır.

Peki, ne yapmalı? Yapılacak iş 141 ve 142'yi yorumlarken hâkimlerimizin ve bütün adalet adamlarımızın Türk toplumunun içinde bulunduğu durumu, toplumun sosyal yapısını somut olarak ele alıp, maddeleri buna göre yorumlamalarıdır. Bugün Türkiye'de ezilen sınıfların haklarını savunan yazar ve aydınların, bir sınıfın öteki sınıf üstünde tahakkümünü tesis etmek için çabaladıklarını ileri sürmek ve buna göre hüküm vermek temelden haksızlık ve adaletsizlik olur. Bugün Türkiye'de ezilen sınıfların haklarını koruyanlar, zaten var olan bir tahakkümü yok etmek ve sınıflar arasında dengeyi kurmak için çalışmaktadırlar.

Bu durumda Hâkimler bir sınıfın lehine yürüyen tahakkümü yok farzedip, sanki sınıflar arasında bir denge varmışçasına ahkâm yürütürlerse toplumun gerçeklerine aykırı hareket etmiş olurlar...

Eğer Türk hâkimi, Türk adalet adamı, Türk toplumunun sosyal yapısını iyi bilir ve gerçekçi bir gözle teşhis ederse, yorumlarını daha adaletli ve daha sağlam olarak yapabilecektir. Bugün Türkiyede 141 ve 142 üstüne sağduyunun isyan edeceği bir yorumlama sürmektedir. Tahakküm edenler, sınıflar arası dengeyi savunmak isteyenleri ceza tehdidi altında tutmaktadırlar.

Adalet adamlarımızın son günlerde yoğunlaşan rahatsızlıkları bu gerçeği gittikçe daha açık olarak görmelerinden ileri gelliyor.

Çünkü durum gerçekten acıklıdır. Bir yanda ayağı çıplak, ardı yamalı milyonlar.. ve öteki yanda zenginlik ve refah içinde kudretini sürdüren bir azınlık.

Şimdi o sefil ve ardı yamalı kalabalıktan biri çıkıp da:

— Bu ne biçim düzen?..

diye sordu mu, o servet ve kudret içinde yaşıyan azınlık hesabına adamcağızı tevkif edip Savcının önüne getiriyoruz:

— Vay, demek sen üst sınıflara tahakküm etmek istiyorsun ha!... diye.

Tahakküme karşı çıkanlar, tahakküm ediyorsun diye suçlandırılıyorlar. Böyle bir adaletsizlik elbette vicdanları rahatsız eder. 141 ve 142 var olan tahakkümü sürdürmek için kullanılmıştır şimdiye kadar... Bunun önüne geçmek Türk adalet adamlarının elindedir. Yeter ki hüküm verirken yorumlarını bu memleketin ve bu vatanın gerçekleri üstüne oturtabilecek kadar sosyal ve iktisadî alanlara dikkatlerini yoğunlaştırsınlar.

İlhan Selçuk

ÖZÜR

Fakir Baykurt'un «Macaristan İzlenimleri» yazısını bu sayımıza koyamadık. Yazı dizisini gelecek sayımızdan itibaren yayınlamaya devam edeceğiz. Okuyucularımızdan özür dileriz.

POLİTİKA ve ÖTESİ

«GONCA GÜL»

Tahammülsüzlük, zorbalık ve dikta ayaklarını sürüyerek bir ülkeye böyle gelir. İnsanlardan da itaat gördü mü cüretini artırır. İnsan onuruna yakışmayan her işlemi, o ülkenin insanlarından yetkili yerlerde bulunanlar kabul etmeye başladılar mı, saldırı gün geçtikçe artar. Netekim tahammülsüzlük, zorbalık ve dikta, saldırısını sürdürmeye başlamıştır. Demokrasiyi bir zümrenin çıkarı sanıyorlar, ona karşı olanları aşırı akım yanlısı olmakla suçluyorlar, böylece adım adım amaçlarına yaklaşacaklarını umuyorlar. Şimdi üzerine varmak üzere oldukları bölgeler, kendilerine karşı direneceklerini umduklarıdır. Bu bölgeleri etkisiz koymak istiyorlar.

ITAAT EDINCE

Mirkelâmoğlu'nun «kızıl gül»ü, radyoda «gonca gül»e çevrilmiştir. Yıllardır dinlediğimiz «nice nice arzedeyim kızıl gülüm ben...» diye söylenmekte olan şarkıdaki «kızıl» sözcüğü «gonca» olmuştur. Dikkatimizi bile çekmeden pembe gül, sarı gül, beyaz gül gibi bellediğimiz kızıl gül, hangi art niyetlinin emri ile olduğunu bilmediğimiz bir biçimde, el çabukluğu ile «gonca gül» kılığına girivermiştir. Buna sanatçı da, çalgıcı da, programı müdürü de itiraz etmemişlerdir. Hemen denileni kabullenmişlerdir. Sanatçı:

«— Ben yıllardır böyle söylerim... Bu değiştirmeyi kabul etmem...» diye dirense, direnebilse zorbalık ve tahammülsüzlük yelkenleri suya indirecektir. Ama yapmıyorlar ve derhal itaat ediyorlar. İtaat edince bugün bu kadar alınan taviz, yarın daha ilerilere götürülebilir. İnsanımız kendi elleri ile özgürlüğünü, alacak olana teslim ediyor. Onurlu insan hiçbir zaman özgürlüğünü bir başkasının eline bu kadar çabuk teslim etmez. Bugün bukadarını alan, yarın saldırısını artırarak daha başka şeyler de isteyecektir.

AF YARIŞMASI

Bir gazeteci 17 yıl önce yayınlanmış bir yazı yüzünden 7,5 yıl hapse mahkûm edilmiştir. Bu gazetecinin bağlı olduğu basın teşekkülleri bu haksızlığa yol açan hükümlerin düzeltilmesi için direnecekleri yerde, af ve mağfiret yarışmasına girmişler, siyasî iktidardan bağışlanmalarını dilemişlerdir. Siyasî iktidarın başı:

«— *Bu yazı bizden önce kovuşturmaya tâbi* tutuldu. Mahkemeler bağımsız karar verirler, biz mahkemelere karışamayız...» demek suretiyle ağır hapis cezasını üstünden atarken, af ve mağfiret yarışmasına girişenler gerekli cevabı verememişlerdir.

Oysa siyasî iktidarın başı seçimleri kazanır kazanmaz:

«— Ceza Kanununun 142 nci maddesi uygulanmıyor. Biz bunu uygulayacağız... Savcılar, vazifeye» demek suretiyle, 7,5 yıllık mahkûmiyetlerden yana olduğunu duyurmuştu...

Bütün basın teşekkülleri dört satırlık iktibas yazısı karşılığı 7,5 yıl hapis cezası verilmesi karşısında birlikte direnmesini becerebilseydiler, taşrada lise öğrencileri için 142 nci maddenin uygulanması cesaretini kimse bulamazdı. Tahammülsüzlük, zorbalık ve dikta; bunu kabullenenlere karşı kullanılmak istenir. Siz iki lokma ekmek bedeli bunu kabullendiniz mi öteki de saldırısını artırır. Bu hep böyle olmuştur ve böyle olacaktır.

AYAKLARINI SÜRÜYEREK

Direnme bölgeleri üzerine ayağını sürüyerek geliyor dikta... Şurda bir milletvekilinin konferansını yasaklıyor. Öterde bir yazarın üzerine gidiyor. Savcılar, Ceza Kanununun 142 ve 312 nci maddelerinden sayısız davalar açıyorlar. Bir generalin mektubu elaltından basına veriliyor. Tiyatrolarda oyunlar yasaklanıyor. Gizli polis raporlarına dayanılarak yurttaşlar arasında tefrik yapılıyor. Jurnaller geçerli hale getiriliyor. Devlet için yüzkarası olmak, yazanlarını duyulduğu zaman sigaya çekmek gerekirken, jurnalları yayınlayanları «devlet sırrı»nı açıkladın diye mahkemeye veriyorlar. Öğrenci dernekleri üzerinde baskılarını arttırıyorlar.

Bütün bunlar oluyor ve özgürlüğe gönül verdiklerini mangalda kül bırakmamacasına orada, burada söyliyenler de susuyorlar ve kabulleniyorlar. Dikta bir ülkeye böyle gelir. Gedi mi de bir daha zor geri çıkar. Saldırısını artırır. Teker teker yakalar, ezer ve yutar.

Jurnaller ve jurnallerin nasıl işlediğini, bundan birkaç sayı önce «YON» de yazmıştım. Aynı konuyu bunlardan sorumlu olan bir yetkiliye anlattım. Beni:

«— Ya öyle mi?» diye hayretler içinde dinledikten sonra kovuşturma yapacağını söylemişti. Bir aya yakın bir zamandır vereceğini vaadettiği cevabını bekliyorum.

Tsssssss!...

Hâlâ beklediğim cevap gelmedi.

Bence nezaketi kadar önemli olan sözüne sadakatını da hatırlatıyorum.

HEM SUÇLU, HEM GÜÇLÜ

Dikta, tahammülsüzlük, zorbalık ve hepsinin toplamı olan faşizm bir ülkeye ayaklarını böyle sürüye sürüye gelir. Gören göz ve tanıyan kulak için bütün belirtileri ortadadır. Faşizm geliyor. Direnmesi gereken insanlarımızı da tek tek yakalıyor buyruğu altına alarak geliyor. Dikta, zorbalık ve geçmiş dönem özlemi adliye koridorlarından Başbakanlık koltuğunun yanına kadar uzanmıştır. Polis dosyalarından dış geziye kadar jurnalcilik başını kaldırmış denetimine başlamıştır. Bir kuvvet komutanının mektubunu devlet arşivinden alarak gazete sütunlarına aktarmıştır. Ondan sonra başkalarında devlet sırrını açıklamak suçlaması aranmaktadır. Dilimizde «hem suçlu, hem güçlü» diye bunlara derler. Aczin diktaya sürüklediği eğilimlerin belirtileridir bunlar. Dikta heveslileri bu ortamdan yararlanarak *gayelerine ulaşmak isterler. Önce* ortamı yaratırlar, ardından da yürürler.

Ülkemizdeki büyük fikrî gelişimin yanıbaşında dikta heveslilerinin bu hevesleri kursaklarında kalacaktır. Ayaklarını yere vururken birşeyler yapıyorum sanacaklar, ilerleme karşısında yerle rinde saydıklarını kendileri de anlıyacaklardır. Şu öğretmenin şurdan şuraya aktarılması, birkaç genel müdürün değiştirilmesi, gençlere gözdağı verilmesi, birkaç sendikanın para zoruyla ele geçirilmesi belki onlar için kuvvet denemesi gibi görünür ama, iz bırakıyor. İz bıraktıkça da karşılığını görecektir. Bu denemeler, dayanacak olanlarla, dayanamıyacak olanların smavıdır. Siyasî iktidarın da oyalamasıdır. Akarsular önüne bir set çekilmekle, geçici bir süre için durdurulabilir, fakat büsbütün durdurulamaz. Tabiata aykırıdır.

Büyük gelişimlerin farkına varamıyanlar, çağımızın farkına varmıyorlar. Çağımız, insan onurunun insan tarafından yeniden yaratıldığı bir çağdır. Gafiller bu çağın dışında ve bu çağdan habersiz yaşayanlardır.

Mehmed Kemal

Cumhurbaşkanlığı görev süresinin bitmesine iki yıldan az zaman kalan *Gürsel, titiz bir dikkat* içindedir. Mâzisinde, partizanca hazırlanmış kararnamelerin altına atılmış imza bırakmak arzusunda değildir.

Mehmet Turgut
Hisli Bakan...

Yazar ve sanatçıların bildirisi

Ankara, İstanbul ve Ege Üniversiteleri öğretim üyeleri ile İstanbul avukatlarından birer grupun bağımsız dış politika konusundaki bildirisinden sonra tanınmış yazar ve sanatçılar da geçen hafta şu bildiriyi yayınlamışlardır:

«Ankara Üniversitesi ve Ankara Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğretim üyeleriyle İstanbul Üniversitesi öğretim üyelerinin, dış politikamızda, Atatürk ilkelerine dönülerek, ulusal çıkarlarımıza uygun, bağımsız ve onurlu bir tutum takınılması gerekliliği ve Vietnam da Amerika'nın emperyalist amaçlarla giriştiği kanlı baskılara son verilmesi hakkındaki bildirilerine biz de katılıyoruz.

«Dış politikamızdaki bu uyduluk tutumu, toplumumuzun iç yanlarında da kötü etkilerini göstermekte ve ulusal gelişmemizi önleyici sonuçlar doğurmaktadır. Dış politikada uydulukla başlayan bu tehlikeli yolun, halkımızı çağdaş düşüncenin aydınlığında bilinçlendirilerek kalkınmamıza ışık tutacak fikir ve sanat eylemlerimiz üzerindeki korkunç etkileri, gün geçtikçe, hızlanmakta ve yurdunu seven her uvarak savaşçısını yüreğinden yaralamaktadır.

«Bilim ve sanat çalışmalarının sonu, mahkeme ve hanishane kapılarına çıkıyor: kitaplar toplatılıyor; tiyatrolarda oyunlar yasaklanıyor; zorbalık devirlerinde geçerli olan, hukuk devletine yakışmaz, gizli raporlar, Yakup fişleri aydınları karalamak için yeniden kullanılıyor.

«Emperyalizme karşı ilk başarılı bağımsızlık savaşını vererek, yeryüzünün bütün ezilen halklarına örnek olan ülkemizin Kuvayı Milliye ruhundan saptırılmasına ve yurdun en sağlam kuvvetlerinin eseri olan Anayasamızın getirdiği hak ve özgürlüklerin kısıtlanmasına, koşullar nicé ağırlaştırılırsa ağırlaştırılsın, daima karşı çıkacağımızı kamuoyuna duyururuz.»

Bildirideki imzalar şunlardır:

Akad Halil, Akbaş Aydemir, Akçatene Halit, Akan Mehmet, Akkan Oğuz, Akalın Sevgil, Alcan Ayla, Alcan Baklan, Altıntaoğlu Aydın, Altan Cetin, Altuğu Sevket, Andav Melih Cevdet, Anavdın Orhan, Arakon Aydın, Arakon Ilhan, Arad Agon, Aral Oğuz, Arman Hürrem, Arolat Osman, Ardalı Güner, Asılvazıcı Hayati, Atamtürk Nural, Avcıoğlu Doğan, Avcıoğlu Hamdi, Avtal Turhan, Balcıoğlu Semih, Baş Hüseyin, Başarır Kuvvet, Bilginer Recep, Bilgin Avhan, Boralt Turgut, Büyükbaşoğlu Coşkun, Buzav Umur, Büyükkan Mazoller, Cansever Edip, Cemali Cem, Ceyhun Demirtaş, Cezzar Engin, Cezzar Gültiz Sevgül, Cinozlu Tanju, Camlı Ibrahim, Canan S., Canın Halit, Cihel Bekir, Damar Arif, Dellemalloğlu Salim, Dincsov Meyih, Dincsov Zeki, Doğan Fevzi, Duru Orhan, Eğilmez Erdem, Fişmekçi Mustafa, Elçin Emin, Elif Naci, Engin Ilhan, Engin Aydın, Erduran Refik, Erhat Azra, Ernart Ege, Eroğlu Hayri, Erol Muammer, Ersoy Ali Ulvi, Ertem Ergin, Eşkaran Esat, Eyüboğlu Sabahattin, Fosforoğlu Renan, Fuat Mehmet, Füreya Gevgilili Ali, Girgin Naci, Gökdemir Oryal, Gökçeli Yaşar Kemal, Güneş Hüseyin, Gürsoy Fatma, Gürsoy Gencay, Hekimoğlu Müşerref, Hızlan Doğan, Hilâv Salâhattin, İzer Fuat, Kafaoğlu Arslan Başer, Karaca Muammer, Karamanbey Çetin, Kakınç Tarık Dursun, Kıvanç Halit, Kurdakul Şükran, Kursunlıoğlu Mehmet Kemal, Kurtiz Tuncel, Küçükyalçın Altan, Kutlar Onat, Meriç Ziya, Fethi Naci, Nebioğlu Ziya, Oktay Oğuz, Onaran Bertan, Orkan Senih, Ormanlar Günnur, Orhan Kemal, Otyam Fikret, Oktem Ismet, Onzören Ferit, Özek Metin, Ozer Kemal, Özcentürk Ali, Özgüden Doğan, Ozkol Adil, Selcuk Ilhan, Selcuk Turhan, Selimoğlu Zevvat, Solok Cevdet Kudret, Sovsal Ilhami, Tanör Cahit, Tamer Ülkü, Tokatlı Attilâ Tokatlı, Toprak Omer Faruk, Tüblek Nehar, Türker Suat, Uğurlu Nurer, Uraz Ulvi, Üstün Ahmet, Üstün Sükrü, Vâ-Nû Vâlâ Nuretin, Vâ Nû Müzehher, Yalaz Suat, Yaşar Tonguç, Yavuz Ethem, Koraman Bedri, Soffue Avla, Kurnazcı Hasan, Üstün Galip, Cavdar Selim, Uzunlar Ali, Selcuk Handan, Erkin Arif, Yılmaz Atif, Cimcoz Adalet, Akarsu Nurten, Barak Hükamettin, Lav Ercüment Behzat, Beser Mücahit, Keskiner Arif, Necmioğlu Tuncer.

TİP Ankara İl Kongresi

Geride bıraktığımız Pazar günü TİP'in Ankara İl Kongresi yapıldı. Kongreye sunulan çalışma raporu, seçim sonuçlarının incelenmesini yapması bakımından ilgiyle izlendi. Rapora göre, TİP Ankara ilinde 20 bin 412 oy almıştır. Bu oy'un 15 bin 321'i dört merkez ilçeden, ancak 5091'i geri kalan 17 dış ilçeden gelmektedir. Oyların yarısına yakını (9024) zengin Çankaya ilçesinden gelmektedir. Altındağ'dan alınan oy sayısı 2455 tir. TİP, ufak ve orta memur bölgesi sayılan Yenimahallede de başarı sağlayamamıştır. Bu ilçede alınan oy sayısı 1665'tir. Çalışma raporunda, seçim sonuçları üzerinde şunlar söylenmektedir: «Merkez ilçelerin aldıkları oylar, semtlere göre büyük dalgalanmalar göstermektedir. Ankaranın gecekondu yörelerinden çok az oy çıkmış, buna karşılık Küçükesat, Bahçelievler gibi orta sınıf ve okumuş kimselerin oturduğu yerlerden alınan oy oranı yüzde 25 ilâ 30'u bulmuştur. Kent içindeki işçi yörelerinde yapılan yoğun çalışma ve propagandanın etki alanı çok dar olmuş, beklenen ve umulan sonuç alınamamıştır. Ayrıca merkez ilçe köylerinde alınan ovların oranı, gecekondu yörelerinden alınan oy oranından çok olmuştur. Örneğin Çankaya ilçesinin köylerinden alınan oy oranı yüzde 3,5 Çankayanın gecekondu yörelerinden alınan oy oranı ise yüzde 2'dir. İlgi çekici ve sevindirici bir olay üzerinde durmak isteriz. Ankara Üniversitesine bağlı fakültelerde bulunan sandıklardan hemen hepsinde partimiz çok yüksek oranda oy almış, hattâ Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Ankara Yüksek Öğretmen Okulunda diğer partileri büyük oy çoğunluğuyla geçerek, en çok oy alan parti durumuna yükselmiştir. Bunun anlamı büyüktür.»

Raporda partinin örgütlenme politikası hakkında da şu tavsiyede bulunulmaktadır: «Artık her nasıl olursa olsun mutlaka örgütler kurmak söz konusu edilmemelidir. Artık, sağlam, yöresinde etkili, uyanık ve bilinçli kişilerle örgütler kurmak gerekmektedir.»

Konerede TİP Genel Başkanı Avbar bir konuşma yaparak fikir özgürlüğü, üsler gibi günün konuları üzerinde durdu: «De-

Kırgın Bakan: Mehmet Turgut

Aralarından karakedi geçtiğini Demirel de, Mehmet Turgut da yalanladılar. Fakat bu yalanlamaya rağmen, petrolcülerin ünlü dergisi Durum, Mehmet Turgut'a yakın çevrelerin söylediklerine dayanarak bir «hissî bölünmenin tomurcuklan dığını» açıklamaktadır. Turgut, «petrolle ihtiyatsızca oynamayı tehlikeli sayan» Demirel'e küskündür.

Demirel ve Turgut'a, «aracı ile değil, doğrudan doğruya görüşüp fikir teatisinde bulunmayı» tavsiye eden petrolcülerin dergisi, hissî bölünmeyi şöyle anlatmaktadır:

«Hükûmet içinde şüphesiz en gayri memnun olan Sanayi Bakanı Mehmet Turgut'tur. Kendine yakın çevrelerin ileri sürdükleri doğruysa, Turgut, petrol konusunda herşeyini ortaya koyduğunu, partisinin bu politikayı benimseverek seçimlere girmiş olmasına ve bugünkü başarıya bu ve buna benzer kesin prensipleri halk oyuna arz etmiş ve oy toplamış olmasına rağmen, iktidara gelir gelmez kendisini Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığından ayırmış ve Sanayi Bakanı yapmıştır. Turgut bunu hazmedememektedir ve bundan dolayı küskündür. Ayrıca ortada bazı söylentiler de dolaştırılmakta, meselâ TPAO Genel Müdürünün Sanayi Bakanlığına bağlı Genel Müdürlere telefon ederek Turgut'u kendisinin değiştirttiğini, ona önem vermemeleri gerektiğini, işlerini bildikleri gibi yönetmelerini tavsiye ettiğini söylemektedirler. Genellikle bazı hissî bölünmelerin tomurcuklandığı, Ankara'nın siyasî izlemcileri tarafından iddia olunmaktadır. Bunun ise kısa gelecekte bir kabine içi rahatsızlığa müncer olacağı sonucu çıkarılmakta, lâf getirip götürenlerin olayları olduğu gibi aksettirmedikleri ve bunun neticesi olarak da tarafların daha şimdiden öfkelenmelerine sebebiyet verdikleri belirtilmektedir. Bunlar gerçi iddia ve söylentilerdir, fakat duyulmasında fayda olan söylentiler.»

Mehmet Turgut, Ihsan Topaloğlu, Kenan Onat ve Tahsin Yalabık'ın görevlerinden uzaklaştırılmasını bir haysiyet meselesi olarak istemektedir. Hiç değilse Topaloğlu, derhal görevinden alınmalıdır. Turgut bu konuda o kadar hissidir ki, her an yatırımların geride kaldığından şikâyet ettiği halde, TPAO'nun yatırımlarını yürütebilmesi için Bakanlığının vermesi gereken bir belge işinde bir sürü güçlük çıkartmıştır! Demirel de bahis konusu genel müdürleri bir an önce uzaklaştırma fikrindeyse de, daha az hissî davranarak, «uygun rüzgâr» beklemektedir. Genel müdürlerin, yatırımları gerçekleştiremedikleri ve dinamik iktidara avak uydurmadıkları ileri sürülecektir. Ama petrol, Gürsel'in ve zinde kuvvetlerin çok hassas oldukları bir konudur.

mirel, meseleyi incelemeden, üsler komünizme karşı, NATO anlaşması çerçevesi içinde yapılmıştır, diyor. Demirel'in bu tutumunun hususî bir maksadı, mânâsı vardır. Kalkınmada umudu yabancı sermayeye bağlamıştır. Bizim Hükûmete sorduğumuz 21 soruya (Ahiret soruları) denilmiştir. Biz Ahiret sorusu sormadık. Türkiyenin kalkınmasında Başbakanın uyanmasını istiyoruz. Sorularımız dantelâ gibi işlenmiştir. Demirel, birisinden kurtulsa, diğerine takılacaktır».

S. K. D. Söyleşileri

Sosyalist Kültür Derneğinin düzenlediği seçim sonuçları üzerindeki konferanslardan sonuncusunu Prof. Sadun Aren verdi. Aren, seçim sonuçlarını tablolar üzerinde inceleyerek meseleyi üç ayrı noktadan değerlendirdi: 1) AP'nin tek başına iktidara gelmesi, 2) CHP'nin yenilgisi, 3) TIP'in durumu.

Prof. Aren, 1961'de seçime katılma oranının yüzde 81 iken 1965'te yüzde 66'ya düştüğünü, 1965 seçimlerinde —1961'e nazaran— 1 milyon kişinin seçime katılmadığını belirterek, bu arada nüfus artışı olduğunun da dikkate alınmasını hatırlattı. Aren, 1961'de sandık başına giden, fakat 1965'te oy kullanmayan seçmenlerin büyük çoğunluğunun CHP'li olduğu kanısında olduğunu söyledi.

AP, YTP, MP ve CKMP'yi «sağcı partiler» olarak nitelerken Aren, bu partilerin toplam olarak 1965 seçimlerinde 300 bin oy kaybettiğini belirterek bir takım rakamlar ve hatta konuşma cümlelerinin bu cephenin daha az oy aldığının söylenebileceğini belirtti. Aren'e göre C. [illegible] daha çok oy kaybetmişti. [illegible] bir yoruma yol açmamalıydı. AP'nin zaferi, rakibinden daha az oy kaybetmekle kazanılmış bir zaferdi. (Prof. Aren'in birleşik oy pusulasının ve milli bakiye sisteminin etkilerini hiç hesaba katmadığı görülüyor).

Seçim sonuçlarının verdiği intibalara göre, gelecek seçimlerde YTP ve CKMP'nin silineceğini, MP'nin ise bir süre daha direneceğini tahmin ettiğini söyleyen Prof. Aren, CHP'nin yenilgi sebeplerini tahlile geçmiş ve «ortanın solu» nun bunda ne derece etkili olduğunu araştırmıştır. Aren'e göre, bu slogan CHP'ye oy kaybettirmemiştir. Eğer bu sloganın oy kaybettirdiği düşünülüyorsa, bunun geri bölgelerde çok, diğer bölgelerde az olmalıydı. Halbuki böyle bir durum yoktur. Aren, gerçek nedenin halkın artık CHP'den bıkması olduğunu ve «şimdi de bu mu çıktı» diyerek «ortanın solu» sloganına önem vermediği kanısındaydı.

TIP'in durumunu inceleyen Prof. Aren, bu partinin milletvekili seçimlerinde yüzde 3,97'lik oy aldığını, 23 ilde oylarını yüzde 7'nin, 20 ilde yüzde 5'nin üzerine çıkardığını, 10 ilde ise yüzde 1 ile 2 arasında oy toplandığını belirtti ve bir özellik üzerinde durdu: TIP, diğer küçük partilerin aksine bölgelerinde nüfuzlu kimseler olan adaylara verilen oyları değil, doğrudan doğruya partiye verilen oyları almıştı. Bu, halk eğilimlerini değerlendirme bakımından önemli bir noktaydı. TIP, Prof. Aren'e göre, daha fazla oy alabilirdi. Ancak henüz yeteri kadar tanınmamış olması ve her tarafta yıkıcı propagandalara hedef olması, TIP'in gerçek oylarını toplamasını engellemişti. Bu duruma göre TİP, büyük bir gelişme imkânına sahipti. Bu imkânlar iyi kullanılmalıydı. Eğer baştaki ekip bunu beceremezse, bir başka kadronun gelerek çalışması beklenmeliydi. T.İ.P.'nin başarısızlığı diye bir konu düşünülemezdi.

Tevetoğlu

Tevetoğlu yürekli, kahraman, gözünü budaktan sakınmaz bir AP'li milliyetçi pozundadır. AP içinde Senato Grubu Başkanvekilliği gibi önemli bir mevkie de gelmiştir. Yalnız AP kurucularından Cevdet Perin'in «Adalet Partisi Nasıl Kuruldu» yazılarından öğreniyoruz ki, DP'nin eski Samsun İl Başkanı, AP'yi kurmaktan korkmuştur!

Cevdet Perin şöyle diyor:

«Samsun'da Nazmi Ökten ile Nurettin Bulak ilk engellerle karşılaşıyorlar. Doktor Fethi Tevetoğlu'nu davet edip kendisine Adalet Partisi İl Başkanlığını ve müteşebbis heyeti kurmasını teklif ediyorlar. Tevetoğlu, düşünmek üzere bir gece müsaade istiyor, fakat ertesi gün kabul edemiyeceğini bildiriyor.

Tevetoğlu şimdi Samsun Senatörüdür ve ikinci defa seçilmek suretiyle hemşehrilerinin teveccühüne mazhar olmuştur. Fakat her ne olursa olsun, Adalet Partisinin tarihindeki yeri, maalesef, cesaret ve şerefiyle anılmağa değildir. Diğer birçokları gibi, onlar da kurulduktan sonra, çektiği nutuklar ve meydan okumalara, Samsunda bir gece kendisine AP İl Başkanlığı teklif edilen bir adama o zamanki davranışını unutturamamıştır.»

Dr. Fethi Tevetoğlu
Bir yürek meselesi

Dış basında Demirel

Neue Zürcher Zeitung gazetesinde Türkiyedeki durumla ilgili şu yazı yayınland:

«Zaferi kazanan partide, Batının yardımı beklenmektedir. Hattâ Amerikanın söz verdiğinden daha fazla yardım yapacağı, memleketin sükûn içinde olması halinde Batı özel sermayesinin de geleceği kabul edilmektedir. Batı Avrupadaki işçilerin havale ettikleri paralar da hoş karşılanan bir döviz kaynağıdır. Yalnız yardım paraları değil, ayni zamanda «Karma İktisat Komisyonları» şeklinde teknik müşavirlik ve kontrol da hükûmetin emrine âmadedir. Bu komisyonlar, yardım paralarının kullanılmasını kontrol edeceklerdir. Bu kontrol, Menderes zamanındaki gibi büyük meblâğların verimsiz projelerde israfını önleyecektir.

Siyasî cephede muhalefet, hükûmet tedbirlerine karşı gürültücü ve tenkidçi olacaktır. Fakat münakaşayı parlâmento dışı tahriklerle sokağa dökeceği sanılmamaktadır. CHP bunu memlekete karşı duyduğu sorumluluk ve yerleşmiş oyun kuralları dolayısiyle, TİP de kendisine ve fikirlerine zarar verebileceği için yapmıyacaklardır: Çünkü ordu arka plânda beklemektedir; yeniden siyasî duruma müdahale etmek zorunda kalırsa, bu, yalnız iktidar partisinin değil, bilhassa aşırı solun da sonu olacaktır.

Bu şartlar altında yeni iktidar partisini gelecekte bekleyen en büyük tehlikeyi, yine bu partinin içinde aramak gerekiyor. Tecrübe göstermiştir ki, bir Doğu ülkesinde tüccarları, müteşebbisleri, toprak ağalarını ve diğer servet sahiplerini, genel menfaati kişisel çıkarlarından önce düşünmeye sevketmek kolay değildir. Demirel ve ideal arkadaşları, liberal bir ekonominin işlemesini, dolaylı kontrollerle sağlamaya çalışacaklardır. Vergileme sisteminden ihracat primlerine kadar uzanacak bu dolaylı kontrolların âdil ve uygun ölçülerle kullanılması halinde bu ekonomi sisteminin işlemesi mümkündür. Fakat bazı müşahitlerin ifadelerine göre, Menderesin mirasını idare eden partide, birinci plânda kendi ticarî çıkarlarını düşünen partililer mevcuttur. Demirel'in daha başlangıçta bu kuvvetlere karşı çıkması gerekir. Ancak bunları dizginleyebildiği takdirde, Demirel, beklenen ekonomik kalkınmayı gerçekleştirebilir. Sonuç olarak, memleketin de Demirel'in de istikbali buna bağlıdır.»

Bir Yargıtay Kararı

Bir kısım kitapların ve kültür yayınlarının yurda girmesi, Bakanlar Kurulu kararlarıyla devamlı yasaklanır. Ama Yargıtay Ceza Umumî Heyetinin aldığı bir karara göre, ithal edilen cinsten olduğu takdirde, yurda gizlice sokulan mallar için kaçakçılık hükümleri uygulanmıyacaktır.

Tezkül soyadlı üç kişi, yurda kaçak kahve sokmuşlar ve suçüstü yakalanarak İzmir Ağırceza Mahkemesine verilmişlerdir. Sanıklar, poliste tutulan ilk zabıtlarda yakalanan kahvelere ait faturaları olmadığını bildirmişlerdir. Sonradan bazı faturalar getirmişlerse de, bilirkişi bu faturaların «naylon» olduğunu, vergi defterlerinde tahrifat yapıldığını belirtmiştir. Fakat Mahkeme beraat kararı vermiştir. Hazine, temyiz etmiş, ama Yargıtay Yedinci Ceza Dairesi kararı tasdik etmiştir. Nihayet Genel Kurul da oyçoğunluğu ile bu görüşü benimsemiştir. Genel Kurul kararına göre, «Yurda ithal edilen cinsten bir mal, yurda kaçak olarak sokulduğu takdirde, malın kaçak olup olmadığının tetkikine lüzum yoktur».

Nâzım Hikmet Yasağı!

Bakanlar Kurulu, piyasada şiir kitapları ve piyesleri serbestçe satılabilen Nazım Hikmet'in bir şiir plâğının yurdumuza sokulmasını yasaklamıştır.

Fransa'da Paris «Le Chant du Monde» plâk şirketi tarafından hazırlanan ve Nazım Hikmet'in 13 şiirini ihtiva eden plâğın yurdumuza sokulması, dağıtılması, İçişleri Bakanlığının 13 Ekim 1965 tarihli müracaatı üzerine yasaklanmıştır. Bakanlar Kurulu, plâğın Türkiyeye sokulmasını zararlı görmüş ve 29 Ekim günü yasaklama kararı almıştır.

GERÇEK SAYGISI

GEÇ DE OLSA

Fethi Naci

Umut verici bir uyanış başladı üniversitelerde. Şimdiye kadar hayatla bilim arasına çekilen o pısırıklık perdesi bir yanından yırtılıverdi. Önce Ankara'dan 38'lerin bildirisi çıkageldi: Vietnam savaşı, Amerika'yı suçlama, Türkiye'nin bağımsız ve onurlu bir dış politika izlemesi... Öğretim programlarında, ders notlarında yoktu bunlar ama hayatta vardı; ve yaşayan gerçek, nihayet gerçekleri araştırmakla, bulmakla, yaymakla görevli olanlara da ulaşabilmişti. 28 Nisan'ı yaratan üniversite öğrencileri bugün belki biraz düş kırıklığı içindeydiler, belki biraz yorgundular, ama o zamanlar utançlı bir susuş içinde bunalan hocaları bugün artık konuşmaya başlamışlardı. Beş yıl sonra da olsa bu uyanış, gene de umut verici bir uyanış...

Ve sonra İstanbul Üniversitesi öğretim üyelerinin, Ege Üniversitesi asistanlarının (yalnız asistanlarının!), İstanbul Barosu avukatlarının, yazarların ve sanatçıların bildirileri... Başbakan Demirel, 38'lerin Ankara'da yayınladıkları bildiri üzerine, «Bir kırk kişi daha çıkar, onlar da başka türlü bir bildiri yayınlar» demişti. Bu pek özlenen «başka türlü» bildiri yayınlanamadı bir türlü! Derler ki bir gardrop Atatürkçüsünün (Bunların sonu kapitalizm ve emperyalizm övgücülüğü oluyor) gazetesinde böyle bir bildiri önünelerce imza beklemiş, ama hiç bir bilim adamı imzasını atmamış öyle bir bildiriye:..

Bu uyanışın, bilim adamlarının, yazarların, sanatçıların ortaklaşa doğrular üzerinde birleşmelerinin önemi büyük. Daha beş yıl önce ne kadar bilim adamı, ne kadar yazar, ne kadar sanatçı varsa o kadar da görüş vardı Türkiye'de; herkes bir başka hava çalıyordu. Ama olayların gelişimi, belli somut meseleler üzerinde yapılan tartışmalar, açıklamalar, yayınlar yavaş yavaş ortak doğruların belirmesine, aydınlığa çıkmasına yol açtı. Bugün birçok bilim adamı aynı görüşün altına imza atabiliyor, 141 yazar ve sanatçı aynı görüşte birleşebiliyor.

Bunun önemi büyük. Çünkü karşımızda özgürlükleri kısıtlıyacağını söyleye söyleye, zorunlu temel reformlara karşı çıkacağını söyleye söyleye iktidara gelmiş bir yönetici kadro var. Bu kadronun, Anayasa'nın sağladığı özgürlüklerle çatışan her davranışı sözü halk oyu tarafından dinlenen çevrelerin tepkisiyle karşılaşmalıdır. Halkımız, partilerin söylediklerine pek inanmaz; bağımsız bilim adamlarının, yazarların, sanatçıların sözlerini dinler daha çok. Pek de haksız sayılmaz. Çünkü bilim gerçeği söyler, politika ise işine geleni, hem de o anda işine geleni söyler. Başka ülkeler için de geçerli olan bu gözlem Türkiye için haydi haydi geçerlidir. Bunun için Türkiye'de bir parti toplumcu da olsa bu partinin söyledikleri, henüz, toplumcu ama bağımsız bilim adamlarının, yazarların, sanatçıların söylediklerinin uyandırdığı etkileri uyandırmaktan çok uzaktır.

Bu bakımdan, önümüzdeki günlerde -belki yıllarda- bağımsız bilim adamlarına, sanatçılara, yazarlara gerçekleri duyurmak, Anayasa dışı davranışların karşısına dikilmek, halk oyunu etkilemek konusunda çok iş düşüyor. Yayınlanan bildirilere bakarak umutlu ve iyimser olabiliriz.

MORRİSON BAŞARISININ SIRRI

Sokaktaki adama bir Amerikan inşaat şirketinin adını sorsanız, derhal Morrison diyecektir. Morrison, Türkiye'deki en ünlü Amerikan şirketi haline gelmiştir.

İsminin büyük ününe rağmen, bu şirket hakkında çok az şey bilinmektedir. Ünlü Amerikan mühendislik dergisi (Engineering News-Record), son sayılarından birinde Morrison'un başkanı Jack Bonny'yi kapak resmi yapmış ve iç sayfalarında da şirket hakkında bilgi vermiştir. Morrison meselesindeki boşluğu doldurmak üzere, yazının önemli kısımlarını sunuyoruz:

Şirketin gerçek adı «Morr'son-Knudsen Company, Inc.» dir. Şirket, hâlen İdare Meclisi Başkanı bulunan 80 yaşındaki Harry W. Morrison ile Morris Hans Knudsen tarafından kurulmuştur. Şirketin gayrisâfi gelir[1], ilk defa 1923 yılında 1 milyon doları aşmıştır. 1940'ta 10 milyon dolara erişmiştir. Harp, Morrison'a yaramış, gayrisâfi gelir 1948'de 100 milyon dolara çıkmıştır. Harpten sonra, özellikle Amerikan yardımlarıyla dış ülkelerde artan işler dolayısiyle, Morrison'un iş hacmi genişlemiştir. 1951'de 200 milyon dolara, 1956'da 300 milyon dolara ulaşılmıştır. 1965 yılında 400 milyon dolar gayrisâfi gelir elde edilmesi beklenmektedir.

Engineering News-Record, bunu şirketin iş ayağına gesin büyük inşaat şirketi arasında beşinci durumda bulunduğunu yazmaktadır. Şirket 1960'tan beri iki defa da birinciliği ele geçirmiştir.

Şirketin başarı sırrı nedir?

Engineering News-Record, bunu şirketin iş ayağına gelsin diye beklemeyip işi yaratmasında aramaktadır. İş yaratmak için, şirketin başındaki Jack Bonny, devamlı uçak yolculuğundadır.

Ünlü mühendislik dergisi, başarı sırları hakkında, «YARATICI MÜTEAHHİTLİK» başlığı altında aynen şöyle yazmaktadır:

«Morrison için iş yaratmak, bizimkiler de dahil, hükümetlerin ileri gelen kişileriyle devamlı münasebette bulunmak, milletlerarası banker faaliyetlerle ilgilenmek ve mühendislik alanında spekülâtif yatırımlar yapmak demektir. İş yaratmak, projeler bulmak ve ötekiler keşfetmeden önce, işin müzakeresine girişmek demektir».

Dergi, Boğaz asmaköprüsünü, bir «yaratıcı müteahhitlik» örneği olarak zikretmektedir: «Türkiye, İstanbul Boğazı üzerindeki uzun süredir plânlanan asmaköprünün finansmanını haklı göstermeyi hiçbir zaman başaramamıştır. (Müteveffa D. B. Ste'nman, bunun, kıt'alararası bir köprü olarak projesini çizmiştir). Morrison-Knudsen, daha önceden köprünün uygunluğunu haklı gösteren trafik incelemeleri yaptırmıştı. Morrison, şimdi milletlerarası bankerlerle finansman konusunda görüşmeler yapmaktadır.»

Eğer asmaköprü gerçekleşirse, bu, Morrison'un «yaratıcı müteahhitlik»inin her halde en dikkat çekicilerinden biri olacaktır. Morrison Müdürü Jack Bonny, şirketin eski Türkiye temsilcisi olan Başbakan Demirel nezdinde, meseleleri bütün inceliklerivle bilen bir muhatap bulacaktır.

AMERİKANIN VİETNAM YALANLARINA CEVAPLARIMIZ

Çağımızın en korkunç barbarlık olayını teşkil eden Vietnam Harbi, yeryüzünün bütün ülkelerinde olduğu gibi, Türkiye'de de tepkilere yol açtı. Üniversiteli - üniversitesiz aydınlar, bildirilerle bu pis savaşı takbih ettiler.

Amerkan Haberler Merkezi Tanıtma Dairesi Müdürü William H. Antony de Vietnam Harbi ile ilgili, aşağıda okuyacağınız sorulu - cevaplı bir bülten yayınladı. Mr. Anthony'nin görevi propaganda yapmaktır. Bu bakımdan gerçekleri zorlaması tabii karşılanabilir. Ne var ki Amerikan temsilcisinin kendi sorduğu 20 soruya verdiği 20 cevap, gerçekleri tam tersine çevirmektedir. Sanki Türk aydınları Vietnamda olup bitenlerden habersizdirler ve en kaba propagandaya kanacak kadar saftırlar. Mr. Anthony, cür'etini, cevapları «tarihi kayıtlara dayandırdığını» söyleyecek kadar ileri götürmektedir. Bunun içindir ki, biz de «Amerikan kayıtlarına dayanarak», Amerikan temsilcisinin tarihî kayıtları nasıl tahrif ettiğini ortaya koymayı vazife bildik. Böylece Vietnam Savaşının tam bir tablosu ortaya çıktı.

Kendi memleketim de dahil, dünyada, Vietnam'da neden bir savaşın yer almakta olduğunu anlamayan pek çok kimse mevcuttur. Ya umumî olarak savaşa -bilhassa bu savaşa- karşı bıkkınlık ya da mantıkî düşünceye mani olan yıkıcı teşekküllerin faaliyetleri dolayısiyle Vietnam konusundaki hakikatler kâbuslu bir müphemliğe bürünmektedir.

Bu sebepten dolayı Vietnam savaşı ve bu savaşta Amerika'nın rolü konusunda en fazla sorulan 20 soruyu aşağıda bulacaksınız. Bu sorulara verilen cevaplar tarihî kayıtlara istinat etmektedir. Bunların sizin için ilgi çekici olacağını ümit ederim.

William H. Anthony
Amerikan Haberler Merkezi
Tanıtma Dairesi Müdürü

1

Soru: Vietnam Birleşik Amerikaya uzaktır. Birleşik Amerika oradaki savaşa niçin katılmıştır?

Cevap: Birleşik Amerika Birinci Dünya Savaşı, İkinci Dünya Savaşı ve Korede hürriyet ve bağımsızlıkları için çarpışan insanlara yardım için bundan önce Okyanuslar katetmiştir. Cumhurbaşkanı Eisenhower ve Kennedy'nin «küçük ve cesur devletin müdafaasına yardım» hususundaki taahhütlerini teyit eden Cumhurbaşkanı Johnson, Birleşik Amerika'nın, kendi kendilerini terör ve tecavüze karşı savunmakta olanlara yardıma azimli olduğu için Amerika askerî kuvvetlerinin Vietnam'a gönderilmiş bulunduğunu söylemiştir.

DOĞRU CEVAP: 1

Roosevelt, Vietnam'ı Fransa'dan alarak Birleşmiş Milletler yönetimine vermek niyetindeydi. Truman ise, Fransa'yı, eski sömürgesi üzerinde egemenliğini silâh zoruyla yeniden kurma çabalarında destekledi. Fransa, Vietnam'ın başına kukla imparator Baa Dai'yi getirdi. En ılımlı milliyetçiler dahi, sömürgeci ülkenin uşağı, hırsız ve halk düşmanı Baa Dai'ye ve sömürgeciye karşı silâha sarıldılar. «Küçük ve cesur devletin savunmasına yardım» ettiğini söyleyen Amerika, sömürgeci Fransa'nın harp çabalarının büyük kısmını karşıladı. 1953 Eylülünde Fransız Başbakanı, harp giderlerinin yüzde 70'inin Amerikan yardımlarıyla karşılandığını açıklıyordu. 1954 yılında 1 milyar 175 milyon dolar yardımla, Vietnam Harbinin bütün yükünü Amerika taşıyordu. (Bakınız: Donald Lancaster, The Emancipation of French Indochina, Oxford 1961, S. 417).

Fransızların 1954 yenilgilerinden sonra çekilmeleri üzerine, Vietnam'a Amerikalılar yerleştiler. Orada kukla Baa Dai'nin tâyin ettiği Diem Hükûmetini buldular. Uzun bir harpsiz devreye ve büyük Amerikan yardımlarına rağmen, Diem rejimi hiç bir zaman halkın desteğini kazanamadı. (The United States in Vietnam, George Mc T. Kahin ve John W. Lewis, S. 4). Budistlerin benzin dökerek kendilerini yakmaları ve barış lehine büyük talebe gösterileri, durumun açık belirtileridir. Diem, Amerikan desteği ve terörle ayakta duruyordu. Nitekim bir zamanlar hararetle destekledikleri Diem'in işe yaramaz hale geldiğini Amerikalılar da gördüler ve onu bıraktılar. Amerika bırakınca, Diem diktatörlüğü yıkıldı. Yerini Amerikan kuklası generaller aldı. General Han, General Ti, General Ki bu kuklaların isimleridir. Ve bugün Saygon'da bir hükûmetin varlığından söz edilemez. Ordu dahi çözülmüştür. Asker kaçaklarının sayısı gittikçe artmaktadır. Bunun içindir ki, savaşı artık Amerikan askerleri yüklenmiştir. Özetlersek, Vietnam'da 1939 yılından beri savaş içinde bulunan yorgun, bıkkın, barıştan yana bir halk vardır. Savaşı isteyen Amerika, Saygon Hükûmeti gibi her türlü yerli destekten yoksundur. Prof. Ahmet Şükrü Esmer'in ifadesiyle, «Amerika bu meselede samimi olmalıdır. Vietnam'a kendi çıkarları için gitmiştir. Orada kendi çıkarları için savaşıyor. Vietnam'lıları düşündüğü yok.»

2

Soru: Fakat Vietnam'daki savaş farklı yani Vietnam halkı arasında bir savaş, bir nevi iç savaş değil midir?

Cevap: Bu savaş herşeyden önce Vietnamlıları ilgilendirmektedir, fakat bu bir iç savaş değildir. 1954 yılında Cenevrede 14 devletin iştirâki ile yapılan bir konferansta bağımsızlığına yeni kavuşan Vietnam'ın Komünist liderleri takip edenler için Kuzey Vietnam ve değişik bir hayat tarzı isteyenler için de Güney Vietnam olmak üzere iki kısma ayrılması hususunda anlaşmaya varılmıştır. O tarihten bu yana iki kısım kendi istedikleri yolda ilerlemişler, Kuzey Vietnam tipik bir Komünist diktatörlüğü ve Güney Vietnam da Cumhuriyet olmuştur. Güney Vietnam'a karşı savaş Kuzey Vietnam'ın başşehri Hanoi'den, Viet Cong ismi verilen Komünist çetecilerden müteşekkil bir teşkilât vasıtasiyle yürütülmektedir. Bu Güney Vietnam halkının bir isyan hareketi değil fakat Kuzey Vietnam'dan Güney Vietnam'a tevcih edilmiş bir tecavüzdür.

DOĞRU CEVAP: 2

Bugün Vietnam'daki savaş, Amerika ile Vietnam halkı arasındaki bir savaş haline gelmiştir. Halkın büyük çoğunluğu, ihtilâlcileri desteklemektedir. 1 Nisan 1964 tarihinde açıklanan resmî bir Amerikan raporu dahi, Vietnam köylerinin yüzde 42'sinin Vietcong kontrolü altında olduğunu, Hükûmetin köylerin ancak yüzde 34'ünü kontrolü altında bulundurabildiğini açıklamaktadır. Saygon'da yayınlanan Amerikan Ordu Gazetesi The Observer, Ocak 1964'de, halkın halktan 4 ilâ 5 milyon kişinin Vietcong'u desteklediğini yazmaktadır. 24 Ocak 1965 tarihli New York Times Magazine'e göre, Vietcong, bütün ülkede istikrarlı ve muntazam bir politik örgüt kurmuştur. 8 ilâ 10 bin Vietcong idare adamı, ülkeyi yönetmektedir. Diem Hükûmeti de, Vietcong da toprak reformu yapmıştır. Diem reformunda köylüler, toprak ağalarına toprağı satın almak için para ve arazi vergisi ödemek zorundaydılar. Vietcong, parasız toprak dağıtmış ve arazi vergisini kaldırmıştır.

Bugünkü savaşı, Kuzey Vietnam'dan gelen bir saldırı olarak göstermeye kalkışmak gerçeklere aykırıdır. Dışişleri Bakanı Yardımcısı William P. Bundy, 24 Ocak 1965 tarihli New York Times'da yayınlandığı üzere, «önemli sayıda Kuzey Vietnam askerinin ilk defa Güneye sızdığını» açıklamıştır. Dışişleri Bakanlığının 27 Şubat 1965 tarihli Beyaz Kitab'ı da «1964 yılının ilk sekiz ayı içinde Güneye girdiği bilinen 4400 Vietcong'un yüzde 75'i Kuzeylidir» demektedir. Resmen ileri sürülen bu rakam - ki 3300 kişi demektir - doğru sayılsa bile, 100 bini bulan Vietcong kuvvetlerinin çok ufak bir kısmıdır. Savaşı yürüten Kuzeyliler değil, Güneylilerdir. Ve savaş artık doğrudan doğruya Amerikayla yapılmaktadır.

3

Soru: Memleketlerinin ikiye bölünmesine karşı Vietnam halkı nasıl bir reaksiyon göstermişlerdir?

Cevap: Memleket ikiye bölündükten sonra Vietnam halkına Kuzeye veya Güneye giderek istedikleri hükûmeti seçme fırsatı tanınmıştır. 100.000 kadar Vietnamlı Kuzeye giderek Hanoi Komünist rejimine tabi olmuş ve bunun on misli fazlası, hemen hemen bir milyona yakın Vietnamlı da Komünist diktatörlüğünden Güney Vietnam'a kaçmıştır.

DOĞRU CEVAP: 3

Vietnam'ın ikiye bölünmesi, bir milletlerarası anlaşmayla öngörülmüş değildir. Vietnam'ın ikiye bölünmesi, Amerika'nın ve kuklası Diem'in Cenevre anlaşmalarına aykırı olarak zorla yarattıkları bir durumdur. Bugünkü millî kurtuluş savaşı, bu bölünme ve zorla kukla hükûmetler kurma politikası yüzünden yapılmaktadır.

Vietnamlıların bir kesimden ötekine akınlarına gelince, bu akın, özellikle, 1954 Cenevre andlaşmalarının imzasından Diem'in Güney Vietnam Cumhuriyetini kurduğu 1955 Ekimine kadar geçen süre içinde olmuştur. Kuzeyden güneye göçenlerin hepsi, katolik papazların teşvikile Diem'in cennetini seçenlerdir. Bunlar güneye geçtikten sonra Diem'i Vietnamlı milliyetçilere karşı daha uzlaşmaz olmaya, yönetimini daha sıkılaştırmaya ve Budistleri kendi ülkelerinde ikinci sınıf vatandaşlar durumuna düşürmeye itenlerin başında yer almışlardır.

4

Soru: 1954 yılında Vietnam daimî surette mi ikiye bölünmüştü?

Cevap: Hayır. Cenevre anlaşmaları bütün Hindiçini'de muhasamatın sona ermesini sağlamış ve Vietnam'ı 17 nci paralelden «muvakkaten» ikiye bölmek suretiyle, memleketin hür millî seçimlere müsteniden yeniden birleştirilmesine kadar, barışı daimî kılmak gayesini gütmekteydi.

DOĞRU CEVAP: 4

Bu soruyu Amerikalıların «hayır» diye cevaplandırmaları, insanı hayretler içine düşürüyor. Çünkü, durum gerçekten böyledir. Biraz önce de söylediğimiz gibi, 1954 Cenevre andlaşmasına ek olarak imzalanan bir protokol, iki Vietnam'ın, 1956 Temmuzunda ve bu andlaşma ile kurulan milletlerarası kontrol kurulunun denetimi altında yapılacak seçimlerle birleştirilmesini öngörmektedir.

5

Soru: Bu seçimler neden yapılamamıştır?

Cevap: Cenevre anlaşmaları gizli oy usulü ile serbest genel seçimlerin yapılmasını istemekle beraber, mevcut şartlar altında bu şekilde oy verilmesinin mümkün olamıyacağı çok geçmeden belli olmuştu. Hanoi'deki Komünist rejim kuvvet ve şiddet hareketleri ile Kuzeydeki muhalefet unsurlarını bertaraf etmek suretiyle diktatörce karakterini sür'atle ortaya koymuştu. İkiye bölünmüş memleketin daha kalabalık olan ve halkın Hanoi'nin talimatından gayrı şekilde oy verme imkânı bulunmayan Kuzey kısmının, memleketin birleştirilmesi gayesi ile yapılacak her hangi bir referanduma hâkim olacağı aşikâr bir hal almıştı. Bunu müdrik bulunan Saygon, millî bir intihar mahiyetini taşıyacak bir seçime katılmayı reddetmiştir. 16 Temmuz 1955'de yaptığı bir radyo konuşmasında bu tutumunu izah eden Güney Vietnam Cumhurbaşkanı Diem, memleketinin kendini «esaret içinde değil fakat hürriyet içinde birlik» gayesine adamış olduğunu söylemiş ve bu birliği tahakkuk ettirmek için hür seçimler prensibinin barışçı ve demokratik bir yol olduğunu kabul ettiklerini fakat seçimler hakikî demokrasinin esaslarından birini teşkil ettiğine göre, bunların tamamen ser-

kan işgaline karşı olan bütün milliyetçileri toplamaktadır. Güney Vietnam Emekçi Halk Topluluğu adını taşıyan komünist partisi, Milli Kurtuluş Cephesini kuran yirmi teşekkülden bir tanesidir. Aralık 1960'da kabul edilen program, Saygon Hükümetinin devrilmesini ve yerine bağımsız, demokratik, barışçı ve tarafsız hükümet kurulmasını öngörmektedir. Programda, barışçı yollardan birleşme için Hanoi ile müzakerelere girişileceği belirtilmektedir. Milli Kurtuluş Cephesinin lideri, komünist olmıyan Nguyen Hun Tho'dur. Bununla beraber, Amerikanın Vietnam milliyetçilerini zorla komünizme ittiğini kabul etmek lâzımdır. Roosevelt'in düşündüğü gibi Vietnam, Birleşmiş Milletler eliyle harpten sonra en kısa sürede gerçek bir bağımsızlığa kavuşturulabilseydi, komünist olmıyabilirdi. Küba'nın da komünizme itilmesinde, Amerikanın Castro rejimini yok etme çabalarının önemli bir yol oynadığı muhakkaktır.

Mr. Anthony, resmi Amerikan tezine uyarak, bütün milli kurtuluş hareketlerini komünistlerin eseri göstermektedir. Belirtildiği gibi, harpten sonra Filipinlerde, Malaya'da, Endonezya'da, Birmanya'da komünistler iktidarı ele geçirmek için ayaklanmışlardır. Fakat bu hareketler, Prof. Kohin ve Prof. Lewis'in «The United States in Vietnam» incelemelerinde belirttikleri üzere, «yeterli milliyetçi desteğe sahip olmadıkları ve hatta bu ülkelerin milliyetçiliğinin temel akımına aykırı düştükleri için» başarısızlığa uğramışlardır. Endonezya'da ise, komünizm, bu profesörlere göre, 1957-58'de Sukarno'ya karşı vuku bulan sağcı ayaklanmayı Amerika'nın desteklemesi üzerine gelişmiştir.

Vietnam'da, Milli Kurtuluş Cephesinin milliyetçi akımı temsil ettiği ve halkı peşinden sürüklediği muhakkaktır. Bütün milli kurtuluş hareketlerini komünist eseri saymak, Amerikaya pahalıya mal olacaktır.

8

Soru: Güney Vietnam'da serbest seçimler yapıldı mı?

Cevap: 1955 yılından bu yana Güney Vietnam halkı milli seçimlerde bir çok defa oy vermiştir. En son 30 Mayıs 1965'de vilâyet ve Belediye meclisleri için bütün Güney Vietnam'da gizli oyla seçim yapılmıştır.

DOĞRU CEVAP: 8

Lâf cambazlığının bu kadarı şimdiye kadar görülmüş değildir. Amerikalı dostlarımız, beri işi bu yola dökmüşken irili ufaklı bütün ticarî şirketlerde yapılan yönetim kurulu seçimlerinden, okullarda yapılan öğrenci dernekleri seçimlerinden, hattâ mahalle bekçisi seçimlerinden de söz açsalardı, tablo gözümüzde daha iyi canlanırdı. Zaten Birleşik Amerika'nın şimdiye kadar başına ne gelmişse, milleti kör, alemi de sağır sanmaktan gelmiştir.

Güney Vietnam'da seçim denilince, eğer akla iki Vietnam'ın birleştirilmesi için yapılması gerekli, fakat Birleşik Amerika tarafından devamlı olarak önlenen seçim gelmiyorsa, hiç değilse Saygon'da halkı temsil eden, demokratik bir yönetimin kurulmasını sağlayacak seçim gelir. Fakat heyhat, böyle bir seçim Güney Vietnam'ın on yıllık hayatında bir defa bile yapılmış değildir.

***Saygon'da şimdiye kadar Güney Vietnam halkının bütününü temsil eden tek bir* hükûmet kurulmamıştır. Kurulan hükûmetler ya Diem'in, ya da aldığı yardımlarla dev gibi şişen ve ekonomik kalkınmasının daha başında bile bulunmayan bir ülkede hem dış kaynakların, hem de cılız millî gelirin büyük bir kısmını yutan ordunun kuklası olmuşlardır. *Tabiî bunların hepsinin ipleri de* Washington'un elindedir.**

9

Soru: Güney Vietnam'daki tecavüzden dolayı neden Kuzey Vietnam ve Komünist Çin suçlu görülmektedir?

Cevap: Çete savaşlarının ilk yıllarında - çete savaşları 1950 yılları ortalarından ve sonlarından beri muhtelif şiddetlerde devam etmektedir - Hanoi bunu hakiki bir ihtilâl gibi göstermeye çalışmıştır. Memleketin her tarafından gelen Komünistlerin de dahil bulunduğu çeteciler, memleket ikiye ayrıldıktan sonra Güney Vietnam'da kalmaları, normal bir hayat sürmeleri ve talimat beklemeleri hususunda emir alan eğitim görmüş âsiler etrafında birleştirilmişlerdi. Kısa bir süre sonra Hanoi'den talimat gelmiş ve bu suretle Kuzey'in Güney'e karşı tecavüzü başlamıştır. Mücadele ilerledikçe Hanoi ile Peking'in rolü gittikçe bariz bir şekilde kendini göstermeye başlamıştır. Komünist Çin'de imâl edilmiş silâhlar, çetecilerle birlikte çarpışan Kuzey Vietnam Ordu birliklerini bildiren vesikalar, esir Viet Cong'ların üzerinde bulunan ve Kuzey'den Güney Vietnam'a ne şekilde sızdıklarını anlatan mektuplar bir delil teşkil etmiştir. Hanoi bugün Viet Cong'un bütün sorumluluğunu deruhte etmiştir. Savaşla resmen ilgili olmamakla beraber Komünist Çin'liler sanki savaş ortakları imiş gibi konuşmaktadırlar.

DOĞRU CEVAP: 9

Kuzey Vietnam'ın durumuna biraz sonra değineceğiz. Çin Halk Cumhuriyetinin tutumuna gelince, bu, gerçekten Vietnam anlaşmazlığının en tehlikeli yönlerinden biridir. Birleşik Amerika, Asyadaki bağımsızlık hareketleri karşısında takındığı akılsızca tutumla, Asya ülkelerindeki milliyetçileri Pekin'in yardımını aramaya zorlamıştır. Başka bir deyişle, Birleşik Amerika Asyalı milliyetçilerin hakkını çiğnedikçe, bundan en kârlı çıkan Çin Halk Cumhuriyeti olmuştur. Pekin, eğer yıllar yılı uğraşsaydı, Birleşik Amerika'nın kendine bir hamlede hediye ettiği bu imkânları kazanamazdı.

Öte yandan, Çin Halk Cumhuriyetinin Vietnamlı milliyetçilerin mücadelesine seyirci kalması zaten beklenemez. Bunun başlıca üç nedeni vardır. Bir kere, bugün harcadığı çabalar ne olursa olsun Birleşik Amerika Asyadan gidici, Çin ise yerinde kalıcıdır. Şimdi mücadelelerine seyirci kalırsa, Pekin, ileride komşularının kendine kırgınlık duymalarına engel olamaz. İkincisi, Çin Halk Cumhuriyetinin kendine has bir devlet ve toplum düzeni görüşü vardır. Komşularından da bu düzen görüşünü benimsemelerini isteyebilmek için, onların sevgi ve güvenini kazanmak zorundadır. Üçüncüsü ve belki de en önemlisi, geçici bir süre için de olsa, Çin Halk Cumhuriyeti kendi kapılarında kapitalist dünyanın en kuvvetli devletini görmek istemez.

İşte bütün bu nedenlerle, Çinliler, Vietnam halkıyla «sanki savaş ortağı imiş» *gibi konuşmaktadırlar. Bütün böyer, Vietnam halkının milliyetçi duygularını zamanında anlamak ve onları Pekin'in yardımını aramak zorunda bırakmamaktı. Bu* duygularının anlaşılmadığını gören Vietnamlı milliyetçiler, ister istemez, Çin Halk Cumhuriyetinin desteğini aramışlardır.

10

Soru: Hanoi Güney Vietnam'a asker gönderdiğini kabul etmiş midir?

Cevap: Evet, yalnız ordu birliklerinden «Gönüllüler» olarak bahsetmektedirler. Komünist Çin de aynı şekilde Kore'de, Birleşmiş Milletler Kuvvetlerine karşı çarpışmak üzere milyonlarca «gönüllü» göndermişti.

DOĞRU CEVAP: 10

Hanoi'nin Vietnam'ın birleşmesi için çarpışan Vietkong'a yardım etmemesi zaten söz konusu değildir. Kuzey Vietnam yöneticileri, Vietnam'ın birleşmesi için çarpışan güneylilere yardım ettiklerini zaten kimseden saklamamaktadırlar. Aslında. Kuzey Vietnam hükûmeti, Vietnam'ın birleştirilmesini istemekte ve bunun için çalışmakta *hukuk bakımından da haklıdır. Çünkü şimdiye kadar birçok defa da söylediğimiz gibi,* 1954 Andlaşmaları iki Vietnam'ın seçimle birleştirilmesini öngörmektedir. Bu andlaşmaların hazırlanmasına katılan Vietnam temsilcileri, Cenevre'de, bir ateş-kes hattı çizgisi olarak kabul edilen 17 nci paralelin ülkeyi ikiye bölmesinde ve bu çizginin iki tarafında geçici de olsa iki ayrı hükûmetin kurulmasına şiddetle itiraz etmişlerdi. Çünkü, Vietnam temsilcilerine göre, bu, ileride iki ayrı Vietnam devletinin kurulmasına yol açabilirdi. Nitekim, şimdi korktuklarına uğramışlardır.

İki Vietnam'da yaşayanlara kendi gelecekleri üzerinde söz hakkı tanınmadıkça,

→

Soru: Birleşik Amerika 1954 Cenevre anlaşmalarını desteklemiş midir?

Cevap: Anlaşmaların bazı hususlarındaki tahdidat, bilhassa bütün Vietnam'da Birleşmiş Milletlerin nezareti altında serbest seçimlerin yapılmasını isteyen bir şartın ihtivasının dahil edilmemiş olması dolayısiyle, Birleşik Amerika anlaşmaları resmen imzalamamıştır. Mamafih Amerikan temsilcisi Birleşik Amerika'nın anlaşmaların ihlâl edilmesine herhangi bir harekete girişmiyeceğini ve yukarda bahsi geçen anlaşmaların ihlâli sebebi herhangi bir tecavüzü milletlerarası barış ve güvenliği ciddî şekilde tehdit eden bir mesele olarak ciddî bir endişe ile karşılıyacağını ifade etmiştir.

DOĞRU CEVAP: 6

Amerika, *Cenevre Anlaşmalarını imzalamış değildir. Fakat* tek taraflı bir beyanat yaparak, özellikle seçim maddesi üzerinde durmuştur. «Anlaşmaları ihlâl»a bölünmüş milletlerin durumunda, Birleşmiş Milletler nezaretinde seçimler yoluyla birliğin sağlanmasına çalışmakta devam edeceğiz». Bu beyanatın hiç bir yerinde Amerika, Vietnam'ın bölünmesine yer vermiyor, Güney ve Kuzey deyimlerini kullanmaktan dikkatle kaçınarak daima Vietnam deyimini kullanıyordu. Üstelik Amerika, «Anlaşmaları bozmak için kuvvet kullanılmasına veya tehdidine başvurmaktan kaçınacağız» açıklıyordu.

Mr. Anthony tabii bu bütün bunlardan habersizdir. Nitekim, Walter Lippman da zaman zaman Amerikalı dışişleri uzmanlarını, «ev ödevleri»ni iyi yapmadıkları için suçlamaktadır.

7

Soru: Komünistlerin Güney Vietnam'a karşı giriştikleri tecavüzün «millî bir kurtuluş savaşı» olduğuna dair iddiaları neye istinat etmektedir?

Cevap: Sinsilik ve propaganda *gayesi ile, Komünistler diğer memleketlere karşı* tecavüz faaliyetlerini «millî kurtuluş hareketlerini» desteklemeye olarak göstermeye çalışmaktadırlar. Bu şekilde bir hareket mevcut olduğu takdirde buna katılmaya ve zamanla bunu kontrolleri altına almaya çalışmaktadırlar. İstismar edebilecekleri bir millî ihtilâl hareketi mevcut olmadığı takdirde kendileri bu şekilde bir hareketi yaratmaya çalışmaktadırlar. Vietnam'da bugünkü durum, Komünistlerin bütün dünyadaki «millî kurtuluş hareketlerini» desteklemeyi vaad ettikleri zaman ne gibi bir niyetleri olduğunu gösteren klâsik bir misaldir. Meselâ 1960 yılında Hanoi rejimi, tecavüzünü gizlemek için «Güney Vietnam Millî Kurtuluş Cephesi» ismi altında bir organizasyon kurmuştur. İkinci Dünya Savaşından sonra Malaya ve Filipinlerdeki Komünistler de buna benzer fakat başarısız «kurtuluş» kampanyalarına girişmişlerdir. 1950 yılında Tibet'i istilâ edip fethettiği zaman Komünist Çin Tibet'i «kurtarmış» olmayı güttüğünü iddia etmişti.

DOĞRU CEVAP: 7

Güney Vietnam Milli Kurtuluş Cephesi, memleketin savaştan başka yolla kurtarılmasından başka ümit kalmayınca 1960 yılı Aralık ayında kurulmuştur. Ayrı bir bayrağa sahip olan G.V.M.K.C. Amerikan kuklası Saygon Hükûmetine ve Ameri-

Kuzeyi Vietkong'a yardım ediyor diye kınamaya imkân yoktur. Eğer bu söz hakkı tanınır ve güneyliler ayrı bir devletin sınırları içinde, ayrı bir düzen altında yaşamak istediklerini belirtirlerse, Kuzey Vietnam güneydeki çetecilere yardım ediyor diye ancak o zaman kınanabilir. Fakat, Vietnam'da kimin neyi istediği bilinemezse, daha işin başında ülkenin ikiye bölünmesine itiraz etmiş bir hükûmeti bu bölünmeyi ortadan kaldırmak için çalışanlara yardım ediyor diye suçlamak mümkün değildir. Ama Kuzeyin, Güneye yardımı önemsiz ölçüde kalmaktadır.

11

Soru: Güney Vietnam'ın istilâsı Birleşik Amerika'da ne gibi bir etki yaratır?

Cevap: Kuzey Vietnam'dan Güneye geçen yüz binlerce mültecinin yerleştirilmesine yardım hususunda ilk Amerikan yardımının sağlandığı 1954 yılındanberi Amerikan milleti Güney Vietnam halkına karşı büyük bir anlayış göstermiş ve onları desteklemiştir. O tarihten beri Birleşik Amerika Güney Vietnam'a ekonomik yardım sağlamaya devam etmiştir. Daha sonra müstevli çeteciler tarafından Güney Vietnamın millî varlığı tehdit edilmeye başlandığı zaman Birleşik Amerika askerî teçhizat ve müşavir göndermiştir. Hanoi'nin tecavüzü arttıkça Amerika'nın Güney Vietnam'a sağladığı askerî destek de artmıştır. Mamafih Birleşik Amerika'nın Güney Vietnamın yegâne destekleyicisi ve savunucusu olduğu zannedilmemelidir. 35'den fazla memleket askerî, ekonomi ve teknik yardım sağlamaktadır veya sağlamayı vaad etmiştir.

DOĞRU CEVAP: 11

Soru sormak, başlı başına bir hüner işidir. Bu soruyu anlamak için falcı, cevaplandırmak için de fazla düşünmeden konuşan bir kişi olmak gerekiyor. Bu bakımdan, sorunun cevaplandırılmasını Amerikalı dostlarımıza bırakıyoruz. Bari verdikleri cevap anlaşılabilseydi... *Ama Vietnam harbinde Amerika yalnızdır.* Ancak zorla bazı kukla devletlerin desteğini sağlayabilmektedir.

12

Soru: Viet Cong Güney Vietnam'ın bazı kısımlarında kontrolü nasıl ele geçirip devam ettirebilmiştir?

Cevap: Viet Cong kuvvet kullanarak ve şiddet hareketlerine tevessül etmek suretiyle idare etmektedir. İnsan öldürmeler ve kaçırmalar siyasetlerinin başlıca vasıtalarını teşkil etmektedir. Meselâ, sadece 1964 yılında Viet Cong'un isteklerine mukavemet eden en az 1500 mahallî memur öldürülmüş veya kaçırılmıştır.

13

Soru: Viet Cong'lar sadece Güney Vietnam askerleri ve sivil resmî şahsiyetlerine mi hücum ediyorlar?

Cevap: Hiç bir zaman. Viet Cong aynı zamanda öğretmenlere, ziraat teknisyenlerine, sıtma savaş ekiplerine, ve Güney Vietnam'da sosyal ve ekonomik şartları geliştirmek yolunda çalışan hemen herkese hücum etmektedir. Sadece 1964 yılı zarfında Viet Cong 11.000 sivili öldürmüş, yaralamış, veya kaçırmıştır. Bugün Güney Vietnam'da sivil kaybı 60.000'in üstündedir.

DOĞRU CEVAP: 12 ve 13

Vietcong, Güney Vietnam'ın büyük kısmına hâkimdir. Bunu halkın desteğini sağlıyarak yapmaktadır. Artık herkes bilmektedir ki, halkın desteği olmadıkça bir gerilla harbini yürütmek dahi mümkün değildir. Vietcong, halkın tam desteğiyledir ki, Amerika'nın akıllara durgunluk verici ateş gücüne ve büyük silâhlarına karşı durabilmektedir.

Bir Amerikalı senatörün geçenlerde açıkladığına göre, bazı CIA ajanları, halkı Vietcong'tan soğutmak için, onların kıyafetlerine girip kadınların ırzına geçmişler ve masum köylüleri öldürmüşlerdir! İş, bu noktaya kadar gelmiştir. Vietnam'a atılan ayık ortalama bomba miktarı 10 milyon tondur. Joseph Alsop, bunu 40 milyon tona çıkarmak gerektiğini yazmaktadır. *Bombaların altında yalnız savaşanlar değil,* binlerce masum kadın ve çocuk can vermektedir. Washington'da yayınlanan New Republic dergisinde Bernard Fall. «Amerika imzaladığı milletlerarası anlaşmaları tamamen çiğnemekte ısrar ederse Vietnam Savaşı, İkinci Dünya Savaşından sonra görülen öteki gerilla savaşlarının çok üstünde bir vahşet ve şerefsizlik derecesine ulaşacaktır» demektedir. Le Monde yazarı Jocques Decornoy'nın deyimiyle, Amerikanın başvurduğu metodlar. Cezayir Harbinde kullanılan «Mezarlıklar barışı» deyimini hatırlatacak kadar etkilidir. Böyle bir durumda, Vietcong zulmünden söz etmek, filin serçenin işkencesinden şikâyetine benzemektedir.

Daha bundan on gün kadar önce, Vietnam'daki Amerikan askerî harekâtını yöneten General Westmoreland, askerlerine çıkardığı bir genelge ile, hem Vietkong olduğundan şüphe edilen sivillere, hem de savaş esirlerine daha insanca davranılmasını istemek zorunda kalmıştır. General Westmoreland bu genelgeyi uykusunda gördüğü bir rüya üzerine çıkarmamıştır. Dünya Kızılhaç Teşkilâtının Vietnam'a yolladığı gözlemcilerin ısrarlı baskıları üzerine çıkarmıştır. Vietnam ordusunun ve Amerikan askerlerinin ellerine geçirdikleri şüpheli kişilere ve esirlere nasıl davrandıkları, Batılı basında çıkan resimlerden açıkça anlaşılmaktadır. Zaten Vietnam savaşı artık insanlık dışı bir duruma girdiği içindir ki bütün dünyada bu savaşa karşı büyük tepkiler belirmiştir.

14

Soru: Hanoi, Güney Vietnam'a karşı girişmiş olduğu büyük çaptaki savaşa ne zamandan beri devam etmektedir?

Cevap: Viet Cong ile birlikte çarpışmak üzere Hanoi'nin hudutun diğer tarafına daha fazla asker göndermeye başladığı 1961'den beri askerî tecavüz genişlemiştir.

DOĞRU CEVAP: 14

Güney Vietnam Savaşını Hanoi değil, Güney Vietnamlılar yürütmüşlerdir. Gerilla savaşı, 1959-60'da ciddi olarak başlamıştır. Dışişleri Bakan Yardımcısı Bundy'ye göre, önemli miktarda Kuzey Vietnam askerinin Güneye sızışı 1965 başında vuku bulmuştur.

15

Soru: Birleşik Amerika bu savaşa neden bu kadar derinden katılmıştır?

Cevap: Hanoi'nin tecavüzü arttıkça Birleşik Amerika'nın Güney Vietnam'a sağladığı askerî destek de o nisbette artmıştır. Cumhurbaşkanı Johnson geçenlerde Amerikanın Vietnam konusundaki tutumunu bariz bir şekilde izah etmiş ve Birleşik Amerikanın, Güney Vietnam'ın Cenevre anlaşmaları şartlarına uygun bir şekilde barış ve hürriyet içinde gelişmesine yardım hususunda 1954 yılında yaptığı bir vaadi yerine getirmek üzere Vietnam'da bulunduğuna işaret etmiştir. Güney Vietnam'ın insan gücü ve kaynaklarının *büyük bir kısmı Viet Cong'a karşı mücadeleye tahsis edilmiş ol*masına rağmen memleket barış içinde kalkınma yolunda bir hayli ilerlemişti. Fakat yüzbinlerce Kuzey Vietnam'lı komünistin Viet Cong çetecilerine ilâve edilmesi durumu değiştirmiştir. Komünistlerin gayeleri bu suretle aşikâr bir hâl almıştı: Birleşik Amerikayı Güney Vietnam'dan çıkarmak ve sonra memleketi komünizm için fethetmek. Bu durumda Cumhurbaşkanı Johnson, Kuzey'den gelen tecavüze karşı mücadelelerinde Güney Vietnam halkını desteklemek hususunda Birleşik Amerikanın taahhüdünü tevit etmiştir.

DOĞRU CEVAP: 15

Bu sorunun cevabını şimdi Amerikan yöneticileri de derin derin düşünmektedirler. *Herhalde kötü* bir yanılgı yaptığı ve Birleşik Amerika'nın kendi üzerine hiç vazife olmayan bir işe karıştırıldığı ortadadır. Sorunun gerçek karşılığı şudur: Amerikan yöneticileri, bu çıkmaza, bol miktarda yanlış yargılar ve değerlendirmeler yüzünden girmişler, ondan sonra bu yanlışı anladıkları zaman da, kısır prestij endişeleri yüzünden, geri dönememişlerdir. Bunun yanısıra, savaş endüstrisinin gelişmesinden cepleri dolan iş adamları, seçim kazanma şanslarını savaş türküleri çalmakta gören politikacılar, nihayet savaş kızıştıkça askerlerin nüfuzunun artacağını sanan Pentagon kurtları da Johnson yönetimini alabildiğine batağa itmişlerdir. İşte bütün bunlar yüzündendir ki, Birleşik Amerika bu savaşa «bu kadar derinden katılmıştır.»

Johnson da, son günlerde iş adamlarına «Vietnam savaşının sağladığı refah» müjdelemiştir.

16

Soru: Bu, Birleşik Amerikanın Kuzey Vietnam'ı tahrip etmek niyetinde olduğunu mu ifade eder?

Cevap: Hayır. Cumhurbaşkanı Johnson bunu şu şekilde izah etmiştir: «Biz herhangi bir hükûmetin tahrip edilmesini istemediğimiz gibi hiç kimsenin bir karış toprağını da istemiyoruz. Fakat Güney Vietnam halkının seçim hakkına, Güney'de veya bütün Vietnam'da Milletlerarası nezaret altında hür seçimler yolu ile kendi mukadderatlarını kendilerinin tâyin etmeleri hakkına sahip olmalarında ısrar ediyoruz ve *ısrar etmeye devam edeceğiz.* Mâni olabildiğimiz müddetçe, kuvvet kullanmak suretiyle ve şiddet hareketleriyle Güney Vietnam'lılara zorla herhangi bir hükûmet şekli kabul ettirilemiyecektir.

DOĞRU CEVAP: 16

Görünen köy kılavuz istemez: Birleşik Amerika, yalnız Kuzey Vietnam'daki değil, milliyetçilerin elindeki her karış topraktak ibütün üretim araçlarını, ulaştırma yollarını, haberleşme örgütlerini, hattâ barınma imkânlarını yok etmek niyetindedir. Dahası var... Bazı yorumculara göre, Birleşik Amerika'nın amacı daha da ötelere gidiyor. Amerikan stratejicileri, işe Çin'i de karıştırmaya çalışmaktadırlar. Eğer Pekin *Vietnam savaşına aktif olarak katılmak zorunda bırakılırsa, o zaman Birleşik Amerika'ya Çin'in atom gücünü daha çekirdeğinde yoketmek fırsatı çıkacaktır.*

17

Soru Amerikanın Kuzey Vietnam'daki bombardımanları hususunda ne dersiniz?

Cevap: Kuzey Vietnam'daki askerî hedeflere karşı Güney Vietnam ve Birleşik Amerika Hava Kuvvetlerinin giriştiği mahdut hava hücumları Kuzey'den Güney'e yapılan geniş çaptaki sızmaları baltalamaktadır. Bundan başka, Dışişleri Bakanı Rusk'ın da işaret ettiği gibi, artık «tecavüz için kullanılacak barınak yerlerinin mevcut olmadığını» hatırlatmakta ve ikaz etmektedir.

DOĞRU CEVAP: 17

Boşuna gayret... Bombardımanlar milliyetçilerin savaş azmini kırmaya yetmemiştir. Tam tersine, Vietkong'un savaş azmi daha da çoğalmış görünüyor.

Öte yandan, yapılan bombardımanların yalnızca belli savaş hedeflerine yöneltildiği de söylenemez. Tarafsız kaynaklar, bu bombardımanlarda ölen sivillerin sayısının savaşçılardan daha çok olduğunu büdirmektedirler. Nitekim gün geçmiyor ki gazetelerde yanlışlıkla (!) bombalanan köylerle, boşu boşuna ölen insanlarla ilgili haberler çıkmasın ...

18

Soru: Taraflardan biri belirli bir askerî zafer elde edinceye kadar savaş devam edecek midir?

Cevap: Bu tamamen Hanoi ile onları destekleyen Peking'in kararlaştıracakları bir meseledir. Savaş Kuzey Vietnam tarafından başlatılmıştır ve yine onun tarafından herhangi bir zamanda nihayete erdirilebilir. Bunun için yapılacak yegâne iş, Hanoi'nin kuvvetlerini geri çekmesi ve Viet Cong ajanlarının tatbik etmekte oldukları çete savaşları ve yıkıcı faaliyetlere son vermelerini emretmesidir. Birleşik Amerika Dışişleri Bakanı Rusk «Biz sadece tecavüzlerine son vermelerini ve komşularını rahat bırakmalarını istiyoruz» demiştir.

DOĞRU CEVAP: 18

Eğer Birleşik Amerika'nın inadı geçmezse öyle olacağa benziyor.

19

Soru: Müzakere yolu ile barışın sağlanmasına engel olan nedir?

Cevap: Bu soru ancak Hanoi tarafından cevaplandırılabilir. Cumhurbaşkanı Johnson Birleşik Amerikanın «herhangi bir yerde, herhangi bir zaman», herhangi bir hükûmet ile, hiç bir şart ileri sürmeden barış müzakerelerine girişmeğe hazır olduğunu def'alarca beyan etmiştir. Barışçı bir hal çaresinin bulunması gayesi ile İngiliz *Milletler Camiası, İngiltere, 17 tarafsız memleketten müteşekkil bir grup,* Hindistan Cumhurbaşkanı, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U Thant ve diğerleri tarafından müteaddit teşebbüslerde bulunulmuştur. Birleşik Amerika Mayısta, Kuzey Vietnam'daki askerî hedeflere karşı hava hücumlarını durdurmak suretiyle komünistlerin müsbet bir cevap vermelerine zemin hazırlamıştır. Cumhurbaşkanı Johnson, ön-şartlar ileri sürmeden konuşmalara hazır olduğuna dair müteaddit beyanlarına ilâveten, Birleşmiş Milletlere üye bütün memleketleri konferans masasına gidecek bir yol bulmaya teşvik etmiştir. Maamafih bugüne kadar her türlü barışçı hareket Hanoi ve Peking tarafından istihza ile reddedilmiştir.

DOĞRU CEVAP: 19

Bu soruyu bırakalım da bir Amerikan televizyon yorumcusu cevaplandırsın. Ünlü yorumcu Eric Savareid, bundan üç hafta kadar önce Look dergisinde yayınlanan bir yazısında, şu açıklamayı yapıyor: Birleşik Amerika'nın Birleşmiş Milletlerdeki temsilcilerinden müteveffa Adlai Stevenson'ın ölümünden birkaç gün önce kendisine söylediğine göre, Hanoi, bundan bir süre önce Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U Thant'ın aracılığıyla Washington'a barış görüşmeleri teklifinde bulunmuş, fakat Washington bu teklifi hiçbir neden göstermeden geri çevirmiştir.

Savareid'in bu açıklaması, Birleşik Amerika'da büyük bir gürültü koparmış ve yayım ateşine tutulan Amerikan Dışişleri Bakanlığı bir açıklama yapmak zorunda kalmıştır. Sözcü McCloskey'ye göre, Birleşik Amerika bu teklifi Hanoi samimi olmadığı için geri çevirmiştir. Peki, Hanoi'nin samimi olmadığı nereden anlaşılmıştır? McCloskey'nin bu soruya verdiği cevap akıllara durgunluk veriyor. Sözcüye göre, Dışişleri Bakanı Dean Rusk'ın böyle şeyleri anlayacak «hassas anlenleri» vardır.

Eğer barış için görüşmeler Dean Rusk'ın «hassas antenleri»ne bağlanırsa, Vietnam anlaşmazlığının neden müzakere masası başına getirilmediğini anlamak için başka sebep aramaya lüzum var mıdır?

20

Soru: Bu, Asya'da barışın sağlanması ümitlerinin terkedilmesi lâzım geldiği mânâsına mı geliyor?

Cevap: Güney Vietnam ve müttefikleri muhakkak ki bu niyette değillerdir. Hanoi ve Peking'in fikir değiştirdiklerini belirtebilecekleri muhabere kanalları daimî surette açık bulundurulmaktadır. Aynı zamanda Birleşik Amerika ve Güney Vietnam komünist tecavüzünün başarıya ulaşmamasına azmetmişlerdir. Hanoi buna kani olduktan sonra barışçı bir hâl çaresine giden yolun açılabileceğini ümit etmektedirler. Cumhurbaşkanı Johnson geçenlerde «diğerlerinin de tekliflerimizi kabul edeceği ve bu meselelerin halledilmesi ve görüş ayrılıklarının çarpışma yerine barışçı yollardan çözülmesi ümidimize iştirâk edecekleri günün bir an evvel gelmesi için her akşam dua ediyorum» demiştir.

DOĞRU CEVAP: 20

Amin...

ORTAOKULDA BİR ANKET

İlhan Alkan

[illegible] Sağlıorlu. Ispartaya [illegible] Anadolu kasabası. [illegible] Vilâyete 40 [illegible] İlçe merke- [illegible] köyleriyle bir- [illegible] bu ilçenin köy- [illegible] hangi şartlar [illegible] demokrasi ke- [illegible] çıkarcı [illegible] serelim, [illegible] sere- [illegible] aydınız di- [illegible] sesi- [illegible] kaç- [illegible] Doğu'ya geç- [illegible] Ağrı- [illegible] Çünkü [illegible] İnsan- [illegible] vat- [illegible] Türkiye'nin [illegible] [illegible] bir gez- [illegible] ayrı bir konu [illegible] daha uygun düşe- [illegible] burada ele almıyacağım.

[illegible] açıklamaya ça- [illegible] Ben ortaokul müdür [illegible] Okulumuzun 302 [illegible] Bunlardan 80'i köy- [illegible] çocuklar, 222 [illegible] oturan ai- [illegible] Bu 80 öğren- [illegible] aile- [illegible] Fakat [illegible] yaşayışları, [illegible] arkadaşlarının [illegible] kadar feci- [illegible]

[illegible] öğrenci ile [illegible] yakındır:

— Adın nedir
— Hızmullah Arıkan.
— Hangi köydensin?
— Yeşilyurt köyünden.
— Kasabada nerede oturuyorsun?

— Ali Aydın'ın evinin bir odasında, 15 lira kira ile...

— Ne yiyorsun? (Sabah, öğle, akşam).

— Sabah: Çay içiyorum. Öğle: Bazan yemek yiyorum. yemediğim gün oluyor. Akşam: Soğan-ekmek.

— Babandan haftada kaç para harçlık geliyor?

— Haftada bir lira.
— Oturduğun evde elektrik, su var mı?

— Elektrik var, su yok.
— Hamama kaç günde bir gidiyorsun?
— Üç haftada bir.
— Evi nasıl ısıtıyorsunuz?
— Evi ısıtan hiç bir şey yok. Yemekleri arkadaşımın gazocağında pişiriyorum.
— Hastalandığın zaman doktora gidebiliyor musun?
— Okul gönderiyor.
— Peki yazılan reçetedeki ilâçları alabiliyor musun?
— Alamıyorum. Para yok.
— Baban ne iş yapar?
— Çiftçidir. Kendi arazimiz yok. Elin tarlalarını ortak ekiyoruz
— Kaç kardeşsiniz?
— Altı kardeşiz.
— Kaçınız okuyorsunuz?
— İkimiz okuyoruz. Ben burada, kardeşim İlkokulda.
— Okuyamıyan kardeşlerin ne yapıyor?
— Onlar boş. Köyde iş bulunursa çalışıyorlar.

Şimdi 80 öğrencinin cevaplarından meydana gelen şu tabloyu inceleyelim:

[illegible]	:	[illegible]
[illegible]	:	[illegible]
[illegible]	:	[illegible]
[illegible]	:	[illegible]
[illegible]	:	[illegible]
[illegible]	:	[illegible]
[illegible]	:	[illegible]
[illegible]	:	[illegible]
[illegible]	:	[illegible]
[illegible]	:	[illegible]
[illegible]	:	[illegible]
Haftada [illegible] harçlık alanların sayısı	:	22
Haftada [illegible] harçlık alanların sayısı	:	21
Haftada [illegible] kuruştan fazla harçlık alanların sayısı	:	25

Bu tablo iyice incelenirse, 51 kişinin öğleyin sıcak yemek bulamadıkları, karınlarını soğan-ekmekle doyurdukları ve 42 kişinin doktora gidemedikleri, 44 kişinin yazılan ilâçları alamadıkları, 16 kişinin de Yirminci yüzyılda yaşayıp hiç hamama gidemedikleri görülür. Bu yaşayış tarzının yanında, insan on binlerce lira harcanarak Hilton ve onun benzeri otellerde yapılan düğünleri düşününce, Türkiye için «Tezatlar ülkesi» demekten kendini alamıyor.

Mali durumları güya iyi olan köy çocuklarımızın yaşayışını gözler önüne sermeye çalıştık. Bir de mali durumu kötü olanları düşünelim... Ondan sonra, «memleketimizde tahsil yapmak serbesttir, her çeşit okullarımızın kapıları herkese açıktır» diye politika mitinglerinde yüzümüz kızarmadan bar bar bağıralım... Bu nasıl serbestlik? Köylü hangi mali güçle çocuğunu okutsun? Bu durumdan sonra, vicdanlarımız hiç sızlamadan, omuzlarına basarak yükseldiğimiz asıl vatan evlâtlarına «Ne olacak, cahil adam» deyip işin içinden çıkalım!...

Yukarıda bahis konusu ettiğimiz rakamlara göre, ilçe merkezinde oturanlar ilçenin tüm nüfusunun yüzde 30,8'i, köylerde oturanlar ise yüzde 69,2'sidir. Bu duruma göre, ortaokulda okuyan öğrencilerin yüzde 69,2'i köylerden gelen, yüzde 30,8'i de merkezde oturan öğrencilerden olması gerekirken, bu oranlar tam tersine olarak şöyledir: öğrencilerin yüzde 73,6'sı ilçe merkezinde oturanların çocuklarıdır, köylerden gelenler ise ancak yüzde 26,4'ten ibarettir.

«Eşitlik» denen sevimli kelime, seçim meydanlarından sıyrılıp halk arasına dönmesi dört gözle bekliyoruz.

Aydın kardeşlerim, Atatürk'ün hassasiyetle üzerinde durduğu köy soruları bizleri bekliyor. Bu yönde uğrayacağımız iğrenç iftiralar, artık hiç bir anlam taşımıyacaktır.

sinema 65
Aylık Sinema Sanatı Dergisi
[illegible] SAYISI DA ÇIKTI
• 1965'in bütün yerli filmlerinin kadrolarıyla listesi.
• Röportajlar, incelemeler, eleştirmeler, filmografiler.
• Film hikâyesi örnekleri (Siz de gönderiniz, yazınız)
• Sayısı 150 Kr. Yıllık abone 10 lira.
Çıkmış 10 sayısı 10 lira
ÖDEMELİ GÖNDERİLİR
SET KİTABEVİ
Balipaşa Yokuşu 118/A
Beyazıt — İstanbul
YÖN - 162

KAPİTALİZM VE İHTİLALLER

Muzaffer Karan

İHTİLÂLLERİN NEDENLERİ.

Çağımıza kadar gelip geçmiş bütün ihtilâllerin nedenlerini, hep ekonomik bozukluklar ve çatışmalarda aramak gerekmektedir. Gerçekten de, ihtilâllerin temellerinde daima ekonomik faktörlerin yattığı görülmektedir.

Herhangi bir ülkede rastgele şunun, bunun isteği ile, durup dururken hiçbir zaman bir ihtilâl patlak vermemiştir. Tarih, henüz böyle bir şey kaydetmemiştir.

İhtilâller genel olarak geri kalmış, ya da az gelişmiş bağımlı ülkelerde meydana gelmektedir. Çeşitli yollardan sömürülen bu ülkelerde sık sık ortaya çıkan ekonomik bunalımlar, ihtilâllere uygun ortamlar hazırlamaktadır. Fransız, Rus ihtilâlleri böyle olmuştur. Küba, Mısır, Cezayir, Irak, Çin v.b. daha bir sürü irili, ufaklı ihtilâller, hep birbirlerine benzer nedenlere dayanmışlardır.

Başka bir deyimle, çağımızda ihtilâller, sömürülen ve ezilen halk yığınlarının, sömürgen egemen örgütlere karşı giriştikleri mücadelelerdir. Bu egemen örgütler bazan yurt içinde halktan çıkmış bir azınlıktır. Bazan yurt dışındaki yabancı uyruklara dayanan güçlü bir çoğunluktur. Bazan da, yurt içi ve yurt dışı sömürgen örgütlerin birleşiminden meydana gelirler. Biçimleri, çapları ve durumları ne olursa olsun, hep aynı karakteri taşır ve aynı amaç için çalışırlar, aynı hedefte birleşirler.

Bir tarafta yıllar boyu kendi kaderine terkedilmiş, alabildiğine sömürülen, ezilen, aç, yoksul ve işsiz halk yığınları vardır. Diğer tarafta, feodalite kalıntısı ağalar, beyler, güçlü kişiler, çıkarcı din adamları, komprador ve likidatörlerin birleşiminden meydana gelmiş bir mutlu azınlık örgütü bulunur. Bunlar bütün ekonomik güçleri ve yönetim mekanizmasını ele geçirmek suretiyle egemenliklerini sağlarlar. Sömürme düzenini diledikleri gibi devam ettirebilmek ve sağlam kazıklara bağlamak için, halkın anlayamıyacağı kadar çaprasık ve gizli yollardan yabancı devletlerin daha güçlü sömürgen örgütleriyle birleşirler. Bu suretle yurt içinden yurt dışına doğru uzanan bir sömürme zinciri kurulmuş olur.

Çeşitli ikili anlaşmalar, dış krediler yoluyla gittikçe artan borçlanmalar, yabancı sermaye ve şirketlerle ortaklıklar, güçlü sömürgen devletlerin yararına işleyen askeri paktlar ve kapitüler bağlantılar, bu sömürme zincirinin irili, ufaklı emniyet halkalarını meydana getirirler. Gün geçtikçe halkalar çoğaltılır ve zincir pekleştirilir. Halkalar çoğaldıkça, sömürme artar. Açlık, yoksulluk, işsizlik, yolsuzluk, rüşvet ve cesitli düzensizlikler de aynı oranda çoğalırlar. Zaten amaç da budur. Sömürülen memleketi daima yardıma muhtaç bırakmak suretiyle daha çok borçlanmaya, daha çok dış yardımlara bağlanmaya yol açmak, ekonomik kaynakları ele geçirmek, [illegible] ve her yönden bağımlı bir duruma sokmaktır.

[illegible] Böylece [illegible] bir sulta [illegible] sos- [illegible] de peşinden sürüklerler. Artık değer yargıları tüm olarak sömürme örgütünün sulta zincirine vurulmuştur. İşte bütün ihtilâller bu esaret zincirini parçalamak, bağımsızlık ve özgürlüğe kavuşmak için yapılır.

27 MAYIS İHTİLÂLİ.

27 Mayıs İhtilâlinin nedenleri de yukardaki gerçeklere dayanmaktadır. Yoksulu daha yoksul, zengini daha zengin yapan, kardeş kavgalarına yol açan, her köşede bir milyoner yaratmayı amaç edinen, Amerika'dan borç alamayınca Rusya'ya avuç açmaya yeltenen, başıboş ve batakçı bir kapitalist ekonomi politikasıyla, felâket uçurumunun tâ kenarına kadar sürüklenmiş olan *Türk toplumu*, ancak 27 Mayıs ihtilâli ile kurtarılabilmiştir.

Geri kalmış toplumumuzun bünyesine uymayan, böylesine başıboş bir kapitalizm denemesi, toplum üzerindeki etkisini arttırdıkça, bu etkiye karşıt bir 27 Mayıs tepkisiyle karşılaşmıştır.

Artık geri kalmış, ya da az gelişmiş ülkelerin kapitalist ekonomi uygulamaları ile asla kalkınamıyacakları ve kolaylıkla sömürgen devletlerin egemenliğine girecekleri, bilimsel olarak ispatlanmış bulunuyor.

Gerçekten de, çağımızda kapitalizm yoluyla kalkınabilmiş bir tek geri kalmış, ya da az gelişmiş ülkeyi örnek olarak göstermek mümkün değildir. Hele, alabildiğine borçlanma ve ekonomik kaynakları yabancı devletlere peşkeş çekmeye dayanan başıboş bir kapitalizm ile kalkınmayı dünya ekonomi tarihi bile kaydetmemiştir.

Papanek'lerden, yok bilmem kimlerden saçma sapan örnekler vererek hâlâ bu yolla kalkınma iddialarında bulunanlar, ya bilerek, ya da bilmeyerek yurtlarını yabancı devletlere bağlamak isteyenlerdir. Bilerek bu yola başvuranlar, aslında Atatürk'ün bağımsızlık politikasına karşı olanlardır. Bunlar, Atatürkçülüğün bir şahlanışı olan 27 Mayısa ve O'nun getirdiği Anayasaya da karşıdırlar. Bilmeden israr edenler ise, Türkiye'yi tanımayan, yurt sorunlarından habersiz, çözüm yollarını anlamıyan okumuş cahillerdir. Böylece, bütün reformist ve radikal fikirlere, «Komünist» damgası vurmak isteyenlerin art düşünceleri ve kişilikleri artık iyot gibi açığa çıkmaktadır.

Karma ekonomi maskesi altında, 27 Mayıs'a ve O'nun Anayasasına karşı, mahkûm *edilmiş bir* devirden aktarma, kapkaç ve batakçı ekonomi politikası uygulamak isteyenler, daima karşılarında bütün Atatürkçüleri, 27 Mayısçıları ve Anayasaya bağlı güçleri bulacaklardır.

Bu memlekette Atatürkün çizdiği bağımsızlık yolundan sapıtanlara karşı bir 27 Mayıs ihtilâli yapılmıştır. İhtilâlin garantisi, elimizdeki Anayasadır. Anayasa, Atatürk ve 27 Mayıs ilkelerine kayıtsız, şartsız bağlı kalmayı *emretmektedir*. Sıkışınca bu Anayasanın koruyucu kanatları altına girip O'ndan medet ummak, fırsat buldukça kaçamak yollar ve dar geçitler arayarak O'nun dışına çıkmak suretiyle devlet gemisi yürütülemez.

Malûm çıkarcı usullerle milletin çoğunluğu tarafından seçilerek iktidara gelmek kolay görünebilir. İkide birde Meclis kürsüsünden, «Bizi millet seçti. O böyle istiyor. Onun için böyle olacaktır» tekerlemeleriyle *parmak çoğunluğuna da*yanan Anayasa dışı davranışlarla kişileri susturmak da kolay olabilir. Ama, milletin çoğunluğu tarafından iktidara geldilkerini söyleyenler, gene milletin çoğunuğu tarafından kabul edilmiş olan Anayasaya kayıtsız, şartsız bağlı bulunduklarını ve O'nu noksansız uygulamak zorunluğunda olduklarını da unutmamalıdırlar. Gene Meclis kürsüsünden, «Kalkınma plânı Marksisttir» demek, düpedüz Anayasaya karşı çıkmaktır. Çünkü Ana*yasa, toplum yararına işleyen bir plânlı ekonomi*den yanadır. En ufak kamulaştırmalara ve toprak reformuna «Komünistlik» damgasını vurmak, gene Anayasaya karşı bir davranıştır. Zira, Anayasa toprak reformunu emretmekte ve toplum yararına işlemiyen herşeyin kamulaştırılmasını öngörmektedir. Ulusal çıkarlarımıza aykırı düşen yabancı şirketlerin, Meclis kürsüsünden avukatlığını yapmak da, Anayasayı hiçe saymak demektir.

Anayasadan yana olan kişilere ve partilere, «Marksist, Komünist» damgası vurmak isteyerek, gerçekte Anayasayı da «Marksist» bir Anayasaya benzetme kurnazlıkları ve bu Anayasayı getiren 27 Mayısçıları kötüleme çabaları ile varılmak istenen baskı rejimi kurma hedeflerinin karşısında, geleceğin 27 Mayısları beklemektedir.

Osmanlı İmparatorluğu zamanındanberi de*nenmiş olan kapitalizm uygulamaları, bu memle*kete hayır yerine her zaman şer getirmiştir.

Geri kalmış toplumların ekonomik yapıları üzerine oturtulmak istenen kapitalizmin baskı ve etkileri, her zaman temelde yatan, gerçek ekonomik sorunların tepkileri ile karşılanmıştır. Bu tepkileri boğmak için, Anayasanın rafa kaldırılması ise ihtilâllere yol açmaktadır.

Bu sebeple, içinde bulundukları toplumun temel sorunlarını bilmeden, gerçekleri arayıp çözüm yollarını bulmadan, illâ da kapitalizm yoluyla devet yönetmekte direnenleri, bütün tarih boyunca ye üfürmüş, su götürmüştür.

İRANLI AYDINLAR İDAM SEHPASINDA

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Talebe Cemiyeti Başkanı Muammer Soysal'ın rejimini tenkidi üzerine, Türk talebeyi cezalandırmaya kalkışan Şah, İranlı vatansever aydınları idam sehpasına göndermek üzeredir.

Nisan başında vukubulan «Mermer Saray Suikastı» dolayısiyle, 14 genç aylardır yargılanmaktaydı. İddiaya göre Saray Muhafızı Şemsabadi, Şahı makineli tüfek ateşine tutmuştu. Bunu fırsat bilen rejim, suikasttan ileri fikirli aydınları suçlu tutmuş, 14 genci askeri mahkemeye sevketmiştir. Dokuzu üniversiteli olan gençlerin beşi Londra üniversitelerini bitirmiş ve dış ülkelerdeki Şaha aleyhtar İran talebe derneklerinde görev görmüşlerdir

Askeri Mahkeme, kasım başında, Mancester Üniversitesinden mezun Ahmet Mansuri ile teknisyen Kamrani'yi idama, Mancester Üniversitesi Fizik bölümünden mezun Perviz Nikbah'ı müebbet hapse mahkûm etmiştir. Geri kalan gençlerin altısı, çeşitli ağır hapis cezalarına çarptırılmıştır.

Gençlerin aylarca mevkuf tutulması, ağır işkencelere maruz bırakıldıkları söylentilerinin yayılması, Batı ülkelerinde büyük yankı uyandırmış, Batıdaki insan haklarına saygılı çeşitli teşekküller ve milletvekilleri, sanıkların milletlerarası gözlemeciler önünde aleni olarak yargılanmalarını istemişlerdir. 76 İngiliz milletvekili ve 2 Lord, Askeri Mahkemenin kararından sonra, karardan duydukları infiali birer mektupla Şaha ve İran hükümetine duyurmuşlardır. Mektupta «Eğer cezalar tasdik edilirse, dış ülkelerde İran adaleti ne güven geniş ölçüde zayıflayacak» denilmekteydi

Bu milletlerarası baskı karşısında, Şah, Temyizdeki duruşmaya hiç değilse görünüşte bir aleniyet verme lüzumunu duymuştur. Yüksek Askeri Mahkemede, kasım ayının ikinci yarısında başlayan aleni duruşmayı, yabancı gazeteciler ve gözlemeciler izleyebilmişlerdir. Ne var ki, sanık avukatlarının yabancı gazetecilerle teması yasaklanmış ve avukatların, dâvaya jürili bir sivil mahkemede bakılması talebi reddedilmiştir.

On beş süngülü askerin nezaretinde yapılan duruşmada savcı, cezaların daha da ağırlaştırılmasını ve dâvanın yıldızı haline gelen 26 yaşındaki genç fizikçi Perviz Nikbah'ın da idam edilmesini istemiştir. Yüksek Mahkeme, YÖN'ün bu sayısı baskıya verilirken muhtemelen kararını açıklayacaktır. Ne var ki adalete çok saygılı Şah, daha karar verilmeden görüşünü Le Monde gazetesine açıklamıştır. Şahın hükmü şudur:

«Sanıkların suçlarını inkâr etmekte hakları var, çünkü suçludurlar!» Şah af yetkisini kullanmıyacağını da şu sözlerle belirtmiştir: «Affa gelince, bu konuda size kesin bir cevap vermem çok güç. Kendim için hareket hattım vardır: Sadece beni hedef alanları affetmek isterim. Ama devletimizin varlığını ve yurttaşlarımızın hayatını tehlikeye koyacak her hareket bunun dışında kalır.» Hem yabancılar ne diye bu işe burunlarını sokmaktadırlar, niye heyecana kapılmaktadırlar? Şaha göre, genç vatansever aydınların öldürülmesi basit bir iç meselesidir: «Yabancı ülkelerdeki bu heyecanın sebebini anlıyamıyorum. Biz egemen bir ülkeyiz ve kendi kanunlarımız vardır. Bu suçluların savunmasını üzerine alanlar, Küba'daki kanlı baskı hareketleriyle uğraşsalar daha iyi ederler.»

Şahın daha Yüksek Mahkeme kararını vermeden mahkûmiyet hükmünü açıklaması, Şah adaletinin komikliğini açıkça ortaya koymaktadır. Esasen Askeri Mahkeme salonuna asılı bir afişte şu sözler okunmaktadır: **«Her karar, Allahı, Şahı ve adaleti göz önünde tutarak verilmelidir».** Bu söze göre Şah, adaletten önce gelmektedir. Yüksek Mahkeme kararını, adaletin üstündeki Şahı göz önünde tutarak verecektir.

Duruşma açıkça ortaya koymuştur ki, sanıkların Şaha suikast ile bir ilgileri yoktur. Saray Muhafızı Şemsamadi'yi tanımamaktadırlar ve çeşitli fırsatlarda açıkladıkları üzere, suikastlere karşıdırlar. İçlerinden sadece teknisyen Ahmet Kamrani, Saray Muhafızını tanımaktadır. Muhafız, ona Şahı öldürme fikrini açıklamıştır. Ahmet Kamrani bu sözü Ahmet Mansuri'ye nakletmiş, genç mühendis münasebetini kesmiştir. Diğer aydınların ise meseleden haberi yoktur. Askeri Mahkemede, Saray Muhafızını tanıyan tek sanık olan teknisyen Kamrani durumu şöyle açıklamıştır: «Emindim ki Saray Muhafızı, düşüncesini gerçekleştirmeye kalkışmıyacaktı. Benim gibi Şemsamadi de fakir bir işçidir. Hayatı açlık içinde geçmiştir. Öfkeye kapılınca ağzına geleni söylerdi. Onu anlıyor ve ona karşı şefkat duyuyordum. Eğer inansaydım ki, o Şahı öldürmeye kararlıdır, yine de ihbar etmezdim. O benim dostumdu. Bununla beraber, ben sadık bir monarşi taraftarıyım. İnanıyorum ki Şah, halk yararına reformlar yapmıştır.»

Sanıklarla Saray Muhafızı arasında kurulan ilgi daha öteye gitmemektedir. Ama buna rağmen genç aydınlar, suikaste iştirak ya da suikastı bildiği halde ihbar etmemek suçlarıyla idama ve müebbet hapse mahkûm edilmek istenmektedir. İşin daha ilgi çekici tarafı, Şemsamadi'nin Saray Muhafızlığına nasıl seçildiğidir. Şemsamadi, yerlisi olduğu Keşan şehrinde, rejime aleyhtar politik faaliyetlerde bulunan sert ve şiddetli bir adam olarak tanınmaktadır. Halbuki Şahın polis devletinde, Şahı korumakla görevli Saray Muhafızlığı hizmetine seçilebilmek için bin elekten geçmek gereklidir. Rejime aleyhtarlığı bilinen Şemsamadi nasıl Saray Muhafızı yapılmıştır? Duruşmada bu soru, sanıkların avukatları tarafından defalarca ortaya atıldı, ama soru cevapsız kaldı. Bu durum, asıl komployu sanıkların değil, Sarayın tertiplediği şüphesini uyandırmaktadır. Her halükârda Şah rejimi, «Mermer Saray Suikastı»nı icat etmemiş dahi olsa, rejime aleyhtar genç aydınları tasfiye için fırsat saymıştır. Şaha sempatik muhafazakâr İngiliz gazetesi Sunday Telegraph'ın yazdığına göre, «Mahkeme, İran'daki rejimin, üniversiteli öğrencilerden ürktüğünü ortaya koymuştur.»

Şah, genç aydınların Asya, Afrika ve Güney Amerika ülkelerinin çoğunda görüldüğü üzere, bir gerilla hareketini başlatmalarından korkmaktadır. Duruşmanın yıldızı olan ufak yapılı, alabros saçlı 26 yaşındaki fizikçi Perviz Nikhah, İngiliteredeyken çeşitli ülkelerdeki gerilla harpleri hakkında bir inceleme hazırlamıştır. Savcı General Farsiu'nun iddiasına göre, Mühendis Mansuri, genç İranlıları askeri eğitim görme amacıyla Cezayir, Küba, Mısır ve Yemen'e göndermek niyetindeydi. Bunlarla gerilla hareketine başlanacaktı. Bundan başka Nikhah ve arkadaşları, «toprak reformunun sonuçlarını incelemek üzere» dağlık bölgelerde yürüyüşler yapmışlardı. Çin, Küba ve Cezayir ihtilâl harplerini inceleyen eserleri tercüme ve teksir etmişlerdi.

İşte asıl tehlikeli sayılan sanıklar, suikastle ilgileri olduğu için değil, bir gerilla savaşı korkusuyla sehpaya gönderilmek istenmektedir. Tahran'dan Le Monde muhabiri Eric Rouleau'nun 29 kasımda yazdığına göre, 20 gün kadar önce Şahabad bölgesinde gerilla talimi yapan yüzden fazla genç yakalanmıştır. Dâvanın önemini, bu durum arttırmaktadır. İran mevzuatına göre, rejimi devirmeye mâtuf fiillerin cezası 3 ilâ 7 yıl hapistir. Ama bu, Şahı öldürmeye kalkıştılar diyerek idam cezası verilmesine engel değildir.

Duruşmada, genç aydınların devamlı olarak, komünist ve dinsiz oldukları işlenmiştir. Sanıklardan hepsi, komünist olmadıklarını, ama Mancester Üniversitesinde aşırı sol eserler de okuduklarını söylemişlerdir. Fizikçi Perviz Nikhah, «Dâva ile ilgisi ne. Bu sadece bana ait bir mesele» demesine rağmen, dindar olup olmadığı konusunda devamlı sorulara maruz bırakılmış ve Allaha inandığını açıklamak zorunda kalmıştır. Zira Şahın adaleti, genç aydınları sehpaya göndermek için şöyle bir «Ördek Hüsnü» mantığına başvurmaktadır: «Bunlar Allahsız, dinsiz komünistlerdir. Şahı devirip halk cumhuriyeti kurmak istemek tedirler. Madem ki Şahın rejimine karşıdırlar, o halde Şahın ortadan kaldırılmasından yanadırlar». Bu mantıkla, sanıkların idamına kadar gidilebilmektedir.

Perviz Nikhah — Ahmet Mansuri

Askeri Mahkeme Savcısı, Spiegel muhabirinin, rejimi devirmeye mâtuf bir teşebbüsü ihbar etmeyişi yüzünden Gana'da 40 yıl hapse mahkûm olduğunu hatırlatarak «Biz de başka türlü davranamayız. Sanıklar, suikasta doğrudan doğruya katılmamış olsalar ve İran mevzuatı ihbardan kaçınmayı suç saymasa dahi, onları ağır şekilde cezalandırmalıyız» demiştir.

Savcı General Farsiu'nun hukuk anlayışı çok basittir: «Eğer suçluları mahkûm etmezsek, kurulu düzeni koruyamayız. İran halkı endişededir. Sanıklar şiddetli şekilde cezalandırılmalıdır ki, gelecekte başka sapıklar, toplumumuzun temellerini tahribe kalkışmasın.»

Bu analyışta bir mahkemede sanıklar, vakar içinde ve cesaretle haklarını savundular. Perviz Nikhah konuşurken salondaki bütün kadınlar ağlıyordu. 26 yaşındaki Nikhah özetle şunları söyledi: «Hâkim beyler, hepimizi idama gönderebilirsiniz. Ama biliniz ki, halk size hak vermiyecektir. Kendi kanunlarını çiğneyen bir toplum, yıkılmaya mahkûmdur. Adaletsizlik, başka adaletsizliği doğurur. Savcı, bugün kellelerimizi istemektedir, ama yarın belki kendisi sanıkların iskemlesine oturacaktır... Ben ve arkadaşlarım, dış ülkelerde kalabilirdik. Yüksek öğretli işlerde çalışır ve nispi bir özgürlük içinde yaşayabilirdik. İrana dönmeyi, orada bizi bekleyen güçlükleri göğüslemeyi ve sosyal şartları yakından incelemeyi seçtik. Halkımıza derinden bir sevgi ile bağlıyız. Vatan toprakları üzerinde yaşamaya ve gerekirse ölmeye karar verdik... Ne ben, ne de arkadaşlarım her hangi bir politik örgüt kurmadık. Suikast ile de en ufak bir ilgimiz yok. Gerilla harpleri hakkındaki incelemem, yabancı ülkelerdeki ihtilâl hareketlerinin bilimsel incelemesidir. Benim görüşlerimi yansıtmaz. Savcının sözde delilleri gerçeğe aykırıdır. Bazı arkadaşlarımı itiraflara zorladınız. Ama tahkikat süresince ben, ne Şemsamadi'yi ne de arkadaşı Kamrani'yi tanıma dığımı belirttim. Bütün tanıklar benim terör prensibini reddettiğimi, söylediler. Yabancı ülkelerdeki bir sürü İranlı öğrenci, eğer dinlerseniz, bu sözleri doğrulayacaklardır. İnsanlık tarihinde siyasi bir suikast, halkın durumunu hiç bir zaman iyiye götürmüş değildir. İranda suikast sonuçları felâketli olacak ve bundan sadece halk düşmanları yararlanacaktır. Halkın geleceğini biz, kütleleri harekete geçirerek sağlayacağız... Bay savcı, benim politik düşüncelerimi gayet iyi bilmektesiniz. Düşüncelerimin, benim buraya getirilmemi haklı göstermeye yetmiyeceğinin farkındasınız. 25 yaşında beş genç, kraliyeti devirmek ya da iddia ettiğiniz gibi bir halk demokrasisi kurmak için ne gerekli tecrübeye, ne de imkâna sahiptirler. Biz yolumuzu arıyoruz. Hoşumuza giden kitapları okumaya, çağımızın olayları ve ideolojileriyle ilgilenmeye mutlak hakkımız vardır.»

Genç mühendis Mansuri de, kendisine yapılan işkenceleri anlattı. Avukatlar, durumlarını ağır laştıracağı düşüncesiyle, sanıklara uğradıkları işkenceleri mahkemede açıklamaktan kaçınmalarını tavsiye etmişlerdi. Ama idama mahkûm Mansurinin kaybedecek bir şeyi yoktu: «Kardeşimin düğünündeyken tevkif edildim. O gece saat 22'den 5.30'a kadar değişen ekipler tarafından itirafa zorlandım. Kamçıyla dövüyorlar ve tehdit ediyorlardı: Öldürülecektim. Yüzüdüm parça parça edilecekti. Feryatlarımı bitişik odalardan gelen feryatlar örtüyordu. Kendimi kaybolmuş hissediyordum. Hâkim önüne çıkarılma imtiyazına sahip olacağımızı sanmıyordum. Cehennemden sonra yaşamak istiyordum, şuurumu kaybettim. Yalnız bana yöneltilen suçları değil, her suçu kabule hazırdım.»

Genç aydınlar İranda, adaletten önce Şah geldiği için öleceklerdir. Ama öyle görünür ki, İranda, sanıkların savcı, savcıların ise sanık sandalyesine oturacakları gün uzak değildir.

Eğer bu satırlar yayınlandığı anda, İranlı vatanperver aydınlar hâlâ hayatta iseler, onların kurtarılması için dünya çapında girişilen mücadeleye Türk aydınları da katılmalıdırlar.

D. A.

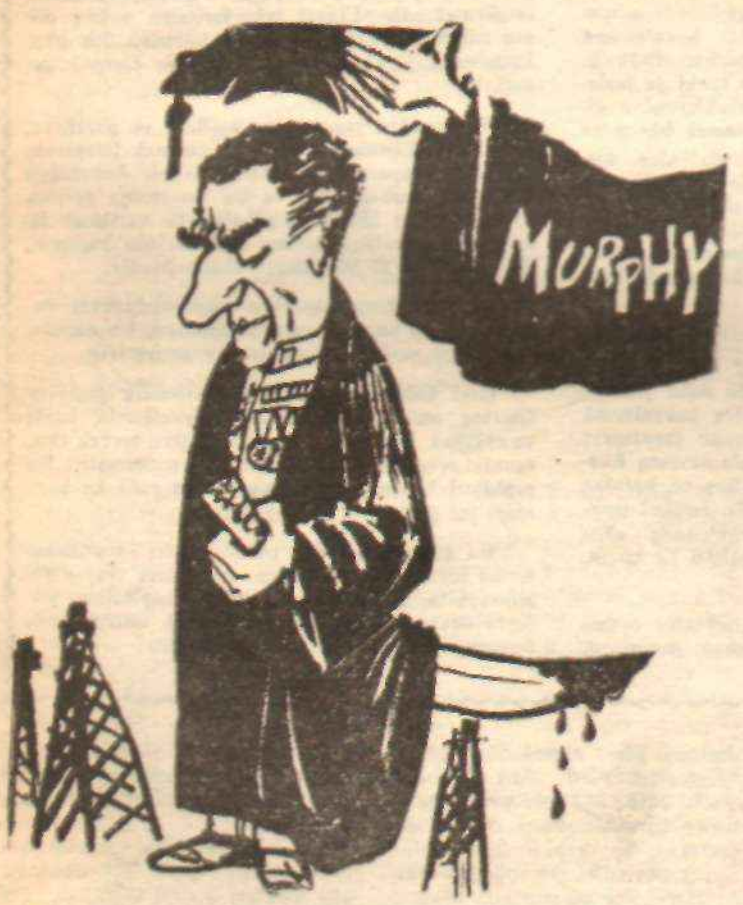

...ah Pehlevi
«Şah, Adaletin üstündedir»

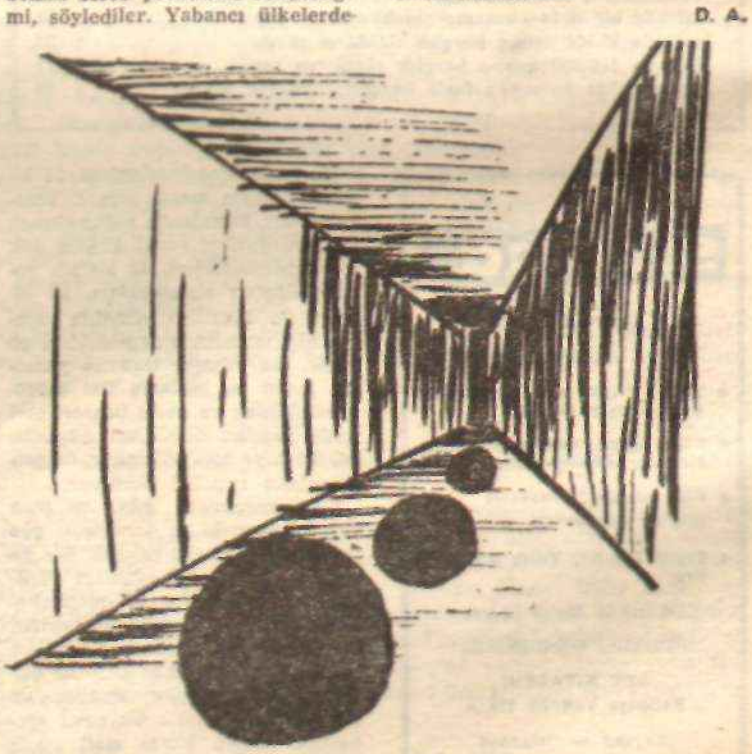

ÜÇ DAMLA KAN...

JEAN - PAUL SARTRE KONUŞUYOR

FRANSA'DA SOL'UN GELECEĞİ

SORU — Seçimlerde Mitterand, beklenenden çok oy aldı. Bu başarının süreceği ve solun birliğinin korunabileceği inancında mısınız?

CEVAP — Gerçekten sol, çok uzun bir uykudan uyanmışa benziyor. Fakat dikkat, söz konusu ettiğiniz solun birliği, şimdilik hayaldir. Mitterand'a oy veren seçmenlerin yüzde 32'si, büyük çoğunlukla oylarını yalnız kullanmışlardır. Bunlar, bir soyut demokrasi eyleminde bulunmuşlardır. Sol henüz şekilsiz bir hamurdur. Solun seçmeni organik bir birlikten yoksundur. Mitterand, atom hâlindeki seçmenlerin oylarını almıştır. Bununla beraber, onun 7,5 milyon oy alması, artık devamlı tehdit eden bir tehlikeden kurtulmayı sağlayabilir. Bu tehlike, solun saf kanadının faşistleşip ve radikalleri, solu bırakarak merkezde birleşmeleridir. İkinci turda, ilk turda olduğu gibi, Mitterand için oy vermekle, solun bu sağ kanadının merkezle kaynaşını önleyici bir güç teşkiline hizmet edebilecektir. Eğer Mitterand, ancak 5 milyon oy elde etseydi, «sosyalist sağ», Komünist Partisi ile işbirliğinin imkânsızlığının ispatlandığı, ve ileri sürerek büyük bir merkez hareketini geliştirmek için hemen Lecanuet'ye dönecekti.

Bu tehlike, Mitterand'ın başarısıyla, hiç değilse geçici olarak önlenmiştir. Ama tehlikenin kesin, ilke giderilmesi, ancak sol, gerçek bir birliğe erişince mümkün olacaktır. Bu birlik, bütün sol örgütlerle sarih ve asgarî bir program üzerinde anlaşmalarını gerektirir. Mitterand'ın 28 maddesi, basit bir tedbirler dizisinden ibarettir. *İrtibatlı bir program, birbiriyle bağlılıkları incelendikten sonra* öncelikler tesbitini, yani temel tercihlerin başa alınmasını zorunlu kılar.

Meselâ, «Atlantizm» konusundaki tutumu ele alalım. **Bugün Fransa'da, iç politikaya, dış politika hükmetmektedir. Her şeyi Amerikan hegemonyasına karşı mücadelemizin başarısı ya da başarısızlığı tâyin edecektir.** Sol, bu temel noktada, birlik olmaktan çıkar. Mitterand'ın seçmenleri arasında, bir kısmı, yarısına yakın bölümü hariç (de Gaulle'ün yaptıkları jest ten ibarettir), onun Amerikan hegemonyasına mukavemetini desteklemektedir. **Bir kısmı ise, bütün sonuçları ile Atlantik İttifakından yanadır. Halbuki bu tutum, barış içinde bir arada yaşama görüşüne aykırıdır. Zira barış içinde bir arada yaşamanın ilk şartı, blokların dağılmasıdır. Bu** *sebeple, tartışmalar sonucu, tam* bir açıklıkla, Amerika'dan ayrılma politikası tesbit edilmelidir. Bu, bir yatırım politikasıyla birlikte yürütülecektir. Ne var ki henüz bu noktaya gelebilmiş değiliz.

Avrupa için de aynı şey. Önce, Avrupa'nın kimlerle inşa edileceğini söylemek gerekir. Tekeller Avrupası çerçevesinde egemenlik haklarının terkine karşı çıkmak için milliyetçi olmak gerekmez. Fakat soldan birçok kişi, bize bu tekeller Avrupasını teklif etmektedir. Hâlen «Halkların Avrupası» fikri hayaldir. Gerçek, Erhard'ın ve İtalyan Hıristiyan Demokratlarının Avrupasıdır. Sol, bu mesele de de durumun incelemesini yapmalıdır. Bu, henüz yapılmadı.

SORU — Zamanın sol için çalıştığı düşüncesinde misiniz?

CEVAP — Eğer sol zaman için çalışmazsa asla. Solun, bugünkü hâliyle, iktidara gelmesi söz konusu değildir. Solun hâlen yapabileceği ve yapması gereken şey, de Gaulle'ün ölmesi ya da çekilmesi üzerine vukubulabilecek buhranları karşılamaya hazırlıklı olmak için, kendisine sağlam bir strüktür vermeye başlamasıdır! de Gaulle'den sonra bir faşizm tehdidi ortaya çıkabilir: «Golistler», şefsiz kalınca, herşeyi kolayca bırakmaya rıza göstermiyeceklerdir.

Uzun vâdede, bugün tanıdığımız solun âkıbeti ne olursa olsun, bir sol doğacaktır. Zira solun varlığı, maskelenmek istenen, fakat bir gerçek olarak kalan bir sınıf çatışmasının belirtisidir.

Pazar günkü seçim başarısı, büyük önem taşımaktadır. Sol, değerlendirmeyi bilirse, seçim başarısı, belli bir icraat programı etrafında birliğin nihayet gerçekleştirilmesine, gelecek seçimlerde de oylarının tamamını elde etmesine —ki bu seçimlerde elde edememiştir— ve böylece iktidarda olmasa dahi, gerçekten önemli bir rol oynamasına ve hükümet kararları üzerinde ağırlığını hissettirmesine imkân getirebilir. Ama henüz işin başındayız. Yapılacak büyük işler var. Sol, ilk iş olarak, bunları gerçekleştirecek araçları kendine sağlamalıdır.

ŞİDDETLİ BAŞ AĞRILARINA KARŞI

GRİPİN

başarı ile kullanılır!

BAŞ'TA DİŞ'TE NEZLE GRİP

GRİPİN

KİNİNLİ GRİPİN

GRİPİN 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

YENİ AJANS 6214

Varlık Yayınları

• **TÜRK EDEBİYATINDA HİKÂYE VE ROMAN.** Tazimattan Meşrutiyete kadar olan dönemi kapsayan bu eserde Cevdet Kudret, hikâye ve roman yolundaki çalışmaları, örnekler vererek inceliyor. Biyo-bibliyografik bol notlarla bu 360 sayfalık mükemmel eser Varlık Yayınları arasında 8 lira fiyatla yayınlandı.

• **APOLLINAIRE'DEN ŞİİRLER.** Fransız edebiyatının unutulmaz şairi Guillaume Apollinaire'in en güzel şiirlerini uzun çalışmalarla dilimize şiir halinde aktaran Necati Cumalı bu eseri Varlık Yayınları arasında bir kitap halinde sizlere sunuyor. Fiyatı 2 liradır.

• **UYGARLIK VE BARIŞ.** Bütün ömrünü Afrikalı kara dertlilerin sağlık ve mutluluğuna tahsis eden büyük insan Dr. Albert Schweitzer'in hayatı ve Nobel ödülünü alırken Stokholm'de verdiği söylev ile uygarlık sorunu üzerine en güzel eserini bir arada bu kitapta bulacaksınız. Varlık Yayınları arasında 5 lira fiyatla çıktı.

• **ANA (VASSA JELEZNOVA)** Maksim Gorki'nin en güzel oyun yapıtlarından biri olan bu piyes Varlık tiyatro serisi arasında Nihal Yalaza Taluy'un çevirisiyle yayınlandı. Fiyatı yalnız 2 liradır.

(YÖN — 161)

GÜN YAYINLARI

ANA

Yazan: MAKSİM GORKİ

(roman)

GORKİ, *en büyük eseri olan* A N A *romanında* 1905 Çarlık Rusyasında başlayan sosyal uyanışın mücadelesini anlatmaktadır.

Fiatı 7.5 liradır.

LENİN 1924

Yazan: MAKSİM GORKİ

Fiatı 2,5 liradır.

İstanbul dağıtımı: UĞRAK KİTABEVİ
Beyazsaray - Beyazıt - İstanbul
Taşra dağıtımı: Posta Kutusu: 1119 - İstanbul

(YÖN — 165)

BASIN: 23728 _ A. 15236

Değişik üzüntüler

Sosyalizm ve İslâmiyetin düşündürdükleri

Melih Cevdet Anday

Yön yayınları arasında geçen ay basılan ve büyük bir ilgi ile karşılandığı için yeniden bastırılmakta olan «Sosyalizm ve İslâmiyet» adlı kitapla, hem yazarı Garaudy'nin öne sürdüğü düşünler, hem çevirmenlerce yazılmış iki önsöz bakımından bizde uzun yıllardan beri tartışılagelen ve özellikle son zamanlarda yeniden ele alınan önemli bir konuya değindiği için, gerçekten işlenmiş ve kafamda uyandırdığı bir takım soruları ortaya atmak isteğini duymuştum. Bu arada Nivazi Berkes'in, adı geçen kitap üstüne bir yazısı yayımlandı. İyi ki gecikmişim, son yazdığı kitaplarda vurdumuzdaki milliyetcilik ve batıcılık sorunlarını inceleyen sayın Berkes'e, kendisi İstanbul'da iken, bir konuşmamız sırasında, batılılaşma üstüne yazdıklarının, kimi vazarlarımızı «Biz Doğuluyuz» varısına vardıracak biçimde etkilediğini söylemiş ve onun bu varıya karşı olan düşüncelerini öğrenmiştim. Adı geçen kitabın, Nivazi Berkes'e bu kez tam yerinde bir açıklama fırsatı vermiş olduğu için memnunum: ayrıca gene bu yüzden Berkes'in katıldığım bir takım vergi ve eleştirilerini tekrarlamaktan da bir kere vakınmış olacağım.

Bu kitapta ünlü Fransız düşünürü R. Garaudy, yeni Cezair karşısında İslâmiyet ve sosyalizm sorunlarını ele almakta ve Cezairlilere Müslüman kültürünün çağımız humanizmasına katkısı konusu üzerindeki düşüncelerini anlatmaktadır. Yazarın böyle bir işe girişmesindeki temel neden, sosyalist kalkınma yolunu seçmiş olan az gelişmiş ya da sömürgelikten yeni kurtulmuş bir toplumun, batı karşısında bir kültür ezilmişliğine düşerek kendi geçmişini ve ulusal değerlerini yanıltmasındaki yanılgıyı belirtmektir. Bunun doğru ve sağlıklı bir tutum olduğunu söylemeli. Sosyalizm konve edilemez, kendi değerlerine dayanmayan bir toplum sosyalizmi kuramaz demektir bu. Garaudy, «Cezair halkı sosyalizmi seçerken yabancı değerlere bağlanmak zorunda değildir. Kendi tarihinin yönün de giden bir seçme yapmaktadır» diyor ve şunu ekliyor: «Çağımız dünyasının istek ve gereklerine cevap getiren bilimsel sosyalizm, her halkın kendi kültürü ve uygarlığı içinde gelişebilir ve gelişmeli dir.»

Ancak bu «yabancı olmayan kültürü» Cezair için araştırırken yazar, «Cezair'in sosyalizm yolunun Müslüman karakteri üzerinde durulması, her şeyden önce millî bir anlam taşır» demekte ve daha aşağıda şunları eklemektedir: «İki dünya savaşı arasındaki sürede Şeyh Ben Badis'in başında bulunduğu ilke nitelikte millî hareket, herşeyden önce sömürgecinin inkâr ettiği, ezdiği Arap dili ve kültürü uğruna bir savaştı.»

Kitapta İslâm dini üzerine verilen bilgileri, İslâm filozoflarının ve bilim adamlarının geçmişteki buluşlarını ve yapıtlarını, İslâm sanatının özelliklerini ve batıya kattıklarını anlatan bölümleri özetlemiyeceğim. Çünkü bunların hiç biri, Cezairlileri bilmem, aydınlarımıza yabancı değildir.

Ben özellikle bu kitaba yazılan iki önsöz üzerinde durmak istiyorum. Bu önsözlerden ilkinde, «O kadar kendimizi unuttuk, kendi kültürümüzden o kadar kopmuştuk ki...» diye söze başlıyan Doğan Avcıoğlu Garaudy'nin Cezairlilere ve sosyalizmi seçen Araplara değil sadece, bize de seslendiği kanısına varmış, onun söylediklerini, «kültürümüzün kendine özgü kaynağını ve bivüklüğünü bize hatırlatan bir çağrı» diye nitelendiriyor. Ancak yanılmamalı: Doğan Avcıoğlu, Garaudy'nin yazdıklarından «Her toplum kendi ulusal değerlerine sarılmalı» anlamını çıkarmamakta, «kültürümüz» derken bununla dosdoğru «İslâm kültürü»nü söylemektedir. Oysa Garaudy, «Cezair sosyalizminin Müslüman karakterinin millî bir anlam taşıdığı» kanısındadır. Başka bir deyişle, İslâm dini Araplar için millîdir, çünkü o dinin dili arapçadır ve derin kökleri Arap uygarlığının içindedir. İmdi Türk toplumunun millî kültür kaynaklarını tümden İslâm dininde bulmak inancı doğru mudur, değil midir? Söyle de sorabiliriz: Garaudy'nin Arap Cezair için söyledikleri, bizde de tümden geçerli midir? Bu önsözde öne sürülen düşüncelere gene geçmek üzere şimdilik şunları söylemekle yetineceğim: Arap - İslâm kültürü içinde kendimizi o kadar unutmuştuk, kendi kültürümüzden o kadar kopmuştuk ki, ancak laik cumhuriyet döneminde kendimize gelebildik.

İkinci önsözde E. Tüfekçi, Garaudy'nin sözlerini, bu sefer sadece Müslüman olarak değil, doğulu olarak da benimsemektedir. Söyle diyor: «Türk olarak, ataları Asya'nın göbeğinden göç etmiş bir ulus olarak, bugün de ulusal dili türkçe Asya'da anadil olarak konuşulan, İslâm kültürü ile 1000 yıl hasır neşir olmuş, kök salmış tüm üstyapı kurumları doğulu bir ulus olarak, batı karşı ilk muzaffer bağımsızlık savaşını vermiş bir ulus olarak, kısaca doğulu bir ulus olarak bizi, sosyalizmi gerçekten evrensel bir kültürel temele davatma cabası çok derinden hellendirir.»

Burada durum epeyce karışmaktadır: evrensel bir kültüre davatılması gereken sosyalizm, 1000 yıl hasır neşir olduğumuz İslâm kültüründen başka, bir de doğulu Türk kültürü ile temellendirilecek tir: çünkü biz doğulu bir ulusuz, evrensel sosyalizme doğulu ve Müslüman olarak katkıda bulunacağız. Çok hızlı söylenmiş sözler bunlar, biraz aceleye gelmiş izlenimini uyandırıyor... Sözgelişi, doğulu Türk kültürünün ne olduğu gereğince belirtilmediği için, biz bu sözlerden ister istemez, doğu - İslâm kültürünü çıkarmak zorundayız. Ataları Asya'nın göbeğinden göç etmiş... Merak ettim, acaba E. Tüfekçi bu konu ile eskiden beri ilgili miydi? Hangi tarihsel savları benimsemiştir? İslâm öncesi Türk kültürü araştırmaları, yurdumuzda en bilinçli biçimde Atatürk'ün itkisi ile yapılmış dil ve tarih araştırmalarıdır ki, bunlar Türk'ün Arap - İslâm uygarlığı altında ezilmesi ve giderek yokedilmesi niyet ve inançlarına karşı tutulmuş gerçek ulusallaşma cabaları olarak belirirler. E. Tüfekçi'nin «batı havranı» diye betimlediği «Osmanlı efendisi» gerçekte ulusal değerlere boş veren, Türkün ancak ümmet döneminde insan sırasına geçtiğine ve aranca olmasaydı Türk dili ile hiç bir düşüncemizi ve duygumuzu anlatamıyacağımıza inanan kişidir. Atatürk, boş bir gurur aşılamak için değil, dünya kültürüne katkıda bulunmak için gerekli nitelikleri kazandırmak amacı ile, Garaudy'nin batı kültürü karşısında Cezairlilere yaptığı gibi, Arap-İslâm uygarlığı karşısındaki bizlere bir yol gösteriyordu: «Arap'a havranlık, Arap kültürü ve dili altında ezilmek sonucunu doğurmuştur, oysa sen kendini bulmalısın, kendi değerlerini anlamalısın ve aşağılık duygusundan kurtulmalısın» demek istiyordu. Ama Türk tarihini ve dilini böylesine değerlendiren Atatürk gene de ulusuna «Sen doğulu, sun!» dememiştir, sadece «çağdaş uygarlık» amacından söz etmiştir. Anlaşılan divalektikçilerden daha yaman bir divalektikçi olduğu için, humanist bir görüşle değerlendirdiği geçmişi aşmasını ve vendiği batının humanist değerlerini benimsemesini bilmiştir.

Benim bu kitaptan anladığım, Garaudy'nin Cezairlilerde Arap milliyetçiliği bilincinin uyanması nı istediğidir Ama o, bize dönsevdi ne derdi? Arap milliyetçiliği karakterinde olan İslâm uygarlığından, ilâk uygarlığa geçme çabalarımıza bakarak [illegible] Avcıoğlu gibi, «kendi kültürünüzden kopmuşunuz...» der miydi? Hiç sanmıyorum. Hangi kendi kültürümüz? Onun Cezairlilere salık verdiği «millî değerlere yönelmek» akımı, Türkiye'de, hiç olmazsa kırk elli yıllık son dönem içinde olduk ça özgün bir biçimde ortaya atılmıştır. Ziya Gökalp'ın söylediklerini yeniden keşfetmeye kalkmayalım: Atatürk ile birlikte uygulama alanına girmiş olan davranışları görmezlikten gelmivelim ve Cumhuriyetten bu yana olan kazanclarımızı bir anda yoketmeye varacak bir «sil baştan» cılgın divalektik düşünceye uymadığı gibi sosyalizme katkıda bulunmağa da varamıyacağını unutmayalım. Edebiyatcılarının bir takımı fransızca yazan, dergilerinin, gazetelerinin bir takımı fransızca çıkan Cezairli aydınlara karşı Garaudy hakh olabilir, ama Türkiye Cezair değildir, geçmişini değerlendirmek bakımından benzeri ögütlere ihtiyacı voktur. Daha Edebiyat-ı Cedide zamanında adı bile anılmayan Yunus Emre'yi biz değerlendirmedik mi? Mercimek Ahmedin, Aşık paşazade'nin düzyazısının üstünlüğünü, güzelliğini kendimiz bulmadık mı? Dilimizi güçlendirme çabalarında başarılara erme dik mi? Türk folkloruna hem bilimsel acıdan eğildik, hem de onu güzel sanatlarımızda yaratıcı kaynak olarak kullandık. Anadolu sanatlarını (İslâm dönemi ürünleri de içinde) daha iyi tanımak için çahştık. Anadolu'nun eski tarihini benimseme çabalarını vürüttük... Ve bütün bunları —birtakım güdük amaçlar güden eğilimler bir yana— geçmişi çağdaş bir anlayışla değerlendirmek yöntemine bağlı kalarak yaptık... Çünkü batı uygarlığı denilen uygarlığı, kendi değerlerimizi humanist bir görüşle değerlendirmek anlamına almıştık. Yabancı değerlerin baskısı altında ezilenler çoğunlukta da olsa, yaşayan anlayış budur gene. Ama nedir bütün bunlar, biz sosyalizme çıkan güçlerden konuşuyoruz denirse... Bütün bu kültürel hamarathklar Şevh Ben Badis'in Cezair'de yaptıklarından daha mı önemsizdir?

Garaudy, Arapta millî gördüğünün, Türkte baskı niteliğine büründüğünü de anlaşılan atlamıştır. Çünkü, Nivazi Berkes'in de yazdığı gibi, «onun Araplar ve İslâmlıkla sosyalizm arasındaki ilişkiler hakkında yazdıkları bize uymaz.» E. Tüfekçi'nin adını andığı Şeyh Bedreddin'i, Müslüman Osmanlı Padişahı öldürmüştür. Ayrıca, zekât ile sosyalizm arasında benzerlik bulma çabaları, çok kolay çürütülecek heveslerdir. Bunları, dışardan bakanların gözü ile görmek bize hicbir sey kazandırmaz. Hele o bir yabancı, hele hele bir batılı ise... Tövbe!) İslâmiyete davanarak sosyalizme katkıda bulunmak tutumunda, bir taktikçi gibi değil de bir düşünür gibi davranıyorsak, bunun Türk toplumunda çok değişik biçimler aldığını bilmemiz gerekir. Konu uzun ve çapraşıktır... Ebu Hanife'yi okutmadan İslâm kültürü değerlendirilemez, ama o zaman da Anadolu Müslümanı olan Alevi ve Bektaşi bu değerlendirmeden yararlanmaz. Dahası, Arap için millî olan din, bizde millîleşme çabalarına karşı çıkmıştır. Niyazi Berkes doğru söylüyor: «Türk milliyetçiliği ile İslâmı bir tutma çabaları bizde hic basarı kazanmamıştır. Bu yolda inat edenleri siyasi gelişme tarihimiz tasfiye etmiştir.»

Garaudy'nin yazdıklarından daha çok, beni önsözlerin düşündürdüğünü söylemiştim. «O kadar kendimizi unuttuk, kendi kültürümüzden o kadar kopmuştuk ki» sözleriyle ortaya dökülen üzüntünün şöyle bir yersizliği de var, İslâm filozoflarının yazdıklarını okumak olanağı, Osmanlı dönemindekinden çok daha fazladır bugün, türkçe olarak var bu yapıtlar. Ama eskiden okudular da ne oldu? Ancak o da değil beni üzen, bir takım değerli divalektikçilerimizin sözgelişi, köy enstitülerini uzun yıllar değerlendiremediklerini, dilimizin ulusallaşması çabasına uzun yıllar boş verdiklerini, toprağımızın tarihini benimseme eğilimlerini bugün bile küçük gördüklerini düşünüp ansıdıkça üzülüyorum. Dahası var, kendimizi unuttuğumuzu bir batılının bir kitabından çıkarıp batılılaşmaya inat doğululaşmaya kalkma kararını verdiğimizi görünce de üzülüyorum.

Geriye ne kalıyor, sosyalizmi artık Marks'tan, Engels'ten değil, İbni Haldun'dan öğrenmek mi? Bu mu olacak bizim kendi değerlerimize dönmemiz? Onu da gene Garaudy'den öğreniriz.

K. M. SİMONOV

Bu hafta içinde memleketimizi ziyaret etmekte olan ünlü Sovyet yazarı Constantin Simonov, 1905'te Petrograd'da doğdu. Ortaokul öğrenimini tamamladıktan sonra bir yandan çalışıp bir yandan okuyarak, Moskova'daki Gorki Edebiyat Enstitüsünü bitirdi. 1938'de GERÇEK İNSANLAR adlı ilk siir kitabını, 1940'ta BIR AŞKIN HIKAYESİ adlı ilk tiyatro eserini yayınladı Savas süresince, cephede muhabir olarak çalıstı. 1952'de yayınlanan SİLAH ARKADAŞLARI adlı büyük romanını bu sırada yazmıstır. Daha sonra yayınlanan ÖLENLER VE KALANLAR, bu epik tablonun devamıdır. Senaryo yazarlığından röportajcılığa kadar her alanda eser vermis olan Simonov, çağdaş Sovyet edebiyatının en güçlü temsilcilerinden biri olarak kabul edilmektedir.

YÖN, şairin savaş sırasında cephedeyken yazdığı ve kendisine Batı âleminde birdenbire büyük şöhret sağlayan BEKLE BENİ adlı şiirinin çevirisini sunar.

BEKLE BENİ

Geleceğim bekle beni
Bütün gücünle bekle
Soluk sıkıntılarla ağırlaşan
Yağmurlar içinde bekle beni
Karlar tozarken bekle
Ortalık ağarırken bekle
Kimseler beklemezken bekle beni
Tek bir haber bile çıkmasa uzaklardan
Sacma da olsa bekleyişin
Bekle gene
Yalnız sen olsan bile bekliyen beni
Bekle
Bekle beni
Bekle beni geleceğim
Acıma bizi unutmak
Unutmak gerektiğini söyleyenlere
Eğilme önlerinde bekle
Bırak anamı
Çocuğumuzu bırak
Öldüğümü sansınlar benim
Bırak beni beklemekten usanmış
Bütün dostlarım toplansın evde ocağın çevresinde
Şarap içsinler birlikte
O acı şaraptan
Acı
Anılar gibi acı .....
İçme sakın o şaraptan
Beni bekle

Bekle beni geleceğim
Ölümün ötesinden olsa bile
Bırak beklemesini bilmemişler
Bahtım olduğunu söylesinler
Varsın anlamasın hic biri bırak
Savaşların ateşi içinde yitip
Nasıl durmadan korudu beni
Bekleyişinin ateşi
İkimiz olacağız yalnız
Beni yasatanın ne olduğunu bilen
Yapamadığı gibi hic kimselerin
Bekleyişini vermiş olacaksın bana
Sen.

Türkçesi: Atilla Tokatlı

CEZZARLARDA

TENEKE

TİYATRO
memet fuat

Etkili bir oyun «Teneke». İnsanı saran, titreten, öfkeyle doldurucu bir oyun. Coşturuyor seyirciyi, yer yer alkışlarla kesiliyor. Günlük olaylarla paralellikler kurması, «büyük politika»nın, insanoğlunun, halkçılığın ötesinde, «küçük politika»ya, günlük politikaya uzanmasıyla da ayrıca etkili.

«Teneke», biliyorsunuz, Yaşar Kemal'in yıllarca önce (ilk 1955 de) basılmış olan bir uzun hikâyesinden ahnma. Güldürmek amacıyla değil. Anadolu gerçeklerini okurlara iletmek için yazılmış bir hikâye. Ama yazar eserini oyunlaştırırken güldürü olmasını uygun görmüş. Bir güldürünün bütününe sarıcı, titretici, öfkelendirici etkiler yaratabilmesi (düşündürücülük çerçevesinde kalma şartı) şaşırtıyor insanı. Bence, oyunun da, yazarının da başarısı bu noktada aranmalı. Çeşitli yönlerden yanlmış abartmalar yüzünden gerçekçiliğin havli uzağında durmuş bir güldürüyle, ancak gerçekçi oyunlarda görülen bövle bir etkinliği sağlamak büyük başarı. Çok güç bir dengeleme işi. Bu işte Yaşar Kemal'e ele aldığı kişilerin uygun düşmesi de yardımcı olmuş gerçi (başka bir romanda, başka kişilerle bu dengeleme belki hiç başarılamaz. Ama bu uygunluğu görmek, bu uygunluktan yararlanabilmek, güldürü öğeleriyle yürütülen bir oyunda gerçekçi oyun etkileri yaratmak gene de çok güç. Üstelik, güldürü öğeleri yalnız ağaların, aşiret reisinin, vardakçılık edenlerin, ikiyüzlülerin güdükleştirilmesinde kullanılmış bulunmuyor. Örneğin Resul Efendi'de de kullanılmış, hattâ Yaşar Kemal'e göre, daha fazla. Zevno Karı'yla Memed Ali'nin dil birliğinde, Memed Ali'nin dil bilgisinde, dünya görüşünde de kullanılmış. Sonunda ortaya hem ciddi sonuçlar, hem de insanı eğlendiren bir oyun çıkmış.

* * *

Oyunun bütün kişileri iyi işlenmiş değil, kimi çiziktirilmiş tipler. Örneğin Zevno Karı, Memed Ali, Murtaza Ağa, Resul Efendi, Kaymakam iyi işlenmiş, kişi niteliği kazanmış oldukları da söylenebilir. Buna karşılık, tekrar tekrar sahneye gir'p çıkanlardan Posta Müdürü, Siyasetçi, Tevfik Ali, Patır Patır, Okçuoğlu çizgileri tamamlanmamış tipler. İlk ikisi için oyunun önemli kişileri denemez, ama son üçü, ağalar, önemli kişiler, onlar üzerinde daha fazla durmak oyuna bir şeyler katabilirdi sanırım. Ayrıca, bövlesine inandırıcı çizilmiş tiplerin sahnede uzun zaman kalması, kalmak zorunda olması oyuncuları da zor durumda bırakıyor. En başarılısı üzerinde düşünelim: Patır Patır Ali. «Allah Allan inşallah»larıyla, Sarkozmsu vürüvüşüyle, sevircileri güldüren, hoşa giden bir tipti. Ama bu kadarcık mıdır o ağa tipi? Başka bir açıdan bakarsak: O rolü oynayan oyuncuyu, Umur Bugay'ı, bu kadarcık şevin içine kapatmak doğru mudur? Yaşar Kemal oyunun örgüsünde devamlı yer alan bu tipleri, bir iki kere girip çıkan küçük yardımcı tipler gibi düşünmemeliydi.

Oyunun en başarılı oyuncuları Zevno Karı'da Gülriz Sürurî ile Murtaza'da Tuncel Kurtiz'di. Sonra da Memed Ali'de Engin Cezzar denebilir. Konuşması, hareketleri önceden çizilmiş bu ceş't rollerin Engin Cezzar'da kendini aşma, ve ayrı bir oyun anlayışına yönelme olanağı vereceği açıkça görülüyor.

«Teneke» den bir sahne

Bir de Resul Efendi'nin Mehmet Akan'ı var. Tiyatroya emek veren, tiyatro üzerine çalışan bu oyuncunun iki noktaya dikkat etmesi gerekiyor, bence: Birincisi, oyuncu oynayış ritmini seyirciye bir *ustalık olarak sezdirmemeli*, nerden geldiği anlaşılmayan bir tadın kaynağı haline getirmelidir. İkincisi, oyuncu kendi sahne dışı konuşmasını *tabii* konuşma örneği olarak kabul etmemelidir. Mehmet Akan belki tabii konuştuğunu sanıyor, ama onu dinlerken, zaman zaman, Muhsin Ertuğrul günlerinin yapmacıklı sahne konuşmalarını hatırlamamak elde değil. Şevket Altuğ için bir şey söylemek istemiyorum. Kaymakam kötü, çıplak bir rol çünkü, daha fazla olur mu, bilmem. (Oyunun önde gelen bu oyuncularının yanına bir de küçük rollerden bir ad seçelim: Döne'de Belkıs Bener.)

«Teneke» nin başarısını sağlayan öğelerden biri de dekordu, hiç şüphesiz. Sahneye koyucuya sağladığı çözümlerin ötesinde, renkleri, üstfiyle, ayrıca güzeldi de Metin Deniz'in dekoru. Bir eleştirmen arkadaşım bu dekorun fazla öne çıktığını, sayısız parçalarıyla oyuncuların ayağına dolaştığını söyledi. Bir bakıma, doğru. Benim de dekorun tadına kapılıp oyunculardan koptuğum anlar oldu, *ama bunun nedenini yalnız dekorun öne çıkmasında değil, kimi* oyuncuların çok sönük olmasında aramalıyız bence. Sonra oyunun hızını da o karışık görünen dekor sağlıyordu. Metin Deniz'i kostümler için de övmek gerekir.

Tellâl ile projeksiyonun araları doldurmaktan, sahne değiştirilmesine yardımcı olmaktan öte bir görevi de olabilirdi, daha doğrusu, vardı. Ama ne yazar, ne de sahneye koyucu bu görevi ayrıntılardan sıyırıp belirtemediler. Yaşar Kemal, Tellâl'ın konuşmalarını iyi yazmamıştı, gereksiz sözler, espriler sokmuştu araya; sahneye koyucu da projeksiyondan iyi yararlanamadı. Tellâl ile projeksiyon genellemeler yapmak için kullanılmalıydı. «Biz size bir yeri, bir olayı gösteriyoruz, sahnede bir oyun oynuyoruz, ama bu gördükleriniz, ya da benzerleri Anadolu'nun dört bir yanında her gün karşılaşılan gerçekler», demek için. Aslında buydu Yaşar Kemal'in isteği de, açıkça söyletti Tellâl'a, ama projeksiyon bu anlayışa gelmeden bir süre güldürü öğesi olarak kullanıldı, kurban, çengi, bar seyrettik — sonra da yeterince etkin olmayan fotoğraflarla genelleme çabasına geçildi. Tellâl ise tatsız sözleriyle sonuna kadar kahkahalar aldı. Böylece de, tiyatrodan anlayanlar Tellâl ile projeksiyonun hiç de gereği yoktu yargısına vardılar.

Engin Cezzar'ın sahneye koyuşu oyuna kesiksizlik, hız verişiyle, giriş çıkışları, hareket düzenlemeleri, *istifleriyle* başarılıydı, ama oyuncuları, hele hayli düşük olan bazı küçük rolleri tonarlayıp aynı düzeye çıkaramamıştı.

Oyunun bildirisine gelince:

Ülkü Tamer'in «Teneke Üstüne Yaşar Kemal'le Konuşma» sı «Yön» de yayımlandı, her halde okumuşsunuzdur. Yaşar Kemal «Teneke» hikâyesi ile oyun arasında önemli değişiklikler olmadığını söylüyor. «Bana kalırsa hiç değişiklik olmadı,» diyordu bu konuşmasında. Oysa bir sürü ufak tefek değişikliğin varı yoğu ra, çok *önemli bir değişiklik de* var: «Teneke» umutsuz bir hikâyeydi, umutlu bir oyun olmuş. Kitapta Hamza Dayı'nın 1920 model Ford'u ile kasabadan ayrılan Kaymakam 150 tenekeyle uğurlanır, az ilerde arabanın önüne Memed Ali çıkar: «Vay başım üstünde gedesen, gözüm üstünde gedesen Gaymukamım». Yalnız Memed Ali, bir tek Memed Ali. Oyunda ise, Kaymakam 300 tenekeyle yayan uğurlanıyor kasabadan, ama Zeyno Karı ile Memed Ali yolunu kesip 15 köy halkının hastası, çocuğu, ihtiyarıyla onu uğurlamaya geldiğini bildiriyor, kendileri için hiç üzülmemesini söylüyorlar. Çıkarmalar, eklemeler *yapılırken hikâye buna benzer* değişikliklere uğramış; ne yazık ki kitabın en bövük kusuru olan Kaymakam tipine dokunulmamış. *Kısacası, hikâyenin bütünüyle* yanlış olan bildirisi oyunda düzeltilmeye çalışılmış, ama Kaymakam tipi yüzünden bu bildiri gene de bulanıklıktan kurtulamamış.

Oyunun bildirisi kabaca şöyle özetlenebilir: Bugünün şartları, bu şartların yarattığı insan ilişkileri övledir ki, ne kadar ülkücü, ne kadar dürüst olursa olsun, bir *Kaymakam (bir aydın)* köylülükleri alt edemez; bu düzen böyle gittikçe, ağalar (kötüler) «hükümetin babası» oldukça, aydın ülkücülükleri *bu memlekete* bir kurtuluş sağlayamaz.

Böyle demek istiyor Yaşar Kemal. Ama her yüzüne gülene kanan, Çeltik Yasası'nı okumadan ruhsatiyelere imzayı basıveren, iki gün önce tanıdığı ağalarla bara giden toy kaymakamı sevrederken kimi seyircilerin bu bildiriden çok uzaklara düşmeleri, «Böyle, okuldan yeni çıkmış, toy kaymakamları, hinoğlu hin ağaların arasına göndermemeli, bunlarla ancak bu işleri iyi bilen, güçlü kaymakamlar başa çıkabilir», diye düşünmeleri de olmıyacak şey değil. Daha bile akla yakın.

Bir de şunu merak ediyorum: Ağalar Kaymakama diş geçiremeyip yasalara uyuverseler (kesik sulama, köye uzaklığı 500 metre; daimi sulama, köye uzaklığı 3000 metre; toprak iki kere sürülecek, sahada hiç çukur kalmıyacak; kanallar çimento ile yapılacak), milyonluk ağalar bu istekleri yerine getiriverseler, o zaman ne olacak? «Teneke» nin meselesi kalmıyor. Ya halkın?!.. Ben derim ki: Yaşar Kemal gibi düşünen yazarlar memleket gerçeklerini, içine doğdukları, yakından bildikleri gerçekleri biraz daha eşeleyerek, biraz daha derinine inerek ele almalıdırlar...

KİTAPLAR
samih emre

TÜRK EDEBİYATINDA HİKAYE VE ROMAN

Onbeş yıl önceki bir olaydan başlıyorum: Okul kitaplarının serbest basıma bırakıldığı ilk yıl, edebiyat öğretmenlerine gönderilen örnekler arasında *Abdurrahman Nisari* adıyla yayımlanmış yeni bir dizi dikkati çeker. Kararın ilk uygulanma yılında pek çok öğretmen, ayaküstü gözlemlerle seçim yapmak acelesinin zorunluğunda, «Kırk kişiyiz biz, birbirimizi biliriz» gerekçesine sığınır, tanıdıkları adların eserlerine yönelirler: İsmail Habib Sevük, Mustafa Nihat Özön, Vasfi Mahir Kocatürk, Nihat Sami Banarlı...

Kimdir bu Abdurrahman Nisari? Her halde bir takma ad. Bu merakla incelerler kitapları. Hayret... En zevkli metin seçimi, hiç akla gelmemiş karşılaştırmalar, planlı bir inceleme yönetimi, çok dikkatli bir edebiyat tarihi bilgisi, olgun ve cesur yargılar, mükemmel bir düzen, aydınlık bir bilim görüşü. Aşkolsun. Ertesi yıldan başlayarak — sanki sözleşmiş gibi — *Türkiye'deki bütün* edebiyat öğretmenleri, benzerlerinden çok üstün olduğunda ittifakla birleştikleri bu kitapları seçip okuturlar ve o yılların öğrencileri, bugünkünden daha aydın bir talihle, *izleriz edebiyat* derslerini.

Öğretmenlerin her yıl sonunda doldurdukları talim sicillerinin seçilen ders kitapları hanesinde *hep aynı isim görünür: Abdurrahman Nisari.* Altında her öğretmenin seçiminde kendi gerekçeleri. Böylece Nihat Sami Banarlı'lar, Vasfi Mahir Kocatürk'ler, İsmail Habib Sevük'ler depolarda birikir; *Nisari dizisini yayımlayan İnkılap Kitabevi* ise baskıya yetişemez. Liselerin dört yıllık öğretim yaptığı yıllardır; daha geniş ders imkânları içinde ilk defa edebiyat öğretmenleri, kendilerine de yol gösteren aydınlık ve olgun, olumlu ve zengin bir kaynağa sahip olmanın rahatlığını duyarlar. Bu arada Abdurrahman Nisari'nin kimliği üzerinde uyanan meraklar da doğru bir iki gözleme kavuşmuş; meselâ 1945'de yayımlanmış «Türk Hikâye ve Roman Antolojisi»nin pek çok sayfalarının bu dizinin içinde aynen yer aldığı görülmüştür. Evet, Abdurrahman Nisari, Cevdet Kudret'tir. Şair ve roman-oyun yazarı, eski edebiyat öğretmeni Cevdet Kudret...

«Önce ekmekler bozuldu; sonra her şey...» Yayınevleri arasındaki kazanç-zarar kavgası ve kitap yazarlarının içinde yatan hırslar, kıskançlıklar, kinler yola çıkar... Devr-i Demokrat ve Maarif Vekili Tevfik İleri'dir. En uygun fırsat. Nihat Sami Banarlı, Hürriyet gazetesinde, mansıbı elinden alınmış Osmanlı kapıkulunun hasetten çatlayan jurnallerini hazırlar: Öğrenci eline verilen ders kitapları takma adlarla yazılabilir mi? *Abdurrahman Nisari imzasının ardına sakınılan* hangi gizli niyet, hangi yıkıcı fesattir?... Ve alaturka dedikodu kampanyasının bütün aşağılık süpheleri...

***Ne olduğunu, nasıl olduğunu*, kimlerin hangi işlemlere dayandığını, hangi baskıların «Viran olası hanede evlâd ü iyal var» korkularıyla oynadığını... anlatmanın gereği yok. Yaptıklarını utanmadan hatırlıyamıyacak kadar onurlu kişilerin de bulunduğu Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu (Abdurrahman Nisari dizisinin, en iyi edebiyat kitapları olduğunda karar birliğine varan ve altı yıl bunu uygulayan aynı heyet) bu *defa eserleri ders kitapları* listesinden çıkarır ve Türk maarif hayatının yüz karası olan bu karar, bugün de uygulanmaktadır.**

Tabii sürülmeyen depo stoklarına gün doğar. En iyi örneği ortadan kaldırılmış bu boş alanda Banarlı, Özön, Yetkin... kitapları piyasayı paylaşır. Gerçekten edebiyat derslerini gereğince izlemek isteyen öğrenci gurupları da, saatlar çarşısında Nisari kitaplarının elden düşme eski baskılarını bulmak için dolaşır dururlar.

«Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman» işte bütün olumlu çabaları böyle nankörcesine kırılmak istenmiş bir çalışkan araştırıcının; lise öğretmenliğinden ansiklopedi sekreterliğine, yazarlıktan Dil Kurumu memurluğuna kadar her yerde hakkını yemek *için her şey yapıldığı halde* yenilmemiş bir namuslu aydının — birinci baskısı yıllarca önce tükenmiş — değerli eserinin yeni biçimidir. (Cevdet Kudret, Türk Edebiyatında *Hikâye ve Roman*, 1, *İnceleme ve Örnekler* - Tanzimattan Meşrutiyete 1859-1910. Varlık Yayınları, Kasım 1965, İstanbul, 353 sayfa 8 lira).

Arka kapakta yayınevinin notu: «Bugün Türk *Edebiyat tarihinin en dikkatli ve güvenilir uzmanı* olan Cevdet Kudret'in... pek uzun sürmüş araştırma ve çalışmaların ürünü olan geniş çaplı eseri...» Bir reklâm mübalâğası değil, gerçeğin onayı *bu; özellikle Tanzimattan bugüne kadarki dönem için...* Hikâye ve roman konusunda Mustafa Nihat Özön'ün sabırlı ama terkipsiz çalışmalarını, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın o ince ve özel bakışını, şimdilik Cumhuriyetten sonraki döneme eğilmiş olan ve daha çok hikâyeden romana geçişleri konu edinen Tahir Alangu'nun emeklerini unutmadan... Eksiksiz bibliyografyası, iyi değerlendirilmiş antoloji örnekleri, biyografik bilgilerinin doğruluğu, geniş bir derleme ve tarama çalışmasının tasnifli yargılarla özetlenmiş sonuçları, yazarların görüşlerini belgelendiren aktarmaları, yeni bulgularıyle... nice yorgunlukların tam bir müracaat kitabı; her kitaplıkta bulunması «sayısız faydalar» sağlayan bir araştırma emeğinin toplamı bu. Yusuf Kâmil Paşa çevirisinden başlayıp Ahmet Mithat, Emin Nihat, Şemsettin Sami, Namık Kemal, Sami Paşazade Sezai, Mehmet Murat, Recaizade Ekrem, Nabizade Nazım, Halit Ziya Uşaklıgil, Mehmet Rauf, H. Cahit Yalçın, Ahmet Hikmet, Saffeti Ziya, Vecihi, Hüseyin Rahmi Gürpınar Saffet Nezihi, Cemil Süleyman, İzzet Melih, Ebubekir Hazım, Bekir Fahri romancılığına gidiş gelişme çizgisini en mânalı örnekleriyle tanıtı, Millî Edebiyat yıllarına getiren bir tür incelemesi, bir tema ve tipler tasnifi... Ardından gelecek ciltleri ilgiyle bekleten güvenli bir destek. Artık geçmişle bütün bağlarını hemen hemen koparmış eksik bugünlerin ihtiyacı olan kaynak kronoloji; bu karışık yayım kalabalığında eşine ne kadar zor rastlanan tarih çalışması. Zahmetsiz faydalananların büyük teşekkürlerini ileterek...

AMERİ KOMÜNİST PARTİSİ

Kapitalist dünyanın lideri Amerika, olüm komünizmle mücadele derneklerini andırır bir bağnazlıkla, İkinci Dünya Savaşından beri anti komünizmin şampiyonluğunu yapmaktadır. Bu politikanın sonucudur ki, az gelişmiş dünyada Amerika, komünist partilerin kapatılmasını, dış yardımların şartı saymış ve «komünistleri temizledim» diyen faşist idarelerin sırtını sıvazlamıştır. Tabii ki komünistleri temizleme kampanyaları, komünist partileri sınırlarında kalmamış, komünist olmadığını açıkça söyleyen, fakat yabancı sermayeyi sınırlama yolunu seçen milliyetçi hareketler de, komünistlikle ya da komünist âleti olmakla suçlanmıştır. İran petrolünü millileştirmek isteyen aristokrat Musaddık, memleketi komünizme sürüklemek gerekçesiyle, C.I.A.'nın tertiplediği bir hükûmet darbesi sonucu devrilmiştir. Guetemala'da, United Fruit tekelinin çıkarlarına dokunan bir toprak reformu yapmaya kalkışan Arbenz, komünist ilân edilmiş ve ücretli askerler kiralanarak düşürülmüştür. Lumumba'nın öldürülmesinde temel neden, bu tecrübesiz milliyetçinin Sovyetlerden yardım istemesidir. Brezilya'da bazı Amerikan şirketleri ile anlaşmazlığa düşen ortanın solundaki Goulart, Amerikan yetkilileri tarafından komünistlikle suçlandırıldıktan sonradır ki, aristokrat ordu tarafından devrilmiştir. Evüp Han, Sukarno Komünist Çin ile ilişki kurdular diye kötü kişi olmuşlardır.

Buna karşılık, «Özgürlük» ve «İnsan Haysiyeti» adına komünizme karşı çıkan Amerika, Stalin diktatörlüğünden bin kez zâlim ırk ayırımcı Güney Afrika'ya karşı kuru protestolarla yetinmiş, orada Amerikan tekelleri, ırk ayırımcı yerli kapitalistler ile tatlı işler çevirmişlerdir. Dominik'te faşist generalin devrilmesi üzerine çıkartma yapan ve Kongo'da milliyetçileri temizlemek için Belçika paraşütçülerine uçaklar tahsis eden Amerika, Rodezya'da faşist Ian Smith'e haddini bildirmek için ciddî en ufak harekete girişmemiştir. Alınan tedbirler, aldatmacadan ibarettir. Ortaçağ kalıntısı petrol sultanları, özetle Amerika'nın baş dostlarıdır.

Demek oluyor ki, anti komünizm politikası, Amerikayı Üçüncü Dünyada faşist, geri ve feodal idareleri desteklemeye, komünist olsun olmasın, her ilerici harekete karşı çıkmaya zorlamıştır. Üçüncü Dünya uyanma, ilerleme döneminde bulunduğu için, bu ülkelerdeki ileri hareketleri boğmaya yerli idarelerin gücü, bol Amerikan askerî ve iktisadî yardımına rağmen, her zaman yetmemektedir. Bu yüzden Amerika açıkça devletlerin içişlerine müdahale durumunda kalmaktadır. Vietnam ve Dominik, bunun son örnekleridir. Nitekim Amerikan Devletleri Teşkilâtının son toplantısında Amerikan yetkilileri, Güney Amerika ülkelerinin içişlerine açıkça müdahale edeceklerini, komünist saydıkları hareketleri silâhla boğacaklarını açıklamışlardır. Washington, bu müdahalevi maskelemek için, şeklen Amerikalılararası bir kuvvet kurulmasını gerçekleştirmeye çalışmaktadır.

Amerika, komünizmle mücadele gerekçesiyle, bütün devletlerin iç işlerine müdahaleye ve milliyetçi akımları temizlemeye taliptir.

SMITH KANUNU

Peki Amerika içeride, komünist olduğunu açıkça ilân eden Amerikan Komünist Partisine karşı ne yapmaktadır? Amerikada 46 yıldır resmen kurulmuş bir komünist partisi vardır. Ve 1964 seçimlerinde büyük faaliyet gösteren A.K.P. 1966 seçimlerine hazırlanmaktadır.

Tabii ki bütün dış politikasını anti komünizme oturtan bir Amerikanın içeride de bir komünist avına girişmesi kaçınılmaz bir olaydı. Nitekim Soğuk Harp ile birlikte, Amerikada komünistlere karşı tedbirler alınmasına başlanmıştır. Ondördüncü Kongresinin arifesinde, 20 Temmuz 1948'de, Smith Kanununa dayanarak, A.K.P. yöneticileri tevkif olunmuş ve mahkûm edilmişlerdir. A.K.P. **«siddet ve zora başvurarak A.B.D. hükûmetini devirme zorunluluğunu bilinçli şekilde önceden tasarlama, bu fikri savunma ve yayma»** fiiliyle suçlandırılıyordu.

Mc Carthy dönemi bundan sonra, «Cadı Kazanı»nda ifadesini bulan siddetiyle başlamıştır. Roosevelt ve Truman yönetimi dahi, «20 yıllık ihanet» dönemi ilân edilmiştir. Taft Hartley Kanununun 9. maddesine dayanarak, sendikalardan ilerici unsurlar kovulmuştur. Sendika militanları, bu maddeye göre, «Komünist partisine üye olmadıkları, hükûmeti zor ve şiddetle devirme zorunluluğu fikrini yayan ve savunan herhangi bir teşekkülü desteklemedikleri» hususunda yeminli, imzalı bir beyanname imzalamak zorundaydılar. Komünist Benjamin Davis, New York Belediye Meclisi üyeliği görevinden uzaklaştırıldı. New York belediye seçimlerinde, komünistlerin seçilmesini önlemek amacıyla, nisbî temsil usulü değiştirildi. Çeşitli eyaletler, komünistlerin seçim listelerinden çıkartılmasını öngören kanunlar kabul ettiler.

Bununla beraber, Smith Kanununa dayanan Mc Carthy'cilik 1957'de yenilgiye uğradı. Bu tarihte Yüksek Mahkeme, hükûmeti devirmeye matuf faaliyetler hakkında yeterli delil olmadığını belirtti. Yüksek Mahkemeye göre, Hükûmet, sanıkların ya da A.K.P.'nin hükûmete karşı şiddete başvurmayı teşvik ettiğini ispatlayabilmiş değildi. Bu karar üzerine, Smith Kanununa dayanarak açılan dâvalar beraatla sonuçlandı.

MC CARRAN KANUNU

Amerika'da antikomünist hareketin dayandığı temel mevzuat, 1954'de «Komünist Faaliyetin Kontrolu» kanuyla desteklenen 1950 tarihli Mc Carran Kanunudur. Bu kanun, A.K.P.'ni fiilen gayrî meşrû duruma koymaktadır. Kanuna göre, **«Amacı, bir dünya komünist teşkilâtı aracılığıyla, yeryüzünün bütün ülkelerinde bir totaliter diktatörlük kurma olan ve ihanet, yalan, sızma, casusluk, sabotaj, terör ve diğer lüzumlu sayılan her çeşit çareye başvuran» bir** milletlerarası komünist ihtilâli tertibi vardır. Komünist Partisi, «bir yabancı devlet tarafından yöneltilen bu milletlerarası tertibin bir dalı»dır.

Kanun, üç kategori teşkilâtın cezalandırılmasını öngörmektedir:

1 — **«Komünist eylem»** örgütleri: Komünist Partisi, milletlerarası komünist ihtilâl tertibinin doğrudan doğruya aracı olarak bu kategorive girmektedir.

2 — **«Komünist cephe»** örgütleri: Bu örgütler, iddiaya göre, gerçek niteliklerini, amaçlarını ve üyelerinin isim listelerini saklamaktadır. Bunlar, belli amaçlarla (İnsan Haklarının savunulması gibi) kurulmuş, komünistler gibi, komünist olmıyanları da toplayan kütle örgütleridir.

3 — **Komünist sızma»** örgütleri: Bunlar, «son üç yıl içinde bir komünist eylem örgütüne aktif yardım ya da destek sağlayan kişinin ya da kişilerin geniş ölçüde hâkim oldukları, yön verdikleri ve kontrol ettikleri» örgütlerdir.

1954 Kanunu ile, Mc Carran Kanununa eklenen bu son kategori, ilerici yöneticilerin elindeki sendikaları hedef tutmaktadır.

Kanuna göre, komünist eylem örgütleri, kendilerini Adalet Bakanlığında da bir sicile kaydettirmek zorundadırlar. Parti militanlarının ve öteki üyelerin isim ve adresleri, bağışta bulunanların isimleri belirtilerek partinin malî kaynaklarının menşei, baskı ve teksir makinalarının sayısı ve yeri, Bakanlığa bildirilecektir. Sicile kaydedilmeyi red halinde, beş yıl hapsedilecekler ve her 24 saatlik gecikme için 10 bin dolar ceza ödeyeceklerdir.

Yüksek Mahkeme 1961 Haziranında, A.K.P.'nin sicile kaydını yerinde görmüştür. Bunun üzerine bir sürü dâva açılmış, A.K.P. örgüt olarak sicile kaydı reddettiği için cezalandırılmak istenmiştir. Mahkemelerde iki yıl süren hukukî çekişmelerden sonra, A.B.D. İstinaf Mahkemesi 1963'de, «Parti için çalışan bir kişi, bu kaydı yaptırarak kendi kendini suçlamadıkça, Hükûmetin partiyi kaydolmaya zorlayamıyacağı» kararını verdi. Fakat Hükûmet yeni bir dâva açmış, Washington Bölgesi Federal Mahkemesi, geçen ay, A.K.P.'ni, tescili reddettiği için 230 bin dolar para cezasına çarptırmıştır. Şimdi mesele Yüksek Mahkemeye gidecektir.

Buna karşılık, Hükûmet A.K.P. üyesi tertlerin tescili meselesinde başarısızlığa uğramıştır. Amerika Yüksek Mahkemesi sıfıra karşı sekiz oyla, tertlerin tescilini Anayasaya aykırı saymıştır. Yüksek Mahkeme kararında şöyle denilmektedir:

«Mc Carran Kanununa göre, komünist olmak, bir çok yönden suç teşkil etmektedir. Bir şahsın, resmi makamlara başvurarak, komünist olduğunu bildirmesi, Mc Carran Kanununa göre, açıktan açığa suç işlediğini itiraf etmesi, dolayısiyle göz göre göre suç işlemesi demektir. Anayasaya göre, hiçbir vatandaş, suç işlemeye zorlanamaz. Dolayısiyle, komünist düşünüşte olanların, resmi makamlara başvurup isimlerini fiş kayıtlarına geçirmeleri bahis konusu olamaz. Bu konuda, her türlü kanunlar, zorlamalar, Anayasanın ruhuna aykırıdır.»

Bu karar üzerine, Amerika Yüksek Mahkemesi yargıçlarından William J. Brennan, Amerika'da her şeyden önce Anayasanın hâkim olduğunu belirterek, «Mesele şunu veya bunu, siyasî fikirleri savunmak değil, Anayasa prensiplerini korumaktır» demiştir. Yüksek Mahkeme yargıcı Tom C. Clark da görüşlerini şöyle açıklamıştır: «1948 yılında ben, Adalet Bakanı idim. Mc Carran Kanununun Anayasaya aykırı olduğunu tekrar tekrar belirttim. Bu kanunun, insanları suç işlemeye teşvik ettiğini söyledim. Dinlemediler. Kanunu kabul ettiler. Hiç bir teşkilât, komünist olduğunu polise bildirmek zorunda bırakılamaz.»

Yüksek Mahkeme, diğer alanlarda da Hükûmet aleyhinde kararlar vermiştir. Herbert Aptheker ve Elizabeth Flynn gibi tanınmış komünistlere, Hükûmetin pasaport vermeyi reddedişini Anayasaya aykırı ilân etmiştir. Haklarında «komünist cephe» örgütü oldukları iddiasıyla Hükûmetin dâva açtığı «yabancı menşeli kişileri savunma Amerikan komitesi» gibi teşekküller, beraat etmişlerdir. Yüksek Mahkeme, «Yıkıcı Faaliyetleri Kontrol Bürosu»nun delillerini yetersiz bulmuştur. 7 Haziran 1965'de de Yüksek Mahkeme, dörde karşı beş oyla, komünistlere sendikaların yönetiminde görev almayı yasaklayan Landrum - Griffin Kanununun ilgili maddelerini Anayasaya aykırı bulmuştur. Dâva konusu, Kaliforniya'nın popüler kisilerinden komünist sendikacı Archie Brown idi. Brown, Landrum - Griffin Kanunu yürürlüğe girdiği halde, San Fransisko Liman ve Dok İşçileri Sendikasının İcra Komitesi üyesi kalmıştır.

Mc Carthy fırtınasının yatışmasından sonra, haklarında sürüp giden çeşitli takibata rağmen, komünist partisi üyeleri geniş siyasî faaliyet göstermişlerdir. 1964 seçimlerinde Goldwater'e karşı Johnson'u destekleyen parti, programını 1 milyon insana dağıtmıştır. Büyük mitingler düzenlemiş, üniversitelerde, radyo ve televizyonda konuşmalar yapmıştır.

Sanılmamalıdır ki komünist partisine faaliyet imkânları sağlayan Yüksek Mahkeme üyeleri, komünizme sempati besleyen kişilerdir. Aksine, bu muhafazakâr hâkimlerin komünizme karşı oldukları kesinlikle söylenebilir. Fakat görmüşlerdir ki, «komünizmi temizleme» gerekçesiyle başlayan ve «özgürlük düşmanlarına özgürlük yok» sloganına sarılan bütün hareketler, eninde sonunda, komünist olmıyanların da suçlanmasına, özgürlüklerin herkes için kısılmasına ve Mc Carthy terörlerine yol açmaktadır. Amerika bunu yaşamıştır ve şimdi kamu oyunda hükûmete rağmen, Anayasanın eksiksiz uygulanması konusunda güçlü bir akım vardır. Buna karşılık, az gelişmiş ülkelerde, devletlerin iç işlerine açıkça müdahale ederek, komünist olmıyan milliyetçi hareketleri dahi silâh zoruyla bastırma eğilimi gittikçe artmaktadır. Johnson Doktrini, anti komünizm gerekçesiyle, devletlerin iç işlerine müdahale politikasının ifadesidir. Komünistlik Amerikada serbesttir. Vietnam'da ise ayda ortalama 10 milyon ton bomba atılarak cezalandırılmaktadır! «Vietnam'da neden ölüvoruz» sorusuna bir cevap bulamıyan Amerikan halkı, bu terslîğin farkına yeni yeni ve yavaş yavaş varmaktadır.